NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 15 גראָשען

10 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

14-טער יאָהרגאַנג | לאָדז, דאָנערשטאָג, פ׳ מקץ כ״ו כסלו תרצ״ז | אדרעס: לאָדז, פּעטריקאָווער 21 טעל. 224-71 Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt.1.06 | Łódź, Czwartek, 10 grudnia 1936 | № 284

דער קרבן פון פערצווייפלונג

זיך אנגעהויבען דער פראָצעס פון דוד פראַנקפורטער

די לעצטע שעה׳ן ערב דעם אנהויב. — דער בעשולדיגטער ענטפערט אויף די פראַגען פונם געריכטס-פאָרזיצער. — דערקלערונגען פון עקספערט. — עדות-פערהער. — עמיל לודוויג אויפ׳ן פראָצעס

רעגירונגס-ארגאַן פאָדערט מילדען פסק

כ ו ר, 9 (יט״א טעלעגראַפיש)

פון באַלד אין די פריהמאָרגען־שעה׳ן האָט דאָס קלייבע שטעטעלע כור אָנגענומען אַנ׳אויסזעהן וועלכען די דאָזיגע רוהיגע אָרטשאַפט האָט זיכער נאָך קיינמאָל נישט געזעהען.

די בעוועגונג אין גאַנצען שטעטעל איז אומגעוועהנליך גרויס. בעזונדערס שטאַרק איז זי אָבער אין די גאַסען, וואָס פיהרען צום בנין פון קאַנטאָנאַל־בונד־הויז, וועלכעס איז אויף דער צייט פון פּראָצעס פון דוד פראַנקפורטער פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ געריכטס־בנין.

פאַר׳ן בנין זאַמלען זיך פון די גרויהע מאָרגען־שעה׳ן מאַסען מענשען. הונדערטער פערזאָן זענען ספּעציעל געקומען צו פאָהרען פון אַנדערע געגענדען אין דער שווייץ. אַלע האָטעלען און פּענסיאָנאַטען זענען בעזעצט.

פאַר׳ן געריכטס־בנין שטעהט אַ זעהר שטאַרקע פּאָליציי־וואַך. אויך די אַרומיגע גאַסען זענען בעוואַכט דורך פּאָליציי, וואָס איז אַראָפּגעקומען פון אַנדערע שטעט אין קאַנטאָן גרויבונדען. די אָרדנונג איז אַ מוסטערהאַפטע. דער פערזאַמעלטער המון קוקט זיך צו מיט בייגיריגקייט צו יעדען נייעם פּנים, וואָס בעווייזט זיך און געהט אַריין אין געריכטס־בנין.

די קאַנטאָנאַל־אָרגאַנען האָבען גענומען אַלע מיטלען צו זיכערן די זשורנאַליסטען גוטע טעלעפאָנישע און טעלעגראַפישע פערבינדונגען מיט אויסלאַנד. אין כור זענען היינט פערזאַמעלט 250 זשורנאַליסטען. עס איז פאַר זיי איינגעשטעלט געוואָרען בייע 15 טעלעפאָן־ליניעס, כדי אויסצומיידען ענגשאַפט ביים טעלעפאָנירען קיין אויסלאַנד.

אַמצאַהלרייכסטען איז פערטרעטען די רייכס־דייטשע פּרעסע, וועלכע איז אויפ׳ן פּראָצעס רעפּרעזענטירט דורך עטליכע צעהנדליג זשורנאַליסטען.

אין געריכטס־זאַל פערנעהמען די דייטשע זשורנאַליסטען די ערשטער רעכטס. די יודישע זשורנאַליסטען, וואָס זענען פערטרעטען אין אַ בעדייטענד קלענערער צאָהל ווי די דייטשע, פערנעמען די ערשטער אין מיטען זאַל, וועלכער איז פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ פּרעסע־זאַל. (פאַר׳ן פּובליקום זענען בעשטימט די גאַלעריען.) אַרום די יודישע זשורנאַליסטען פון בידע זייטען זיצען פאַרשטעהער פון דער אַמעריקאַנער, ענגלישער און פראַנצויזישער פּרעסע.

די פערטרעטער פון פרוי גוסטלאָפ׳ס ציוויל־מאָהנונג, ד״ר אורשפּרונג, ד״ר פּאַדרוט און דער נאַצי־אַדוואָקאַט פון רייכס־דייטשלאַנד ד״ר גרים קומען אַריין אין זאַל אין דער בעגלייטונג פון די דייטשע זשורנאַליסטען. די נאַצים ווייזען אַרויס אַ שטאַרקע ריהרעוודיגקייט. די זשורנאַליסטען אונטערהאַלטען זיך כסדר מיט די אַדוואָקאַטען.

אַ פילם־געזעלשאַפט האָט בעקומען די ערלויבניש צו מאַכען פילם־אויפנאַהמען פון פּראָצעס. זיי מעגען אָבער פאַרקומען בלויז פאַר׳ן געריכטס־בנין, דאַגעגען אין געריכטס־זאַל גופא איז שטרענג פערווערט צו מאַכען וועלכע־עס־איז אויפנאַהמען. אַ דייטשער זשורנאַליסט וויל זיך אָבער מיט׳ן בפירוש׳ן פערבאָט נישט רעכענען און מאַכט כסדר אויפנאַהמען. די אין זאַל אַנוועזענדע פּאָליציי־פאַרשטעהער קאָנפיסקירען זיין אַפּאַראַט, וועלכען ער וועט קענען צוריקבעקומען נאָכ׳ן פערענדיגען דעם פאָטאָפילם.

די טריבונעס פאַר׳ן פּובליקום זענען בעזעצט ביז׳ן לעצטען פּלאַץ.

עס דערנעהנטערט זיך די שעה פון פּראָצעס־אנהויב. אויפ׳ן זאַל מערקט זיך אַ שטאַרקע בעוועגונג, געמישט מיט אַלגעמיינער שפּאַנונג.

דער פּראָצעס הויבט זיך אָן.

כ ו ר, 9 (יט״א טעלעגראַפיש)

פונקט 10 אַ זייגער פריה עפענט זיך די טיר פון ריכטער־צימער. אַלע שטעהען אויף פון די ערטער. דער ריכטער־טריבונאַל געהט אַריין אין זאַל. בראש געהט דער טריבונאַל־פאָרזיצער ד״ר רודאָלף גאַנזאָני. נאָך איהם די ריכטער: ד״ר יויעלי, ד״ר ביקאַלאַ גיאַר, ד״ר גאַרטמאַ און ד״ר זענדער.

די ריכטער פערנעמען די פּלעצער אויף דער ספּעציעל - צוגעגרייטער ריכטער - טריבונע. די ערשטע באַנק פאַר׳ן ריכטער־טריבונאַל פערנעמען דריי פאָרשטעהער פון דער קאַנטאָנאַל - רעגירונג פון גרויבונדען. סאַמע פאָרענט זיצט דער פּרעזידענט פון קאַנטאָן־ראַט.

עס ווערט אַריינגעפיהרט דוד פראַנקפורטער. עס פיהרען איהם צוויי פּאָליציאַנטען, וואָס שטעהען היינטער איהם אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק.

מיט אַ מילדען שמייכעל בעגריסט זיך דוד פראַנקפורטער מיט זיין פערטיידיגער ד״ר אויגען קורטי און דעם לעצטענס געהילף ד״ר הילער.

פראַנקפורטער טראָגט אַ גרויען אַנצוג, ער איז קורץ אונטערגעשוירען. די שעוועלור איז פערוואַרפען אַ ביסעל זייט. זיין פּנים איז בלאַס און דריקט אויס ליידען. ער איז אָבער נישט פערצווייפעלט.

דער געריכטס־פרעזידענט ד״ר גאַנזאָני עפענט די פערהאַנדלונגען. אין אַ קורצען איבערבליק גיט ער איבער דעם אינהאַלט פון פּראָצעס און זיין אָביעקט.

דאָס וואָרט בעקומט דאַן דער פּראָקוראָר (דער אַמט־אַנקלאָגער אַד־האָק) ד״ר פרידריך בריגגער, וועלכער הויבט אָן פאָרלעזען דעם בעשולדיגונגס־אַקט.

די גאַנצע צייט, וואָס עס ווערט געלעזען דער בעשולדיגונגס־אַקט, פערהאַלט זיך פראַנקפורטער רוהיג. מיט אַ פעסטען בליק קוקט ער פאַר זיך.

דאָס לעזען דעם בעשולדיגונגס־אַקט דויערט ביז 10 מינוט נאָך 11.

דער גאַנצער בעשולדיגונגס־אַקט ווערט אויס געהערט דורכ׳ן זאַל — זשורנאַליסטען און פּובליקום — מיט אַ פערכאַפּטען אָטעם. די זשורנאַליסטען מאַכען זעהר פיל נאָטיצען.

דוד פראַנקפורטער ענטפערט אויף פראַגען פון פאָרזיצער

כ ו ר, 9 (יט״א טעלעגראַפיש)

נאָכ׳ן פאָרלעזען דעם בעשולדיגונגס־אַקט הויבט זיך אָן דאָס שטעלען פראַגען דעם בעשולדיגטען. פראַנקפורטער ענטפערט אויף אַלע פראַגען רוהיג, מיט אַ פעסטער און מוטיגער שטים.

ווען דער פאָרזיצער שטעלט איהם די ערשטע פראַגע, וויל זיך פראַנקפורטער אויפשטעלען. ד״ר גאַנזאָני מאַכט איהם אָבער אויפמערקזאַם, אַז ער מעג ענטפערן זיצענדיג. פראַנקפורטער ענטפערט דעריבער אויף די פראַגען זיצענדיג.

די ערשטע פראַגען בעציהען זיך אויף פראַנקפורטער׳ס פערסאָנאַליען.

דוד דעטלעף פראַנקפורטער איז געבוירען דעם 9־טען יולי 1909 אין דאַרוואַר, יוגאָסלאַוויען). ער איז אַ יוגאָסלאַווישער בירגער און אַ תושב פון ווינקאָוויצי. זיין פאָטער — ראַבינער ד״ר מאָריץ פראַנקפורטער. פיהרט אויס זיין ראַבינער־אַמט אין ווינקאָוויצי. זיין מוטער — רבקה פראַנקפורטער, געבוירען פאָגעל. ער איז מעדיצין־סטודענט. נישט־פערהייראַט. זיין לעצטער אַדרעס אין דער שווייץ: בערן, ערלעכשטראַסע 81. קיינמאָל פריהער נישט געשטאַנען פאַר קיין געריכט. קיינמאָל נישט געווען בעשטראָפט.

ד״ר גאַנזאָני הויבט אָן שטעלען די ערשטע פראַגען צום בעשולדיגונגס־אַקט.

די ערשטע פראַגע: פאַרוואָס האָט פראַנקפורטער אין דער שולע נישט געמאַכט קיין גוטע פאָרטשריטען? פאַרוואָס איז איהם שווער געווען דאָס לערנען זיך? פאַרוואָס איז זיין פאָטער פון זיין לערנען געווען נישט צופרידען?

פראַנקפורטער ענטפערט: ער איז געווען שוואַך אין געזונד. צופיל אַרבייטען האָט ער קיינמאָל נישט געקענט. פון דער יוגענד איז ער שטענדיג געווען בעדראָהט דורך פערשידענע קראַנקהייטען. איהם האָט הויפטזעכליך געמאַטערט אַ געביין־טובערקולאָז מיט אַלע שווערע קאָנסעקווענצען פון דער קראַנקהייט. שוין צו 7 יאָהר האָט איהם די קראַנקהייט געמאַטערט. אין די יאָהרען 1916 — 1919 האָט ער דורכגעמאַכט אין וויען און בודאַפּעשט דריי אָפּעראַציעס. אין רעזולטאַט האָט ער פערלוירען עטליכע יאָהר אין גימנאַזיום. אין די יאָהרען 1922 און 1923 איז אויפגעטרעטען אַנ׳אייטערונג פון אויבעראָרם. ער האָט דורכגעמאַכט אַ ווייטערע אָפּעראַציע אין בערלין, הערפון איז ענטשטאַנען אַנ׳אויער־קראַנקהייט. ער איז געוואָרען האַלב - טויב אויף איין אויער. אין 1932 איז אָנגעגריפען געוואָרען אויך דאָס געזונדע אויער. אין 1933 האָט ער דורכגעמאַכט אין פראַנקפורט אַ פרישע אָפּעראַציע פון אָרים.

עס ווערען פאָרגעלעזען די ענטשפּרעכענדע צייגנישען פון די געריכטס־אַקטען. אין איין צייגניש ווערט איבערגעגעבען, וואָס פראַנקפורטער׳ס ברודער, ד״ר אַלפאָנס פראַנקפורטער פון וויען, האָט איבערגעגעבען וועגען דוד׳ס געזונד־צושטאַנד.

ווייטער ווערען פאָרגעלעזען די מעדיצינישע צייגנישען פון די דאָקטוירים, וואָס האָבען לויט

(ווייטער זעה 3־טע זייט)

ס׳זאָלען געפּסלט ווערען

די וואַהלען צו דער וואַרשעווער קהלה

דער ענין וועט אויפגעקלערט ווערען אין די נאָהענטסטע טעג

וו א ר ש ע, 9 (טעלעפאָניש).

די לאַגע אין דער וואַרשעווער קהלה האָט איצט אָנגענומען אַ נייע ווענדונג:

עס האַלט נעמליך דערביי, אַז עס זאָלען געפּסלט ווערען די וואַהלען און אַז די אויפזיכטס- מאַכט זאָל פונאַנדערשרייבען נייע וואַהלען.

אַ בעווייז דערצו איז דער פאַקט, וואָס די פערטרויאונגס מענער פון אַ טייל ליסטעס וועלכע האָבען מיט 3 חדשים צוריק באַלד נאָך די וואַהלען דערלאַנגט אָנקלאַגעס און אָנגעוויזען אויף אומפּינקטליכקייטען ביים ציילען די שטימען — זענען איצט אַרויסגערופען געוואָרען דורך די אויפזיכטס־אָרגאַנען צוזאַמען מיט עדות, און מ׳פערלאַנגט פון זיי טעכנישע דערקלערונגען.

דאָס מיינט מען אויס אַזוי — אַז די פראַגע, צי די וואַהלען וועלען געפּסלט ווערען, ווערט בעשטימט ווערען אין די נאָהענטסטע טעג.

דערווייל זאָלען די קהלה־אינסטאַנצען בעקומען אַנ׳אויפפאָדערונג ווייטער צו אַמטירען ביז די לאַגע וועט אויפגעקלערט ווערען.

590 סערטיפיקאַטען קיין ארץ־ישראל

וו א ר ש א, 9 (טעלעפאָניש)

היינט איז אין צענטראַלען פּאַלעסטינא־אַמט דערהאַלטען געוואָרען אַ טעלעגראַפישע מיטטיילונג פון דער יודישער אַגענץ אין ירושלים, אַז פאַר פּוילען זענען אַרויסגעשיקט געוואָרען 590 סערטיפיקאַטען.

די דאָזיגע סערטיפיקאַטען וועלען אין 8 טעג אַרום זיין אין וואַרשאַ. פון די 590 סערטיפיקאַטען זענען 385 בעשטימט פאַר חלוצים. 55 — פאַר פאַכמענער און 150 זענען נאָמענליכע, אַרויסגעשיקט דורך איגדוסטריעלער פאַר אַרבייטער, וואָס זיי דאַרפען דאָרט האָבען.

באַנדיטען־אַנפאַל פון אַראַבישע טעראָריסטען אויף 15 פּאַסאַזשיר־אויטאָס

י ר ו ש ל י ם, 9 (יט״א טעלעגראַפיש)

היינט פריה האָט אַ באַנדע בעוואָפענטע אַראַבישע טעראָריסטען אויפ׳ן שאָסע צווישן בית־שאן און דזשענין אָפּגעשטעלט 15 פּאַסאַזשיר־אויטאָס. אַלע פּאַסאַזשירען זענען בערויבט געוואָרן.

אַ מיליטערישער פּאַטראָל, וואָס איז אָנגעקומען צום אָרט פון געשעהעניש, האָט אָנגעהויבען בעשיסען די באַנדיטען פון אַ מאַשין־געוועהר. עס איז דורך ראַדיאָ־סיגנאַלען אויך גערופען געוואָרען הילף. אַלע באַנדיטען זענען ענטלויפען.

אַראַבישע טעראָריסטען בעשאָסען אַ צוג נעבען בית־שן

י ר ו ש ל י ם, 9 (יט״א טעלעגראַפיש)

אויף דער באַהן־ליניע נישט ווייט פון בית־שן איז בעשאָסען געוואָרען דורך אַראַבישע טעראָריסטען אַ צוג.

צוויי אַראַבישע פּאַסאַזשירען זענען פון די שאָסען פערוואונדעט געוואָרען, דערונטער דער מוכטאַר פון בית־שן, וועלכער איז אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

פּלוצים געשטאָרבען אין וואַרשאַ

דער ווילנער וויצע־וואָיעוואָדע

וו א ר ש אַ, 9 (טעלעפ.) אין וואַרשאַ איז פּלוצים געשטאָרבען דער ווילנער וויצע־וואָיעוואָדע קאַזשימיעזש גינטאַוט־דזשעוואַלטאָווסקי. ער האָט בעקומען אַ הארץ־שלאַג בעת אַ זיצונג פון צענטראַלען אַרבייטס־פאָנד.

בערויבט אַ באַהן־קאַסע נעבען וואַרשאַ

וו א ר ש אַ, 9 (טעלעפאָניש) בעוואָפענטע באַנדיטען זענען בעפאַלען די באַהן־קאַסע אין מענדזילעשיע (אַ סטאַנציע אויף וואַווער־אָטוואָצקער ליניע), געבונדען מיט שטריק די קאַסירערקע יאַנינאַ מאַלינאָווסקאַ און צוגערויבט עטליכע הונדערט זלאָטעס.

די ליבע זיגט...

דער קעניג עדוואַרד 8. זאָל טאַקי אַבדיקירעז

היינט-ענדגילטיגע דעציזיע

ל אָ נ ד אָ ן, 9 (ספּ. טעל).

רייטער איז מודיע: אויף דער היינטיגער פּאַרלאַמענט זיצונג האָט דער פּרעמיער באַלדווין געענטפערט אויף דער אַנפראַגע פון דעפּ. עטלי (ליידער-פּאַרטיי): — „ליידער קאָן איך גאָרנישט צוגעבען צו דעם וואָס איך האָב דערקלערט פריהער. איך האָף אַז מאָרגען וועל איך אָפּשטעלען אַן ערקלערונג".

דאָס זעלבע האָט ער אויך געענטפערט דעם ליידער-פּאַרטיי דעפּוטאַט פּעטיגער.

ל אָ נ ד אָ ן, 9 (ספּ. טעל).

רייטער איז מודיע פון קאַן: לאָרד בראָונלאָו האָט ערקלערט: „די פרוי סימפּסאָן האָט בעת די היינטיגע בעראַטונגען נישט גענומען קיין שום דאָקומענטען. איהר אַדוואָקאַט האָט מיט איהר קאָנפערירט אויסשליסליך וועגען פּערזענליכע ענינים.

ל אָ נ ד אָ ן, 9 (ספּ. טעל).

דער פּרינץ פון קענט וועלכער האָט פערבראַכט אינעם פּאַרט בעלוועדער פון נעכטען אין אָוונט, איז צוריקגעפאָהרען ערשט היינט 4 נאָכמיטאָג, ווען עס איז צום קעניג אָנגעקומען דער פּרינץ פון יאָרק.

די בעראַטונג פונם קעניג מיטן לעצטען האָט געדויערט אַ שעה צייט.

אין די שפּעטערע שעה'ן האָט דעם קעניג בעזוכט די קעניגין-מוטער, מערי, זיין שוועסטער מערי און דער פעטער פונם קעניג עטלאָן.

אין אָוונט איז ווידער געקומען אין בעלוועדער דער פּרינץ פון קענט מיט זיין פרוי.

אין אַלגעמיין בעקומט זיך דער איינדרוק, אַז דער נערוועזער צושטאַנד פונם קעניג איז אַזוי אָנגעשטרענגט, דאָס מ'האַלט פאַר נויטיג, נישט צו איבערלאָזען איהם אַליין, און צו לייסטען איהם געזעלשאַפט.

ס'ווייזט זיך אויס, אַז דער קעניג האָט אָנגענומען זיין ענדגילטיגע דעציזיע.

מען האַלט אַז די אויבען אויסגערעכענטע וויזיטען זענען געווידמעט געווען אויפן פאַל ווען נאָכן אַבדיקירען זאָל דער קעניג מאָרגען פערלאָזען ענגלאַנד.

דערויף, אַז געוויסע בעשלוסען זענען שוין אָנגענומען געוואָרען ווייזט דער פאַקט, דאָס אַרום האַלב 8 אין אָוונט איז אינעם זאַל פונם פּרעמיער אין פּאַרלאַמענט פאַרגעקומען אַ זיצונג פונם קאַבינעט, וואָס האָט געדויערט אַ שעה צייט, און דער פּרעמיער האָט אָפּגעגעבען פאַר זיינע קאָלעגען אַ בעריכט.

לויט בעגלויבטע קוועלען זאָל זיי דער פּרעמיער האָבען אינפאָרמירט וועגען דער לעצטער דעציזיע פונם קעניג, אַז ער רעזיגנירט נישט פון זיין חתונה מיט דער פרוי סימפּסאָן.

די אַבדיקאַציע ווייזט זיך אויס צו זיין די איינציגע מעגליכע לעזונג פונם קריזיס.

ל אָ נ ד אָ ן, 9 (ספּ. טעל).

אין די פּאַרלאַמענטאַרישע קרייזען האַלט מען אַז דער סוף פון קריזיס דערנעהנטערט זיך.

רייטער דערווייסט זיך אַז די פרוי סימפּסאָן וועלכע האָט ווייטער געטון אַלץ, וואָס איז געווען אין איהר רשות בכדי צו דערלייכטערן דעם קעניג זיין בעשלוס, האָט היינט אין אָוונט נישט געוואוסט וואָס פאַר אַ דעציזיע דער קעניג וועט אָנגעהמען.

ל אָ נ ד אָ ן, 9 (ספּ. טעל).

אָפיציעלע רעגירונגס אַדוואָקאַטען האָבען היינט אין אָוונט ערטיילט דער קלערונגען דער ענגלישער פּרעסע, פון וועלכע עס איז צו דרינגען, אַז דער קעניג האָט בעשלאָסען צו אַבדיקירען. אין די פּרעסע-קרייזען איז מען זיך משער אַז אין פּאַרלאַמענט וועט דאָנערשטאָג אַריינגעטראָגען ווערען אַ געזעץ-פּראָיעקט וואָס בעשטעטיגט די אַבדיקאַציע און וואָס בעשטימט דעם נייעם יורש עצר.

שלים-מאַזרי איז אויך דאָ...

ל אָ נ ד אָ ן, 9 (ספּ. טעל).

אויף דעם פריהשטיק וואָס איז היינט איינגעאָרדנעט געוואָרען דורך די ענגלישע פּאַשיסטען האָט אָסוואַלד מאָזלי צ. א. דערקלערט:

— מיר וועלען נישט דערלאָזען דערצו אַז דער קעניג זאָל אַבדיקירען איידער די געזעלשאַפט וועט זיך אַרויסזאָגען וועגען דעם ענין. אונזער כבוד פאָדערט אַז מיר זאָלען אונטערשטיצען דעם קעניג"

העלדישע רופּט-שלאַכט

די שפּאַנישע רעגירונגס=עראָפּלאַנען בעווייזען אונגעהייערע גבורות

ביי די אויפשטענדיגע: „שלעכטער וועטער". — אויפפאָדערונג פון דער פראַנצויזישער און ענגלישער רעגירונג

וו אַ ל ע נ ס י אַ, 9 (ספּ. טעל)

די טעלעגראַפען-אַגענץ פון דער שפּאַנישער רעגירונג איז מודיע, אַז אויפ'ן פראָנט אין אַסטוריע הערשט פולשטענדיגע רוה.

אויף דער זייט פונ'ם רעגירונגס-מיליטער איז אַריבער אַ קאַפּיטאַן, אַ פּאָרוטשניק און 4 זעלנער פון די אויפשטענדיגע, וועלכע האָבען דערקלערט, אַז זיי זענען אַוועק פון דער שטאָט לעאָן, מחמת דער מורא'דיגער אכזריות, וואָס דאָרט קומען טאָג-טעגליך פאָר.

אויפ'ן פראָנט הינטער גראַדאַ האָט מען אין אַ פערכאַפּטען אָקאָפּ פון די אויפשטענדיגע געפונען אַ בריף פון אַן אויפשטענדיגען צו זיינעם אַ פריינד, אין וועלכען עס ווערט צ. אַ. געזאָגט:

„איך וועל ליבערשט בעגיין זעלבסטמאָרד, איידער צו געפינען זיך אויף דעם פראָנט פון פולשטענדיגער שחיטה. וואו עס קומען אום ווינצעגסטען 200 מאַן טעגליך, וועלכע ווערען צושאָסען דורך די פאַשיסטען...

„די בערג-אַרבייטער, וועלכע האָבען פאַר גאָרנישט קיין מורא נישט, וואַרפען זיך אויף אונזערע אָקאָפּעס, ווי די טיגערס מיט דינאַמיט און מיט ביקסען אין די הענד, און פערכאַפּען אפילו די צום-בעסטען געשיצטע אָקאָפּעס.

וו אַ ל ע נ ס י א, 9 (ספּ. טעל.)

די טעלעגראַפען-אַגענטור פון דער רעגירונג מעלדעט: 5 רעגירונגס-עראָפּלאַנען האָבען מיט דערפאָלג באָמבאַרדירט דעם לופטפליה-פּלאַץ טאַבלאַדאַ הינטער סעווילע, וואו עס האָבען זיך געפונען 18 באָמבאַרדיר-עראָפּלאַנען פון די אויפשטענדיגע.

אין באַסקען-לאַנד האָבען רעגירונגס-עראָפּלאַנען באָמבאַרדירט ווילאַ רעאַל דע אַלאַוואַ. עס איז אויסגעבראָכען אַ פערביטערטער קאַמף אין דער לופט מיט די עראָפּלאַנען פון די אויפשטענדיגע, פון וועלכע 3 זענען אַרונטערגעשאָסען געוואָרען, און איינער איז געצוואונגען געוואָרען צו לאַנדען. אין דעם דאָזיגען קאַמף האָבען זיך בעטייליגט 20 עראָפּלאַנען פון די אויפשטענדיגע געגען 6 רעגירונגס-עראָפּלאַנען.

וו אַ ל ע נ ס י אַ, 9 (ספּ. טעל.)

אויפ'ן מאַדרידער פראָנט האָט די רעגירונגס-אַרטילעריע אָנגעמאַכט גרויסע היזקות צווי גרויסע גרופּען פון אויפשטענדיגע. דאָס רעגירונגס-מיליטער האָט פערניכטעט אַ גאַנצען עסקאַדראָן פון אויפשטענדיגע קאַוואַלעריסטען אין קאַזאַ דעל קאַמפּאַ.

אויף די איבעריגע אָפּשניטען הינטער מאַדריד - אָהן ענדערונגען.

ס ע וו י ל י ע, 9 (ספּ. טעל.)

דער קאָמוניקאַט פון דער הויפּט-קוואַרטיר פון די אויפשטענדיגע שטעלט פעסט, אַז דער שלעכטער וועטער בעשווערט די ווייטערדיגע טעטיגקייט אויפ'ן אָפּשניט וויטאָריאַ און מאָנדראַגאָן אין אַסטוריע.

די עראָפּלאַנען פון די אויפשטענדיגע האָבען אָפּגעשטעלט די אַטאַקעס.

פּ אַ ר י ז, 9 (ספּ. טעל.)

דאָס אויסערן-מיניסטעריום האָט פערעפענטליכט פאָלגענדען קאָמוניקאַט:

די פראַנצויזישע און בריטישע רעגירונגען האָבען אין דער פאַריגער וואָך אַדורכגעפיהרט אַ מיינונגס-אויסטויש וועגען דער סיטואַציע, וואָס האָט זיך געשאַפען צוליב דעם פערשלעפּטען בירגער-קריג אין שפּאַניען און צוליב די סכנות, וואָס בעדראָהען, אין שייכות דערמיט, דעם אייראָפּעאישען שלום. פעסטשטעלענדיג דעם הסכם פון ביידע רעגירונגען, האָבען זיך די לעצטע געווענדעט, דורך דער פערמיטלונג פון זייערע דיפּלאָמאַטישע פאָרשטייער ביי דער דייטשער, איטאַליענישער, פּאָרטוגעזישער און סאָוויעטישער רעגירונג, אַז די דאָזיגע רעגירונגען זאָלען זיך אָנשליסען אין זיי, בכדי פעסטצושטעלען זייער ריקזיכטלאָזען ווילען אָפּצוזאָגען זיך קאַטעגאָריש פון יעדער דירעקטער אָדער אומדירעקטער אַקציע, וועלכע קאָן אויף אַ וואָך'ער נישט איז אויפ'ן דערפיהרע' צו אַ פרעמדער אינטערווענץ אין דעם קאָנפליקט, און אין דער קאָנטראָל-ווענץ — זאָלען זיי תיכף אַרויסשיקען זייערע פאָרשטייער אינ'ם לאָנדאָנער קאָמיטעט אַלע אינסטרוקציעס, בכדי צו אָרגאַניזירען בשלימות אַ ממשותדיגע קאָנטראָלע.

אויפ'ן זעלבען אופן האָבען זיך די ביידע רעגירונגען געווענדעט צו די אויבענדערמאָהנטע 4 רעגירונגען, דאָס זיי זאָלען זיך פעראייניגען מיט זיי אין זייערע געפיהלען פון מענשליכקייט בכדי אָפּצושטעלען דעם בעוואָפענטען קאַמף, וואָס קומט פאָר אין שפּאַניען — דורך פאָרלייגען פעם טלע־שאַט און אום צו דערמעגליכען דעם גאַנצען לאַנד דאָ אויסדריקען פונ'ם פאָלקס-ווילען.

ל אַ נ ד אָ ן, 9 (ספּ. טעל.)

היינט האָט זיך בעראַטען דער נישט-אינטערווענץ-קאָמיטעט און עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו ווענדען זיך צו די 27 מלוכות, וואָס בעטייליגען זיך אין די אַרבייטען פונ'ם קאָמיטעט, אַז די מלוכות זאָלען אויך נישט אינטערווענירען אומדירעקט.

ריבענטראָפּ האָט געטענה'ט, אַז אויפ'ן צד פון דער שפּאַנישער רעגירונג קעמפען 35 טויזענד סאָוויעטישע פרייוו ליגע, און דער סאָוויעטישער אַמבאַסאַדאָר מאַיסקי — אַז די דייטשען, וואָס קעמפען פאַר'ן גענ. פראַנקאָ זענען רעגולערע זעלנער.

וידבר שאכט...

ב ע ר ל י ן, 9 (ספּ. טעל.) אין שייכות מיטן 100-יאָהריגען יובילעאום פון דער געזעלשאַפט פאַר געאָגראַפישע און סטאַטיסטישע פאָרשונגען אין פראַנקפורט, האָט דער פּרעזידענט פון דער דייטשער רייכסבאַנק, דר. שאַכט געהאַלטען אַ לאַנגע רעדע, אין וועלכע ער האָט געזאָגט, אַז דער גרעסטער רוב אין אויסלאַנד בעמיהט זיך פאַרצושטעלען דייטשלאַנד אַלס אומפעהיג צו פיהרען אונטערהאַנדלונגען און שליסען אָפּמאַכען. די דאָזיגע מיינונג שטיצט זיך אויף נישט - בעהאַווענטקייט, און וואָס דייטשלאַנד איז מיט איהר שטח צו קליין פאַר איהר גרויסער בעפעלקערונג. אייגער אַן'אויסלענדישער דיפּלאָמאַט האָט אפילו גע'עצה'ט, אַז דייטשלאַנד זאָל זיך בעמיהען וואָס-ווייניגער צו פּרובירען און מעהר רעדען... אזא לעזונג פון דעם ענין האַלט אָבער דער דר. שאַכט פאַר אַ סתירה צו גאָטס געבאָטען (אָ, די געטליכע לויט פונם איצטיגען דייטשלאַנד!) און געגען די געזעצען פון דער נאַטור. ער, שאַכט, האַלט פון אַן'אַנדער אויסוועג — פון קאָלאָניעס פאַר דייטשלאַנד, וואָס וועלען שוין איצט נישט ברענגען קיין דעפיציטען דער מלוכה, ווי ס'איז געווען אַמאָל, נאָר זיי וועלען ליקווידירען אַלע איצטיגע מניעות.

אַסיעצקי וועט „וואַהרשיינליך"

נישט קאָנען זיין אַנוועזענד...

אָ ס ל אָ, 9. (ספּ. על.)

די פרוי סאָיעצקי האָט טעלעגראַפיש מיטגעטיילט חעם נאָבעל-פּרייז קאָמיטעט, אַז איהר מאַן וועט וואַרשיינליך נישט קענען מאָרטען ד. 10 דעם חודש זיין אַנוועזענד ביים איבערגעבען דעם פּרייז.

נ ך לאַנגע שווערע ליידען איז זונטאָג, כ"ב כסלו תרצ"ז (דעם 6. דעצ.) געשטאָרבען און דעמזעלבען טאָג צו קבורה געקומען מיין ליבער מאַן, אונזער טייערער זוהן, ברודער, שוואָגער און אָנקעל

ר"ע אברהם שלמה שאר

אין עלטער פון 45 יאָהר, וועגען וואָס עס טיילען מיט אַלע קרובים, פריינד און בעקאַנטע

די טיפגעטרויערטע הינטערבליבענע.

גערענקט, ביל

שטשעשליווי

א גרויסער אויסוואַהל פון אָריגינעלע בילינצער און טאָמאַשאָווער סחורות אויף אַנציגער און פּאַלטענס פון די בעסטע קוואַליטעטען אויף פערשידענע רעשטען

קומט און איבערצייגט אייך!

R. Szczęśliwy

לאָדז, 5 נאָוואָמיעסקאַ 5

טעל. 156-09.

גערענקט פראָנט II שטאָק.

די ביליגסטע קוועלע

פון אַלערליי

ניי=מאַשינען,

טיילען, נאָדלען אז"וו איז ביי

Skład maszyn do szycia

Singer i Lachman

Łódź, Zydowska 2,

telefon 246-73.

Dr.

Wajnberg

ספּעציאַליסט פאַר לונגען, האַרץ און סקלעראָז קראַנקהייטען

פּיעטריקאָווער 145

טעל. 126-02.

נעמט אָן פון 9-10 פריה, 3-5 8-9 אָוו.

Dr. med.

P. Braun

צוריקגעקעהרט

ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפילים און הויט - קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע

צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 100-57

נעמט אָן פון 8—2 מיטאָג און פון 4—9 אָוו. ספּעציעלער ווארטע-זאַל פאַר פרויען.

אויערען, נאָז און האַלז און לונגען-קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z. RAKOWSKI

פּיעטריקאָווער 67. טעל. 127-81

נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוועקס אָפּעראַציע א. אז. וו. ווי אויך אַמבולאַטאָרישע פון 9-2 און פון 4-8 אָוונט

ביי דער קליניק איז טעטיג

א רענטגען-גאַבינעט

פאַר דורכליכטונגען און עלעקטראָטעראַפּיע

Biuro pisania podań

do władz administracyjnych i sądowych.

Przepisywanie na maszynie.

M. AUGENFISZ

Łódź, Zawadzka 9.

יודען האָבען געלד, די אַראַבער — באָדען

עס ווערט אָבער גאָרנישט געטאָן דורך דער רעגירונג פאַר דער ענטוויקלונג פון דער לאַנדווירטשאַפט

ד״ר אַרטור רופּין און ד״ר מאָריס העקסטער פאַר דער קעניגליכער קאָמיסיע

ירושלים (יט״א) אויף דער היינטיגער עפענטליכער זיצונג פון דער קעניגליכער קאָמיסיע האָט ד״ר אַרטור רופּין פאָרטגעזעצט זײנע ערקלע־רונגען איבער לאַנדווירטשאַפטליכע פראַגען אין ארץ־ישראל.

ד״ר רופּין ערקלערט, אַז די רעגירונג מוז העלפען אויסצופיהרען די בעשטימונג פון מאַנדאַט וועגען אַ קאָמפּאַקטער יודישער באָדען־קאָלאָני־זאַציע. אויב — זאָגט רופּין — מען זאָל אפילו נישט רעכענען די ריזיג־גרויסע ערד־שטחים אין עבר־הירדן און אין דער געגענד פון באר־שבע (דרום־א״י), איז אפילו בלויז אין צענטראַל־פּאַלעסטינע פאַראַן זעהר פיל מעגליכקײטען פאַר אַ מאָדערנער ענטוויקלונג פון דער לאַנדווירטשאַפט.

אין אַנדערע לענדער פון דער בריטישער אימפּעריע טוען די רעגירונגען זעהר פיל פאַר דער ענטוויקלונג פון דער אַגריקולטור, אין א״י טוט אָבער די רעגירונג אין דער ריכטונג גאָרנישט.

די יודען — זאָגט רופּין — האָבען געלד און די אַראַבער האָבען באָדען. די רעגירונג טוט אָבער גאָרנישט. עס איז מעגליך צו געפינען אַ לעזונג פון אַגראַר־פּראָבלעם אין א״י.

דער נעכסטער ווערט אויסגעהערט דורך דער קאָמיסיע דער מיטגליד פון דער יודישער אַגענץ ד״ר מאָריס העקסטער.

האַמאָנד: צי וועלען יודען זײן גרייט צו בעשעפטיגען אַראַבער אויף באָדען פון קרן־קימת?

העקסטער: איך האָב גוט בעטראַכט די דאָ־זיגע פראַגע. אויף וועלכער איך וועל איצט גע־פאָדערט צו ענטפערן: איך זאָג: אויב די אַראַבער וועלען עפענען זײערע אַרבײטס־מאַרק פאַר יודען, דאַן וועלען מיר בעטראַכטען אונזער שטעלונג.

ד״ר העקסטער קריטיקירט די רעגירונג פאַר איהר שטעלונג אין דער פראַגע פון באָדען־בעפּ־פרוכטערונג אין א״י. די בלאָטעס אין פאַרשידענע געגענדען קענען אויסגעצײכענט אויסגעטריקענט און בעפרוכטערט ווערען. דאָס איז אויך מעגליך אין בעצוג אויף די בערגיגע געגענדען. עס איז בלויז נויטיג ענטשפּרעכענדע אַרבייט. העקסטער בעטאָנט, אַז די רעגירונג האָט נישט קיין ריכטיגע דעפיניציע וועגען די אַקערפעהיגע באָדען־שטחים אין א״י. די רעגירונג אונטערשאַצט געוועהנליך די דאָזיגע מעגליכקײטען. די רעגירונג האָט נישט קיין נעגויע איבערזיכט פון די לענדערייען אין א״י, וועלכע מען קען בעפעהיגען. די רעגירונג טאָר נישט שטיצען איהרע אויסרעכענונגען אויף השערות, נאָר מוז מאַכען אַ גענויע איבערזיכט פריהער.

לאָרד פיל: צי מיינט איהר, אַז אין א״י איז פאַראַן וועניג לאַנד, וואָס זאָל זיך נישט לאָזען קולטיווירען.

העקסטער: יאָ, איך זאָג אָבער נישט, אַז יעדער קוו. מעטער באָדען וועט זיך לאָזען קולטי־וויר׳. פון די 600 טויזענד דונאַם באָדען, וועלכע מיר קולטיווירען איצט, האָט די רעגירונג געהאַל־טען, אַז בלויז 150 טויזענד דונאַם וועלען זיך לאָזען בעאַרבייטען.

לאָרד פיל פרעגט נאָך אַ רייה אַנדערע פראַגען וועגען העקסטער׳ס קריטיק.

דערויף ווערט די זיצונג איבערגעריסען ביז מאָרגען. העקסטער וועט מאָרגען ווייטער אָבגעבען זײנע ערקלערונגען.

דער פּראָצעס פון דוד פראַנקפורטער

(ענדע פון דער ערשטער זײט)

אויפטראַג פון געריכט אונטערזוכט פראַנקפורטער׳ן. ד״ר י. יעגער פון כור האָט פעסטגעשטעלט, אַז אין רעזולטאַט פון דער טובערקולאָזע זענען בײ פראַנקפורטער׳ן ענטשטאַנען פאַרשידענע איבעריגע בעשעדיגונגען און מחמת דער אָרים־אָפּעראַציע — אַ פאַרקירצונג פון אויבערשענקעל. דער אויער־ספּעציאַליסט ד״ר כריסטיאַן שמידט האָט פעסטגע־שטעלט אַ כמעט פולשטענדיגע טױבקײט פון רעכ־טען אויער, אַ שווערע בעשעדיגונג פון לינקען און פאַרלעצונג פון די אויסערליכע אויער־טײלען.

דער פאַרזיצער שטעלט דאַן פראַנקפורטער׳ן אַ רײה פראַגען לויט׳ן סדר פון בעשולדיגונגס־אַקט: ווען ער האָט פאַרלאָזען דײטשלאַנד, וואו ער האָט אַלץ אין דײטשלאַנד געוואוינט, וואו איז געווען זײן ערשטע שטודיום־שטאָט.

פראַנקפורטער ענטפערט, אַז צוערשט האָט ער שטודירט מעדיצין אין לייפּציג.

ד״ר גאַנזאָני: צי האָט פראַנקפורטער געהערט צו אַ וועלכער־עס־איז אָרגאַניזאַציע אין לייפּציג?

— געווען אַ מיטגליד בלויז פון יודישען סטו־דענטען־פעראײן.

— צי האָט ער זיך פאַרנומען מיט פּאָליטיק?

— ניין.

— וואוהין איז ער געפאָהרען פון לייפּציג?

— קיין פראַנקפורט.

— צי האָט ער אין פראַנקפורט געהערט צו וועל־כער־עס־איז אָרגאַניזאַציע?

— בלויז צום יודישען סטודענטען־פאַרבאַנד.

— צי איז אמת די בעהויפּטונג פון די נאַ־ציאָנאַל־סאָציאַליסטען, אַז ער איז געווען אַ מיט־גליד פון אַ פּאַנאייראָפּעאישען פאַרבאַנד אין פראַנק־פורט?

— ער איז געווען בלויז אויף דער ערשטער קאָנסטיטואירונגס־פאַרזאַמלונג פון דעם פּאַנאייראָ־פּעאישען פאַרבאַנד. מעהר איז ער אויף זײנע פאַר־זאַמלונגען קײנמאָל נישט געקומען. אין די אַר־בײטען פון פאַרבאַנד האָט ער קײן שום אַנטייל נישט גענומען.

— צי האָט ער זיך אין פראַנקפורט בעשעפ־טיגט מיט פּאָליטיק?

— ניין.

עס ווערען דאַן פאַר׳ן געריכט פאָרגעלעזען די ענטשפּרעכענדע דאָקומענטען, וואָס זענען דעם גע־ריכט — לויט דער פאָדערונג פון דער פּראָקוראַטור — פאָרגעשטעלט געוואָרען דורך דער דײטשער פּאָ־ליטישער געהײם־פּאָליצײ ״געשטאַפּאָ״.

אין די דאָזיגע דאָקומענטען ווערט בעשטעטיגט דאָס די גאַנצע צײט, וואָס פראַנקפורטער האָט גע־וואוינט אין דײטשלאַנד, האָט ער זיך אין ערגיץ מיט קײן פּאָליטישער טעטיגקײט נישט פאַרנומען. עס איז אויך נישטאָ קײן שום בעווייז, אַז פראַנק־פורטער זאָל זיך בכלל האָבען אינטערעסירט מיט פּאָליטישע פראַגען.

ד״ר גאַנזאָני פרעגט ווײטער:

— ווען איז פראַנקפורטער געקומען קײן בערן?

— אין 1933.

— וואו פלעגט ער נעמען געלד אויף אויסצו־האַלטען זיך אין דער פרעמד?

— צוליב די דעוויזען־שוועריגקייטען אין יוגאָ־סלאַוויען, האָט איהם זײן פאָטער נישט געקענט שיקען גענוג געלד אויף אויסהאַלטען זיך. ער פלעגט לײדען צוליב דעם גרויס נויט. פון צײט צו צײט פלעגט ער מוזען לײהען געלד בײ בעקאַנטע פון זײנע עלטערן. מיט דער צײט האָט זיך אָנגע־קליבען אַ שפּאָרע סומע געלד. די דאָזיגע חובות זענען רעגולירט געוואָרען נאָכ׳ן אַטענטאַט דורך זײן ברודער אַלפאָנס, וועלכער איז געקומען פון וויען.

— צי האָט ער זיך אין בערן פאַרנומען מיט פּאָליטיק?

— ניין.

— וועלכע צײטונגען פלעגט ער לעזען אין דער שווײץ?

— דעם בערנער ״בונד״, די ״באַזלער נאַציאָ־נאַל־צײטונג״ און די ״נויע צוריכער צײטונג״.

— צי האָט ער אין דער שווייץ געהערט צו וועל־כען־עס־איז פאַראײן אָדער אָרגאַניזאַציע?

— ניין.

— ווי זענען געווען זײנע בעציהונגען מיט די בעלי־בתים, בײ וועלכע ער האָט געוואוינט? צי האָט ער מיט זיי געהאַט וועלכער־עס־איז קאָנפליקטן?

— די בעציהונגען זענען שטענדיג געווען די בעסטע.

— וויפיל געלד פלעגט ער פאַרבראַוכען אין בערן? ווי פלעגט ער זיך אַן׳עצה־געבען מיט די פינאַנסיעלע שוועריגקײטען?

פראַנקפורטער ענטפערט אומווילליג. מען זעהט, אַז עס קרענקט איהם, וואָס דער פאַרזיצער קעהרט זיך ווידער אום צו די זעלבע פראַגען, אויף וועלכע ער האָט שוין געענטפערט פריהער.

— צי ווייס פראַנקפורטער, וואָס איהם איז פאָרגעוואָרפען געוואָרען פון דער נאַציאָנאַל־סאָציאַ־ליסטישער זײט? צי איז אמת, אַז ער איז געווען אַ מיטגליד אָדער געשטאַנען אין וועלכער עס איז אַנדערער פאַרבינדונג מיט אַן אַנטיפאַשיסטישער אָר־גאַניזאַציע אין פּאַריז? צי איז אמת די בעהויפּטונג, אַז אין בערן זאָל ער זיך אין זומער 1935 האָבען געטראָפען מיט פאָרשטעהער פון יענער פּאַריזער גרופּע, ווי דער שוישפּילער און הומאָריסט יוליך און אַ געוויסער דוד פּערלמאַן? צי איז אמת, אַז אויף יענער בעגעגעניש זאָל האָבען בעשלאָסען געוואָרען דער אַטענטאַט אויף גוסטלאָפ׳ן? און אַז ער איז געווען זייער ווערקצײג?

— איך האָב קיינמאָל וועגען אַזאַ אָרגאַניזאַציע נישט געהערט און נישט געוואוסט. וועגען די אויס־גערעכענטע מענשען האָב איך קײנמאָל נישט גע־הערט. איך האָב קײנעם פון זיי קײנמאָל פאַר מײנע אויגען נישט געזעהען.

(אין בעשולדיגונגס־אַקט ווערט וועגען דעם אי־בערגעגעבען צ.ז. אַנד.: הגם די אונטערזוכונג האָט נישט געגעבען קיין שום אחיזה פאַר קאָנקרעטער בעהויפּטונג וועגען אַ פאַרשווערונג אָדער פאַר דער בעהויפּטונג, אַז פראַנקפורטער זאָל האָבען געהאַנ־דעלט אין וועמעס־עס־איז אויפטראַג, האָט מען אָבער פון אַ געוויסער זײט געפּרובט פאַרצושטעלען דעם מאָרד פון גוסטלאָפ׳ן אַלס רעזולטאַט פון דער טעטיגקײט פון אַ יודיש־באָלשעוויסטישער גרופּע. דער געז. פולקאָווניק אולריך פליישהאַוער האָט אין אַ בריף פון 27־טען פעברואַר 1936 צום שווײ־צאַרישען בונדעס־פּרעזידענט אויסגעדריקט די מײ־נונג, אַז פראַנקפורטער זאָל האָבען געהאַנדעלט אין אויפטראַג פון אַ יודיש־באָלשעוויסטישער עקזעקו־טיווע, וואָס אײנער פון איהרע מיטגלידער זאָל וואוינען אין בערן. פליישהאַוער׳ס פרײנד אין דער שווייץ האָבען געגלויבט צו קענען די לײט, וואָס שטעהען הינטער דער ״שווײצאַרישער מאָרד־צענט־ראַלע״. פליישהאַוער האָט בײגעלעגט אַ נומער פון דער דורך איהם אַרויסגעגעבענער צײטשריפט ״וועלט־דינסט״, אין וועלכער עס איז געווען אָפּגעדרוקט אַ רעפּראָדוקציע פון אַ בילד, וואָס שטעלט כלומרשט פאָר גוסטלאָפ׳ן אין דער געזעלשאַפט פון היטלער׳ן און צאַר ניקאָלאַי דעם צווייטען — אַלס ״כּפּרות־היהנער״, וואָס עס זאָל כלומרשט בעדייטען אַ יו־דישע מאָרד־דראָהונג. פליישהאַוער׳ס בעהױפּטונגען האָבען טײלווײז געדינט אַלס יסוד פאַר דער ווענדונג פון שווייצאַרישען געריכט צו דער דײטשער געהײם־פּאָליצײ. פון אַנאַנדער זײט איז יודער פראַנק־פורטער בעצײכענט געוואָרען אַלס קאָמוניסט. וועל־כער זאָל אין 1934 האָבען געהערט צו אַן אַנטיפאַ־שיסטישער אָרגאַניזאַציע אין פּאַריז און זיך האָ־בען בעטײליגט אין אַ יודען־פּאַקט אין מאָסקווע. דאַן איז פראַנקפורטער געבראַכט געוואָרען אין פאַר־בינדונג מיט אַזעלכע לײט ווי דער הומאָריסט און שוישפּילער יוליך און ד״ר פּערלמאַן, און מיט די לעצטע זאָל ער אין זומער 1935 האָבען אין בערן זיך געטראָפען און אויסגעאַרבייט אַ אַטענטאַט־פּלע־נער אויף גוסטלאָפ׳ן. דערבײ זאָל אַ געוויסער אַד־וואָקאַט שטיינשנײדער האָבען געדינט אַלס פאַר־בינדונגס־מאַן מיט דעם אין דאַוואָס לעבענדען קאָ־מוניסט צעלאָווסקי. די פּראָקוראַטור — ווערט אויס־געפיהרט אין דעם טײל פון בעשולדיגונגס־אַקט — האָט נאָכגעפאָרשט די שפּורען פון די אַלע אויס־גערעכענטע לײט, און עס האָט זיך אַרויסגעשטעלט, דאָס עס האַנדעלט זיך דערבײ דאָס רוב וועגען ווע־ניג - עמפּפעהלענסווערטע, טײלווײז יודער ווענינע פריהער בעשטראָפטע סוביעקטען, וועלכע מען האָט אָבער באַין־אופן נישט געקענט ברענגען אין וועל־כער עס איז בעציהונג מיט דער פּערזאָן פון פראַנק־פורטער׳ן).

דער געריכטס־פּרעזידענט זעצט פאָרט דאָס שטע־לען פראַגען.

ד״ר גאַנזאָני: צי איז ריכטיג, אַז נאָכ׳ן אויס־פיהרען דעם אַטענטאַט האָט פראַנקפורטער בעשלאָ־סען צו בעגעהן זעלבסטמאָרד?

פראַנקפורטער: יאָ.

— פאַרוואָס?

פראַנקפורטער ענטפערט נישט דערויף.

— צי האָט ער דעם רעוואָלווער געקויפט כדי צו בעגעהן זעלבסטמאָרד, אַדער כדי צו דערמאָרדען גוסטלאָפ׳ן?

— איך האָב נאָך בעת׳ן קויפען דעם רעוואָלווער נישט געהאַט קיין בעשלוס וועגען זעלבסטמאָרד. איך האָב וועגען דעם געקלערט, פעסט בעשלאָסען בײ זיך, בין איך נאָך נישט געווען.

— צי האָט ער נאָכ׳ן קויפען דעם רעוואָלווער איהם וועמען־עס־איז געוויזען? וועלכע פרעמדע פער־זאָנען האָבען דעם רעוואָלווער בײ איהם געזעהען?

— חברים און די ירושין פון זיין קוואַרטיר.

— וויפיל קוילען האָט ער געהאַט צום רע־וואָלווער?

— זעקס.

— פאַרוואָס האָט ער נאָכ׳ן אַטענטאַט נישט אויסגעפיהרט זײן בעשלוס וועגען זעלבסטמאָרד?

— עס האָט מיר אויסגעפעהלט מוט.

דער פאַרזיצער וויל נאָך פראַנקפורטער׳ן שטע־לען ווײטערע פראַגען. די ריכטער־בײזיצער מאַכען איהם אָבער אויפמערקזאַם אויף דער שפּעטער שעה. מינוט נאָך 12 בײטאָג ווערט די ערשטע זי־צונג געשלאָסען. די נעכסטע זיצונג איז בעשטימט אויף פאַרנאַכט.

אויף דער נאָכמיטאָג־זיצונג

כ ו ר, 9 (יט״א טעלעגראַפיש)

דער פאַרזיצער גאַנזאָני האָט געעפענט די נאָכ־מיטאָג־זיצונג, און דער ד״ר יעגער האָט אין זײן עקספּערטיזע געשילדערט דעם שלעכטען געזונד־צושטאַנד פון פראַנקפורטער׳ן, וועלכער האָט גע־ליטען פון קנאָכען־טובערקולאָז און אַסטמע. זײן שוואַכער געזונד־צושטאַנד האָט זיכער געווירקט אויף זײן פּסיכיק, און זייענדיג איבערצײגט, אַז ער איז אַ חרוב׳ער מענש, האָט ער געהאַט בדעה צו בע־גײן זעלבסטמאָרד. ער האָט זיך גלײכצײטיג געטראָ־גען מיט׳ן געדאַנק, ווי־אַזוי מיט זיך נוצען צו ברענגען דעם יודישען פאָלק. ערשט נאָכ׳ן רושם פון די שווערע ידיעות, וואָס האָבען געשטראָמט פון דײטשלאַנד, איז בײ איהם ענטשטאַנען דער פּלאַן צו אָפּפערן זײן לעבען אויף אומברענגען אַ פיהרענדען מיטגליד פון די נאַציס.

צום סוף קומט דער ד״ר יעגער צום אויספיהר, אַז צוליב זיין שוואַכען נערווען־סיסטעם, איז זײן פעראַנטוואָרטליכקײט־געפיהל אַ בעגרעניצטער.

ווײטער זענען פאַרהערט געוואָרען אַ רײה עדות פון בערן, און צווישען זיי די באַלעבאָסטע, בײ וועלכער פראַנקפורטער האָט געוואוינט — פרל. שטעפען. זי דערצײלט וועגען דעם, אַז פראַנקפור־טער איז געווען דעפּרימירט, און זי האָט מורא גע־האַט, אַז ער וועט בעגײן זעלבסטמאָרד, ביז — דעם 31 יאַנואַר איז ער פאַרשוואונדען געוואָרען...

אויף די פראַגען פון פאַרזיצער, לײקענט פראַנק־פורטער גופא, אַז ער זאָל האָבען עמיצען דערצײלט די פּלענער אָפּצופאָהרען קיין דאַוואָס.

מאָרגען — דער המשך פון די געריכטס־פאַר־האַנדלונגען.

* * *

כ ו ר, (יט״א). די אלמנה פון גוסטלאָפּן איז נאָך נישט געקומען קיין כור.

פון פראַנקפורטערס קרובים איז נאָך קײנער קײן כור נישט געקומען. זײן ברודער, ד״ר. אַלפאָנס פראַנק־פורטער ווערט ערוואַרט פון וויען מאָרגען.

ב ע ר ן, (יט״א). דער בערנער ״בונד״ וואָס גילט אַלס נישט־אָפיציעלער אָרגאַן פון דער שווײ־צאַרישער פעדעראַל־רעגירונג, האָט הײנט פאַרעפענט־ליכט אַ לאַנגען לײטאַרטיקעל אין צוזאַמענהאַנג מיטן פּראָצעס פון דוד פראַנקפורטער. די פיהרענדע שווייצאַרישע צײטונג זאָגט זיך אַרויס נעגען פאַר־וואַנדלען דעם פּראָצעס אין אַ גרויס פּאָליטיש געשע־העניש און צו האַלטען איהם אין די ראַהמען פון זאַכליכען מאָרד־אָביעקט. אַלץ וואָס קאָן שטערן אַזא פּראָצעדור, זאָל אויסגעמיטען ווערען.

לסוף בעהאַנדעלט די צײטונג די מאָטיווען פון פראַנקפורטערס טאַט און קומט צום אויספיהר אַז פראַנקפורטער פאַרדינט אַ מילדע שטראָף.

כ ו ר, (יט״א). צווישען פּובליקום אין געריכט זאַל אין כור שפּינט זיך עמיל לודוויג.

די העצע פון דער נאַצי־פּרעסע אַרום דעם פּראָצעס אין כור

נאַציסטישע „נישט־אָפיציעלע אָבסערוואַטאָרען״. — אַרום דעם פּלוצימען טויט פון דעם נאַצים־טישען הויפּט־עדות. — דײטשע יודען מײדען אויס עפענטליכע פאַראַנשטאַלטונגען. — אָפּגע־רופען די חנוכה־פײערונגען. — אַ באָמבע אין דער ציריכער סינאַגאָגע

ב ע ר ל י ן, (יט״א). די גאַנצע נאַצי־פּרעסע איז פול מיט אַרטיקלען וועגען דעם פּראָצעס אין כור וועלכע זענען אינספּירירט אין דעם גײסט אַז דאָס „גלײכגעוויכט אין די שווײצאַריש - דײטשע בעצי־הונגען קען שטאַרק לײדען״, אויב דער פּראָצעס וועט ברענגען טײטש־בעפרײענדע רעזולטאַטען פאַר דײטשלאַנד, די נאַצי־פּרעסע פאַרלאַנגט נישט נאָר די העכסטע שטראָף פאַר דוד פראַנקפורטער׳ן נאָר אויך אַ שטרענגען פאַרבאָט פון אַנטי־דײטשער פּראָפּאַ־גאַנדע בכלל.

„בערלינער טאַגעבלאַט״ טײלט מיט, אַז אויף דעם פּראָצעס אין כור זענען אַנוועזענד אַלס „נישט אָפיציעלע אָבסערוואַטאָרען״ פאָרשטעהער פון דער צענטראַלע פון דער נאַצי־פּאַרטײ און פון רײכס־פּראָפּאַגאַנדע מיניסטעריום.

„אַנגריף״ בעריכטעט, אַז 120 פּרעסע פאָרשטע־הער זענען געקומען צום פּראָצעס אין כור און מאַד די נאַצי זשורנאַליסטען ווערען געמאַכט בעמיהונגען צו בעשטימען בעזונדערע ערטער פאַר נאַצי־זשור־נאַליסטען און פאַר די אַנטי־נאַציסטישע זשורנאַ־ליסטען.

די גאַנצע נאַצי־פּרעסע בעדויערט שטאַרק צוליב דעם פּלוצימען טויט פון דעם וויכטיגסטען נאַצי־עדות אויף דעם פּראָצעס אין כור פראַנץ יאַנסען, וועלכער איז צוויי טעג פאַרן פּראָצעס געשטאָרבען אין דאַוואָס פון אַ לונגען־ענטצינדונג.

פראַנץ יאַנסען האָט פאַרנומען גוסטלאָפס אָרט אַלס הויפּט־אָנפיהרער פון די נאַצים אין דער שווייץ. יאַנסען איז בעשטימט געוואָרען דורך דער דײטשער רעגירונג אַלס דאָ סוף אין דער שווייץ גלײך נאָכ׳ן ווי די נאַצי־צענטראַלע אין דער שווייץ איז אויפגע־לעזט געוואָרען דורך דער שווייצאַרישער מאַכט. יאַנסען איז אין משך פון די לעצטע וואָכען געווען טעטיג אין כור. וואו ער האָט געמאַכט אַלע פאַר־בערייטונגען צום פּראָצעס

ב ע ר ל י ן, (יט״א) די דײטשע יודען היטען אָפּ די שטרענגסטע צוריקגעהאַלטענקייט אין צוזאַ־מענהאַנג מיט דעם פּראָצעס אין כור, כדי אויס־צומײדען יעדע מעגליכקײט פון אַנטי־יודישע פּראָ־וואָקאַציעס אין דער צייט פון דעם פּראָצעס. האָבען די יודישע אָרגאַניזאַציעס אין דײטשלאַנד בעשלאָ־סען זיך אָפּצוהאַלטען פון וועלכער עס איז עפענט־ליכע חנוכה פײערונגען, וועלכע וועלען זיך בעגרע־נצען בלויז צו די תפילות אין די סינאַגאָגן און שולען.

ב ע ר ל י ן, 9. (ספּ. טעל.)

דאָס דײטשע אינפאָרמאַציע ביוראָ איז מודיע אַז אין אַ פענסטער פון דער ציריכער סינאַגאָגע האָט אײנגעריסען אַ פּעטאַרדע. וואָס האָט „געזאָלט סי־מבּוליזירען אַ באָמבע״. די דײטשע פּרעסע איז איבער־צײגט אַז דאָס האָבען געטאָן יודען... „כדי צו פער־סמען די געריכט־אַטמאָספער אין כור״.

ווי אַזוי דוד פראַנקפורטער האָט דערשאָסען דעם נאַצי גוסטלאָף

וואָס עס איז ווייטער געשריבען אין בעשולדיגונגס-אַקט

דער בעשולדיגונגס-אַקט דערצעהלט ווייטער: אַזוי ווי פראַנקפורטער האָט געהאַלטען, אַז רינגסטאָג איז אַ גליקליכער טאָג, האָט ער דעמזעלבען טאָג אויסגעקליבען, כדי אויסצופיהרען דעם אַטענטאַט. יענעם אָוונט איז ער צווישען האַלב 8 און 8 געגאַנגען איבער דער דאַוואָסער פּראָמענאַדע אין דער ריכטונג פון דער פּאָסט. צופעליג האָט ער דאָ בעגעגענט זייבע אַ בעקאַנטע, אַ געוויסע פ"וי קויפמאַן, צוזאַמען מיט איהר טאָכטער. ער האָט זיי קורץ בעגריסט און איז ווייטער געגאַנגען. דאָס הויז, וואו גוסטלאָף האָט געוואוינט, האָט ער באַלד געפונען, ער איז שוין פון פריהער געווען איינפאָרמירט וועגען דער וואוינונג פון גוסטלאָף. נעבען דער טיר האָט זיך געפונען אַ טאָוועל מיט דער אויפשריפט: „גוסטלאָף, נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישע פּאַרטיי".

ער האָט אָנגעקלונגען ביי דער הויפּט-טיר און איז דערנאָך אַרויפגעגאַנגען מיט די טרעפּ (אין דער שווייץ זענען ביי יעדען הויז-טויער פאַראַן בעזונדערע גלאָקען צו יעדער וואוינונג). ווען ער האָט זיך געפונען אויפ'ן צווייטען שטאָק, האָט ער דערזעהען דאָרט שטעהן אַ פרוי. פראַנקפורטער האָט בעגלויבט, אַז דאָס איז פרוי גוסטלאָף און עס איז איהם געוואָרען אַ רחמנות אויף דער פרוי.

אַ רגע האָט ער געטראַכט, צי ער זאָל זיך נישט אומקעהרען, אָבער עס איז געווען שוין צו שפּעט. ער האָט געפרעגט, צי גוסטלאָף איז אין דער היים. פרוי גוסטלאָף האָט איהם אַריינגעפיהרט, ווי מיר ווייסען שוין, אין אַרבייטס-צימער. פראַנקפורטער האָט זיך געזעצט אויפ'ן שטוהל, וואָס פרוי גוסטלאָף האָט איהם אָנגעוויזען. דעם קאַפּעלוש האָט ער אָוועקגעלייגט אָן דער זייט און געוואַרט אַנ'ערך פינף מינוט ביז גוסטלאָף האָט געענדיגט דאָס טעלעפאָן-געשפּרעך.

אין די דאָזיגע פינף מינוט האָט דערצעהלט פראַנקפורטער בעת דער אויספאָרשונג — זענען פערשידענע געדאַנקען דורכגעלאָפען זיין מוח. ער איז בעהערשט געוואָרען פון אַ רחמנות-געפיהל צו דער פרוי, וואָס וועט ווערען אַן אַלמנה, און ער האָט שוין בעהאַט בדעה אָוועקצוגעהן. פּלוצלונג האָט פראַנקפורטער דערהערט, ווי גוסטלאָף האָט אַריינגעשריגען אין טעלעפאָן:

„מיט די דאָזיגע יודען - חזירים מוז מען וואָס גיכער פאַרטיג ווערען..."

ער איז אין דעם מאָמענט אינגאַנצען אויפ-געבראָוזט געוואָרען פון אַ שרעקליכען כעס, וואָס גוסטלאָף האָט אַזוי בעליידיגט די יודען.

אין דעם מאָמענט איז פראַנקפורטער'ס בליק גע-פאַלען אויף דעם בילד פון היטלער'ן, וואָס איז געהאָנגען אויף דער וואַנד.

די טיר האָט זיך געעפענט און גוסטלאָף האָט זיך בעוויזען אויף דער שוועל פון אַרבייטס-צימער.

פראַנקפורטער האָט זיך אויפגעריסען פון אָרט.

גוסטלאָף איז געקומען צו איהם בעהנטער.

אין דעם מאָמענט האָט פראַנקפורטער אַרויסגע-צויגען דעם רעוואָלווער

דער ערשטער שאָס האָט נישט בעטראָפען, גוסטלאָף האָט זיך געוואָלט אויף איהם וואַרפען. פראַנקפורטער האָט זיך צוריקגעצויגען מיט איי-ניגע שריט און אָפּגעגעבען דריי שאָסען נאָכאַנאַנד.

גוסטלאָף איז אַנידערגעפאַלען, נישט קאָנענ-דיג מעהר אַרויסרעדען קיין וואָרט, אָדער אַרויס-ברענגען פון זיך אַ געשריי.

פראַנקפורטער איז אַרויס.

הינטער זיך האָט ער געהערט דאָס געשריי פון פרוי גוסטלאָף. אונטען האָט ער דערזעהען מענשען, וועמען ער האָט געדראָהט מיט זיין רעוואָלווער, און אַזוי אַרום געצוואונגען זיי, זיי זאָלען איהם מאַכען פריי דעם וועג.

צווישען הויכע מאַסען שניי איז ער אַראָפּגע-גאַנגען פון בערגעל. דאָ האָט ער געוואָלט בעגעהן זעלבסטמאָרד, עס האָט איהם אָבער אויסגעפעהלט מוט. ער האָט עטליכע מינוט אַרומגעבלאָנדזשעט ביז ער האָט דערנאָך אַליין אָנגעקלונגען צו דער פּאָליציי. דאַן האָט ער בערעכענט, אַז עס האָט נישט קיין צוועק, ער זאָל וואַרטען ביז פּאָליציי וועט איהם קומען אַרעסטירען און עס איז גלייכער, ער זאָל אַליין געהן אין פּאָליציי. אַזוי האָט ער טאַקע געטון.

וועגען פראַנקפורטערס יוגענד-צייט

דערצעהלט דער בעשולדיגונגס-אַקט:

דוד פראַנקפורטער שטאַמט פון אַן אַלטער קאָנ-סערוואַטיווער יודישע פאַמיליע, וועלכע האָט גע-וואוינט פריהער אין דייטשלאַנד, שפּעטער אָבער האָט זי זיך איבערגעצויגען קיין ווינען, באָסניען און קראָאַציע. שוין פראַנקפורטער'ס זיידע איז גע-ווען רב. פינף פון זיינע זיהן האָבען געענדיגט אוניווערזיטעט. איינער פון זיי איז דער ראַבינער ד"ר משה פראַנקפורטער, דער פאָטער. די מוטער רבקה, וועלכע איז געשטאָרבען אין יאָהר 1934, איז געווען די טאָכטער פון אַ סוחר. דוד פראַנקפור-טער, וועלכער איז געבוירען געוואָרען אין יאָהר 1909 אין דאַרובאַר, איז דער יונגסטער. דער על-טערער ברודער, אַלפאָנס איז דאָקטאָר-מעדיצין אין סובאָטיקאַ (יוגאָסלאַוויען). די שוועסטער איז פער-היירעט מיט אַ סוחר לעווי. אין דער פאַמיליע, נישט פון פאָטער'ס און אויך נישט פון דער מו-טער'ס צד, זענען קיינמאָל נישט געווען קיין גייסטיג-קראַנקע.

דוד פראַנקפורטער איז אין דער יוגענד געווען שווער קראַנק.

אַלט-זייענדיג 7 יאָהר, איז דוד קראַנק געוואָ-רען אויף אַ מאַרך-ענטצינדונג פון די ביינער און אין די יאָהרען 1916 — 1917 האָט ער געמוזט דורכ-מאַכען דריי אָפּעראַציעס אין ווין און בודאַפּעשט. אין יאָהר 1923 האָט מען איהם אָפּערירט אין אַ בער-לינער קליניק. שפּעטער האָט ער געליטען אויף אַנ'אויער און איז געוואָרען טויב. אין יאָהר 1932 האָט ער אָנגעהויבען ליידען אויף דעם צווייטען אויער, פון וואָס עס איז איהם געבליבען דער זשום אין קאָפּ. אין יאָהר 1933 האָט מען איהם אָפּערירט אַ דריט מאָל.

אַחוץ דעם אַלעמען ליידט פראַנקפורטער נאָך אויף אַ בראָנכיאַלער אַסטמע.

אין יאָהר 1929 האָט ער בעקומען מאַטוראַ אין גימנאַזיום פון ווינקאָוויטשי. אין הערבסט 1929, זייענדיג אַלט 20 יאָהר, האָט פראַנקפורטער אָנגע-הויבען שטודירען אויף דעם לייפּציגער אוניווערזיטעט די עלטערען האָבען געוואָלט, ער זאָל ווערען אַ דענטיסט, ער אָבער האָט שטודירט אַלגעמיינע מע-דיצין און אין יאָהר 1931 האָט ער זיך איבערגע-טראָגען אויף דער אוניווערזיטעט אין פראַנקפורט. צוליב די דורכגעמאַכטע אָפּעראַציעס האָט ער נישט געקאָנט זיך צוגרייטען צום עקזאַמען, ווי עס דאַרף צו זיין און ער איז דורכגעפאַלען.

בעת'ן אויפענטהאַלט אין דייטשלאַנד האָט פראַנק-פורטער זיך נישט פערנומען מיט קיין שום פּאָליטי-שער טעטיגקייט. דאָס בעשטעטיגט, איבריגענס, אויך אַ בריף, וואָס די דייטשע געהיים-פּאָליציי האָט צוגעשיקט צום געריכט אין כור.

אָט וואָס „געשטאַפּאָ" שרייבט וועגען פראַנק-פורטער'ן: „פראַנקפורטער איז אין פּאָליטישער און קרימינעלער בעציהונג נישט בעקאַנט אין די היגע אַקטען. וועגען זיין פּאָליטישער טעטיגקייט בעת זיין אויפענטהאַלט אין פראַנקפורט-אַם-מאַין איז דאָ נישט בעקאַנט קיין שום זאַך. פונקט אַזוי איז אונז נישט מעגליך געווען פעסטצושטעלען, אין וועלכע קריי-זען ער פלעגט קומען".

וועגען זיין שטודיען-צייט אין לייפּציג האָט די געשטאַפּאָ צוגעשיקט פאָלגענדען בעריכט:

„בעת זיין שטודיען-צייט דאָ איז פראַנקפורטער געווען אַ מיטגליד פון דער פאַן-אייראָפּעאישער סטודענטען-גרופּע ביי דער לייפּציגער אוניווערזי-טעט. די דאָזיגע גרופּע איז געגרינדעט געוואָרען דעם 24-טען יאַנואַר 1932 און אין אָנהויב פון יאָהר 1934 האָט זי זיך אויפגעלעזט. אין פּאָליטי-שער בעציהונג איז דוד פראַנקפורטער נישט געווען בעקאַנט דער היגער פּאָליציי".

אין יאָהר 1933 האָט פראַנקפורטער פערלאָזט דייטשלאַנד. און אין אָקטאָבער פון דעמזעלבען יאָהר האָט ער שוין שטודירט אין בערן, שווייץ. צוערשט האָט ער געוואוינט ביי פרוי פאָן-קענעל, שפּעטער האָט ער געוואוינט אין דעמזעלבען הויז ביי פרל. סטעפען. אין בערן האָט פראַנקפורטער ווייטער שטו-דירט מעדיצין. אין פריהלינג 1934 האָט ער געוואָלט מאַכען דעם ערשטען עקזאַמען, ער האָט אָבער דעם עקזאַמען נישט געמאַכט. צו די עלטערען האָט ער אָבער געשריבען, אַז ער איז דעם עקזאַמען יאָ ביי-געשטאַנען. דערפון, וואָס ער האָט אָפּגענאַרט די עלטערען, כדי זיי נישט צו פערשאַפען קיין צער, האָט ער שטאַרק געליטען. ווען די מוטער איז איהם נאָך צוויי חדשים שפּעטער געשטאָרבען, האָט פראַנק-פורטער פערלוירען דאָס איבעריגע גלייכגעוויכט. ער האָט אויפגעהערט צו לערנען און איז גאַנצע טעג אַרומגעגאַנגען לעדיג. אין אוניווערזיטעט האָט ער זיך אַליין ווינציגער געוויזען, דערפאַר אָבער האָט ער גאַנצע נעכט פערבראַכט אין קאַפע-הייזער, ער האָט אָנגעהויבען שטאַרק רויכערען, ער פלעגט רויכערען 30 ביז 40 פּאַפּיראָסען אַ טאָג.

פרל. ליבא סטעפען, ביי וועלכער פראַנקפורטער האָט געוואוינט, האָט דערצעהלט וועגען איהם אין דער אויספאָרשונג:

פראַנקפורטער האָט זעהר אָפט געליטען אויף קאָפּ-ווייטאָג, אָבער קיינמאָל האָט זי נישט בעמערקט ביי איהם קיין סימן, וואָס זאָל עדות-זאָגען, אַז ער איז גייסטיג נישט נאָרמאַל.

זעהר אָפט איז ער אַרומגעגאַנגען טרויעריג און ווען פרל. סטעפען האָט איהם געפרעגט פאַרוואָס ער איז אַהן הומאָר, האָט ער געענטפערט, אַז די רדיפות געגען יודען אין דייטשלאַנד רויבען ביי איהם אוועק די גאַנצע רוה. טיילמאָל האָט ער ביי אַ אַזאַ שמועס געוויינט. איינמאָל האָט ער, ווי דער בעשולדיגונגס-אַקט דערצעהלט, זיך אָנגערופען צו פרל. סטעפען: „יאָ, ווען עס זאָל זיך געפינען עמיצער, וואָס זאָל היטלער'ן דערשיסען, אָבער גאָט זאָל אָבהיטען, אַז אַ יוד זאָל דאָס טון..."

וועגען גוסטלאָפ'ן האָט ער מיט איהר קיינמאָל נישט גערעדט. אין דער ניטל-צייט פון יאָהר 1935 האָט פראַנקפורטער איהר געזאָגט, אַז ער רעכענט אין פעברואַר צו האַלטען אַנ'עקזאַמען. מיט יעדען טאָג איז ער אָבער געוואָרען אַלץ מעהר צוריקגעהאַלטען און האָט ווייניג גערעדט. אין יאַנואַר 1936 האָט זי דערזעהען ביי איהם אַ רעוואָלווער. זי האָט זיך דערשראָקען, ווייל זי האָט איהם חושד געווען, אַז ער וויל בעגעהן זעלבסטמאָרד. ער האָט זי אָבער בערוהיגט. דעם 30-טען יאַנואַר איז ער אַ גאַנצען טאָג נישט געווען אין דער היים און איז געקומען שוין גאַר שפּעט. אויף מאָרגען האָט זי געפונען דאָס צעטעל, אין וועלכען ער האָט איהר מודיע געווען, אַז ער וועט היינטיגע נאַכט נישט אַהיימקומען. אַזוי ווי פראַנקפורטער איז טאַקי מעהר נישט צוריקגעקומען, איז פרל. סטעפען געוואָרען זעהר אומרוהיג און זי האָט זיך בעראַטען מיט פראַנקפורטער'ס פריינד, צי מען זאָל וועגען דעם נישט מודיע זיין דער פּאָליציי. באַלד איז אָבער אָנגעקומען די ידיעה וועגען מאָרד אין דאַוואָס.

די חברים פון פראַנקפורטער'ן אין בערן ערקלע-רען אַלע איינשטימיג, אַז ער האָט זיך קיינמאָל נישט פערנומען מיט קיין פּאָליטיק און שטענדיג איז די הויפּט-דאגה געווען די טרויעריגע לאַגע פון די יודען אין דייטשלאַנד.

ווייטער שרייבט דער פּראָקוראָר אין בעשול-דיגונגס-אַקט:

„הגם אויך די ווייטערדיגע אויספאָרשונג האָט נישט געגעבען קיין שום שפּורען, וואָס זאָלען בא-ווייזען, אַז עס איז בעשטאַנען אַ פערשווערונג, אָדער אַז עס איז געווען עמיצער, וואָס האָט פראַנק-פורטער'ן געגעבען דעם בעפעהל, אויסצופיהרען דעם מאָרד, האָט מען פונדעסטוועגען געפּרובט פון אַ געוויסער זייט פאַרצושטעלען דעם מאָרד פון גוסטלאָף אַלס רעזולטאַט פון אַ יודיש-באָלשעוויסטישער פער-שווערונג, וואָס איהר שליח האָט געזאָלט זיין פראַנק-פורטער.

„נאָך דעם אַטענטאַט — שרייבט ווייטער דער פּראָקוראָר — האָט דער אָבערסט-לייטענאַנט פליי-הויער פון ערפורט (דייטשלאַנד) געשריבען אַ בריף צום שווייצאַרישען בונדעס-פּרעזידענט, אין וועלכען ער האָט אויסגעדריקט די איבערצייגונג, אַז פראַנק-פורטער איז געשיקט געוואָרען פון אַ יודיש-באָל-שעוויסטישער עקזעקוטיווע, וואָס איינער פון איהרע מיטגלידער געפינט זיך אַפילו אין בערן. ער האָט אויך אַריינגעשיקט אַ נומער פון דער צייטונג „וועלט-דינסט", וואו עס איז געווען אָפּגעדרוקט אַ רעפּראָ-דוקציע פון אַ בילד, אין וועלכען צאַר ניקאָלאַי, היט-לער און גוסטלאָף זענען געווען אויסגעמאָלען, ווי כפּרות-העהנער.

פון דער זעלבער זייט האָבען זיך געפונען אויך מענשען, וואָס האָבען געזאָלט פאַרשטעלען פראַנקפורטער'ן אַלס קאָמוניסט, וועלכער האָט גע-האַלט אַפילו אַנטיילנעהמען אין אַנטי-פאַשיסטישען קאָנגרעס אין מאָסקווע. די זעלבע קרייזען האָבען גערעדט וועגען אַ צוזאַמענהאַנג צווישען פראַנק-פורטער'ן און דעם הומאָריסט יוליך, ווי אויך מיט ד"ר פערלמאַן פון בערן. זיי האָבען צוזאַמען [...] געזאָלט אויסאַרבייטען דעם פּלאַן פון אַטענ-טאַט. אַ חוץ דעם האָט מען ערקלערט, אַז פראַנקפור-טער איז געשטאַנען אין פערבינדונג מיט דעם קאָ-מוניסט צעלאָווסקי, וואָס געפינט זיך אין דאַוואָס.

„בנוגע די אַלע פאָרוואורפען — ערקלערט דער פּראָקוראָר אין בעשולדיגונגס-אַקט — איז דורכ-געפיהרט געוואָרען אַ גענויע אויספאָרשונג. עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז אַלע די פאָרוואור-פען זענען געווען אונבעגרינדעט. נישט געווען קיין שום פערשווערונג און קיינע פון די אויסגערעכנטע פערזאָנען האָבען נישט געהאַט קיין שום שייכות מיט פראַנקפורטער'ן.

דער פּראָקוראָר פאָדערט דעריבער צו אַנער-קענען, אַז פראַנקפורטער איז שולדיג אין מאָרד און צו פער'משפט'ן איהם אויף 18 יאָהר תּפיסה, אויך בעצאָהלען אַלע געריכטס-קאָסטען און דערנאָך צו דערוויטערען איהם פון לאַנד.

אין לאַנד פון ווילהעלם טעל...

צום פּראָצעס פון דוד פראַנקפורטער

פון שלום שוואַרצבאַרד

פריע שווייצער בירגער.

אין אַנ'אינטערוואַל פון איינע יאָהרהונדערט, האָט זיך ווידער געטראָפען, וואָס די פריע בירגער פון די שווייצער קאַנטאָנען, זענען בעפאַלען גע-וואָרען פון דאָס ניי פון די גזלנים און לאַנדער-נערוס און זייערע נאַכפאָלגער, די גוסטלאָפס.

און אויב די פערפלייצער האָבען נאָך נישט גענ-צוואונגען די שווייצער בירגער זיך צו בוקען צו דער הוט אָדער צורה פון זייער אָנפיהרער, און אויב מען האָט נאָך נישט אויסגעשטאָכען די אויגען פון אַ פריען שווייצער בירגער מעלכטאַל, איז דאָס בלויז געווענדעט אין דער צייט, ווייל די באַרבאַרען האָבען שוין אָנגעהויבען זייער טייפעלשע אַרבייט אויפן שווייצער באָדען: פער-שפּרייטען זייער העצע איבער דער לענג און ברייט פון לאַנד, פאַנגען בירגער וועלכע זענען נישט געשניטען פון דעם זעלבען שטאַם, וואָס זיי, און פערשלעפּען אין דעם נאַצי-גיהנום, זיך אַריינמי-שען אין די אינערליכע אָנגעלעגענהייטען פון לאַנד, פאָרמירען נאַצי-קאָמערלעך איבערן גאַנצען לאַנד, און עהנליכע באַרבאַרישע מעשׂים....

און אויב זיי טוען נישט זייערע טייפעלשע פינסטערע אַרבייטען, לויט זייערע בעגריפען איז דאָס בלויז, ווי געזאָגט, געווענדעט אין צייט.

ווייל זיי האָבען נאָך פיל צו טון ביי זיך אין די קאָנצענטראַציע - לאַגערן מיט די אַלע, וואָס זענען נאָך נישט פערמאַטערט געוואָרען צום טויט, מיט די מיליאָנען בירגער, וואָס קענען נאָך נישט פערדייען די געזעצען פון דריטען רייך, די, וואָס קענען נאָך נישט פערטראָגען זייער נייעם מאָראַל; אַז מאַכט איז רעכט, און אַז ברוטאַלע געוואַלד איז דאָס איינציגע געבאָט. זיי האָבען נאָך נישט בעוויזען צו דערשטיקען די שטימען פון מענשליכען געוויסען, פון פרייע מיינונגען פון פרייע געדאַנקען און הערשט נאָכן אמת און יושר.

אַצינד האָט נאָכאַמאָל געטראָפען אין פערלויף פון אייער געשיכטע, שווייצער בירגער, וואָס אַ קינד פון אַ ליידענד געפּלאָגט פאָלק האָט מעהר נישט געקענט פערטראָגען די שענדונגען, וואָס מען האַלט אין איין בעגעהן קעגען זיין טויזענטער יאָה-רען געמאַטערט פאָלק, זיין האַרץ האָט געבלוטעט, זיינע אויגען האָבען מעהר נישט געקענט דאָס צו-זעהן און ער איז אַנטלאָפען פון דעם שרעקליכען גיהנום אין אַ פריי לאַנד פון מענשליכע בעהאַנדלונ-גען און יושר'דיגע מענשליכע בעגריפען.

ער איז געווען מיט קלאָרע אָפּזיכטען: זיך ווייטער פערטיפען מיט לייב און לעבען אין דעם שטודיום און פאָרטזעצען זיין מעדיצינישע קאַר-יערע, וואָס ער האָט זיך פאָרגענומען, און ווי ווייט מעגליך פון זיך פערטרייבען און פערגעסען די ווילדע קאָשמאַרען און שוידערליכקייטען, וואָס ער האָט געהערט און געזעהן אין דעם טאָל פון בלוט און טרעהרען.

אָבער, ווען ער האָט גענומען אַ צייטונג אין דער האַנד און געלעזען ווידער אַמאָל און נאָך אַ מאָל וועגען די אַלע שוידערליכקייטען, וואָס הער-רען נישט אויף אין דעם נאַצי-לאַנד, פון איין זייט, און אַז אויך אין דעם פרייען לאַנד ווי ער האָט געפונען גאַסטפריינדליכקייט, בושעווען די טייוולאַ-נים אין פערשפּרייטען זייער שדים-נגון... — האָ-בען די גרויזאַמע האַלוצינאַציעס און קאָשמאַרען, פון וועלכע ער האָט זיך געווינשט צו בעפרייען, זיך פון דאָס ניי איהם אָנגעזעצט און פערפאָלגט.

ביי טאָג האָט ער נישט געהאַט קיין רוה און ביינאַכט האָט דאָס איהם נישט געלאָזט שלאָפען אָט זעהט ער אַ בילד: אין מיטען העלען טאָג פיה-רען בעוואָפענטע נאַצים אַ יודישען רעכטסאַנוואַלט באָרוועס אין צעריסענע מאַנטעס מיט אַ צוטראָס-קעט העמד אָהן אַ הוט, די האַנד אַרונטערגעבונדען און אַ שילד אויף דער ברוסט: „איך בין אַ יודע..."

און אָט זעהט ער ווי עס שטעהען אין די שורה-לען רייהען פון קינדערלעך מיט טעפּעלעך אויף מילך, און ווען עס קומט צו דער רייה פון די יו-דישע קינדער שטופּט מען זיי אָפּ מיט זידלערייען: „איהר יודישע שווייניען באַקאָמט ניכטס". און מען צווינגט נאָך דערצו די יודישע קינדער יעדען טאָג צו שטעהן אין די רייהען און אויסהערען יעדעס מאָל די זעלבע בעליידיגונגען און ערנידעריגונגען....

ער זעהט יודען אין די קאָנצענטראַציע - לאַ-גערן מיט אויסגעהאַקטע ציין, מיט פערקריפּעלטע אבֿרים, וואָס מוזען יעדען טאָג מיט די הענט און מיט'ן צונג אויסרייסען דאָס קרויט פון די געפענ-געניש - קאַמערען, ער לייענט פון מאַסען-מאָרדען, פון געצוואונגענע און „פריוויליגע" און ער טראַכט אַליין אויך צו בעגעהן זעלבסטמאָרד.

איז דאָס דען דער ריכטיגער אויסוועג און לו-זונג פאַר די מענשליכע ליידען? און דאָס יונגע קינד, וואָס פילאָזאָפירט מיט זיך, קומט צו אַנ'אַנדער אויספיהר: פאַר די איינצעלנע פיזישע און אפשר אויך מאָראַלישע ליידען איז זעלבסטמאָרד אַ פּלאַן, אָבער פאַר די ליידען פון אַ פאָלק, מוז ער אַנדערש חשבונען, אין אַז דער, וואָס בעגעהט זעלבסטמאָרד, איז אַ פּייגלינג און אַ דעזערטיר און ער האָט אויסגעקליבען דעם אַנדערען וועג און ער איז געגאַנגען די פייניגער פון זיין פאָלק...

קיינער האָט איהם נישט געשיקט, קיינער האָט אויך נישט געשיקט און בעפולמעכטיגט ווילהעלם טעלן. קיינער האָט אויך נישט געשיקט דוד בן ישי מבית הלחמי. פערקעהרט זיינע עלטערע ליבלינג ברידער און אויך דער טאַטע האָט איהם אָפּגערעדט פון דער געפאַהר, וואָס שטעהט איהם פאַר, אויך דעם דוד בן משה פון דעם חיוו פראַנקפורטער וואָלטען אַלע אָפּגערעדט פון דעם שריט, ווען מען דערוויסט זיך.

אָבער די, וואָס טראָגען אויף זיך די ליידען פון דער מענטשהייט, די וואָס בלוטען פאַר יענעמס שמער-צען, וואָס צאַפּלען יעדענס ווייטאָג, די, וואָס קאָר-טשען זיך און ווערען פערפרעסט פון אַלעמענס פּיין, קענען נישט לעבען און צוקוקען אויף וועלכע געוואַלדיגע שוידערליכקייטען און אומגערעכטיגקיי-טען און שווייגען.

זאָל צוקומען צו דער גלאָריע פון דער געשיכטע פון די פרייע שווייצער בירגער נאָך אַ ריין און עהרליך קאַפּיטעל, וואָס וועט בעגייסטערען דעם צו-קונפטיגען היסטאָריקער, אַזוי ווי פאַרצייטען עס האָט בעגייסטערט דעם היסטאָריקער טשודי, און אויך די יודישע געשיכטע וועט בערייכערט ווערען גרויסען פּאָעט ווי דער געפּאַסט פון שילער, און אויך די יודישע געשיכטע וועט בערייכערט ווער-ען מיט איינע פון די העלדישסטע קאַפּיטלען פון איהר טויזענד - יעהריגער מאַרטירער געשיכטע.

—*—

איז דער פאָלקס-פראָנט געבראָכן?

פראַנצויזישע פרעסע וועגן קאָנפליקט צווישן לעאָן בלום און די קאָמוניסטן

די אָנגעשטרענגטע אַטמאָספער צוליב דער האַל-טונג פון דער קאָמוניסטישער פראַקציע האָט זיך שבת בײַ נאַכט אין אָוונט געלאָזט פילן אין די קולואַרן פון בורבאָן פּאַלאַץ.

קורץ נאָכדעם ווי דער אינערן-מיניסטער, מאַקס דאָרמואַ, האָט באַקאַנט געמאַכט די ערקלערונג פון פרעמיער, האָבן די קאָמוניסטן איבערגעגעבן אין דער עפנטלעכקייט אַן ערקלערונג פון דער קאָ-מוניסטישער פאַרטיי, וועלכע לויטעט:

די קאָמוניסטישע פאַרטיי, די איניציאַטאָרין פון פאָלקס-פראָנט, ערקלערט נאָכאַמאָל, אַז זי וועט לאָיאַל און אָהן רעזערוו שטיצן די רעגירונג צו פאַרווירקלעכן דאָס פּראָגראַם פון פאָלקס-פראָנט.

די פּאַרלאַמענטאַרישע גרופּע האָט מיט איהר אָפּהאַלטן זיך, זיך ענטזאָגט צו בערעכטיגן די בלאָקאַדע פון רעפּובליקאַנישן שפּאַניע, וואָס איז קעגן גייסט פון פאָלקס-פראָנט פּראָגראַם.

די פאַרטיי מאַניפעסט'רט איהר הייסן ווילן נישט צו דאַרפן אין דער צוקונפט אַרויסטראָגן אַזאַ אָפּשטימונג און צו קענען ברידער'ליך אויך ענג מיטאַרבייטן מיט דער רעגירונג. די פראַגע בלייבט אָפן צו זעהן, ווי אַזוי די רעגירונג פון 3. מאַי וועט דורכפיהרן דעם געמיינזאַמען פּראָגראַם פאַר ברויט, פרייהייט און שלום".

דער דאָזיגער קאָמוניסטישער קאָמוניקאַט, כאָטש ער איז געפאַסט אין אַ ווענינגער אָנגרייפענדען טאָן געגען בלומען, ווי די ערקלערונג פון דיקלאָ פאַר דער אָבשטימונג אין שאַמבער, האָט אָבער קיין באַרוהיגונג נישט אַריינגעבראַכט.

דער קאָנפליקט צווישן די פּאַרטייען פון פאָלקס-פראָנט איז אַן ערנסטער.

איז דער פאָלקס-פראָנט צובראָכן? — איז די גרויסע פראַגע פון טאָג. די גאַנצע פּרעסע מיט אַ זעהר אַ ברייטן אָרט דער פראַגע, וואָס די קאָמוניסטן האָבן זיך אָפּגעהאַלטן פון שטימען איבער דער אויסערליכער פּאָליטיק, בפרט, אַז לעאָן בלום האָט געשטעלט אויך די פראַגע פון צוטרוי.

אין ערשטען מאָמענט פאַר דער אָבשטימונג האָט מען געמיינט, אַז אַ קאַבינעט-קריזיס ברעכט זיך אויס. בלום האָט צונויפגערופן אַ מיניס-טאָרען-זיצונג און פיל פון די מיניסטאָרען האָבן געהאַלטן, אַז מען דאַרף טאַקע, צוליב דער האַנ-דלונג פון די קאָמוניסטן, זיך אָפּגעבן אין דעמיסיע. די אויסערליכע און איבעריקע לאַגע פון לאַנד איז אָבער אַ צו געשפּאַנטע און אַ צו שווע-רע, דער קאַבינעט איז געבליבן, אָבער אויף ווי לאַנג? — די קאָמוניסטן האָבן בײַגעבראַכט ע-טלעכע אין אַ ספּעציעלער נאָטע, וועלכע הויבט זיך אָן אַזוי:

אַז די קאָמוניסטישע פאַרטיי, די איניציאַ-טאָרין פון פאָלקס-פראָנט ערקלערט ווייטער, אַז זי וועט לאָיאַל און אָהן צוריקהאַלט שטיצן די רעגירונג ביים דורכפיהרן דעם פּראָגראַם פון פאָלקס-פראָנט.

די דאָזיגע נאָטע פון די קאָמוניסטן איז נישט זעהר איינשטימיג, נישט מיט דער האַלטונג פון די 72 קאָמוניסטישע דעפּוטאַטן און זיכער נישט מיט דעם שאַרפן אָנגריף פון זשאַק דיקלאָ אויף בלומ'ס רעגירונג.

די גאַנצע רעאַקציאָנערע פּרעסע שטרייכט אונ-טער מיט גרויס צופרידענהייט דעם פאַקט, וואָס די קאָמוניסטן האָבן נישט געשטימט פאַר דער רעגירונג. די רעאַקציע טריאומפירט. גענוג צו ליי-ענען די „קעפּ" פון עטליכע רעכטע צייטונגען. אַ. ראָזענפעלד שרייבט אין „פּאָפּולער":

די קאָמוניסטן האָבן באַשלאָסן אָפּצו-האַלטן זיך פון שטימען. זיי האָבן געהאַלטן, אַז זיי דאַרפן עס לאָזן די ערשטע אַטאַקע געגען דער איינינקייט פון פאָלקס-פראָנט.

דאָס איז שוין געווען גענוג ערנסט. אָבער דאָס וואָס עס איז נאָך שווערער, דאָס זענען די אַגרעסיווע יורטער געגען דער רעגירונג פון לעאָן בלום אין דער קאָמוניסטישער דעקלאַ-ראַציע.

דאָס לעזען די דאָזיגע קאָמוניסטישע דעקלאַ-ראַציע האָט אַרויסגערופן די גרעסטע אויפגע-בראַכטקייט ביי די דעפּוטאַטן פון פאָלקס-פראָנט איבערהויפּט ביי די דעפּוטאַטן פון דער סאָציאַ-ליסטישער גרופּע האָט עס געמאַכט דעם איינדרוק פון אַ פּאָליטישער שווערי'קייט, וועלכע עס איז אוממיגליך צו בעהאַלטן.

און וועגן דער נייער דעקלאַראַציע פון די קאָ-מוניסטן שוין נאָך דער אָפּשטימונג שרייבט דער „פּאָפּולער":

דער דאָזיגער טעקסט איז אין אַ מערקווירדיגען קאָנטראַסט מיט דער רעדע פון מאָריס טהאָ-רעז און בעזונדערס מיט דער העפטי'ער דעקלאַראַ-ציע, וועלכע זשאַק דיקלאָ האָט פאָרגעלעזען.

די ראַדיקאַלען זענען זעהר נישט צופרידען מיט דער האַלטונג פון די קאָמוניסטן.

עס הייסט אַזוי: וועט די רעגירונג פון פאָלקס-פראָנט זיין קאָמוניסטיש, אויבעמען די קאָ-מוניסטישע טעזיסען מסכים זיין אויף די דירעק-טיווען פון די קאָמוניסטן — אָדער ניין?

אַלזאָ, מוזען מיר צו אונזער בעדויערען זאָגען די ה"ה טהאָרעז און דיקלאָ, אַז די מעהר-הייט פון לאַנד איז און בלייבט „פאָלקס-פראָנט" אָבער נישט קאָמוניסטיש.

די מעהרהייט פון לאַנד איז אויך נישט פאַר קיין אַוואַנטורעס אין דרויסען, און פאַר קיין קריג, וועלכע זאָל אַרויסקומען צוליב דער שפּאַ-נישער פראַגע אָדער צוליב דעם קאַטאַלאַנישן פּראָבלעם.

און דער אָרגאַן פון די ראַדיקאַלען שרייבט ווייטער:

די רעגירונג — און נישט בלויז איוואָן דעל-באָס אַליין — ווייסט גוט, אַז יעדע אַנדע'ע שטע-לונג, ווי די, וועלכע זי האָט ביז איצט פאַרנומען אין דער שפּאַנישער פראַגע — איז געגען דעם פרידען.

עס איז מעגליך, אַז די קאָמוניסטן וועלכע בעטייליגען זיך נישט אין דער רעגירונג, ווייסען דאָס נישט?

טאָ פאַרוואָס האָבן זיי זיך אָפּגעזאָגט צו בעטייליגען זיך אין דער רעגירונג?

אין יובי האָבן זיי געזאָגט, אַז בלויז כדי צו קענען בעסער „אונטערהאַלטען" בלומען.

לאָמיר זאָגען, שוין כדי צו בלייבען אין אַ מעסיגען טאָן, אַז מען דאַרף נישט צונויפמישען די בעגריפען אונטערהאַלטען און דרוק.

אַלענפאַלס איצט שטעלט זיך אַ שווערער פּראָב-לעם.

און געשטעלט דעם שווערען פּראָבלעם האָ-בען די ה"ה טהאָרעז און דיקלאָ.

און זיי זעבען נאָך גאַנץ ווייט פון קענען לע-זען דאָס פּראָבלעם

אין זעלבען „עוור" שרייבט אויך אַנדרע גערען:

איצט האָבן די קאָמוניסטן דאָס וואָרט.

אַ סך פראַגען שטעלען זיך איצט.

—. איבעררייס? קריזיס?? אַ נייע רעגירונג און אַ נייע מעהרהייט. רעזערווירטע לאַגע?

דער פרעמיער מיניסטער האַלט, אַז עס געהט איצט אין צוטרוי, און אַז עס געהט אויך אין לאָיאַליטעט. ווייל מען קען דאָך אונטער-האַלטען די רעגירונג אין פּאַרלאַמענט און זי „אונטערגראָבען" ערגיץ אַנדערש: אויף מיטינ-גען צום ביישפּיל, אָדער בעת שטרייקען.. די טעג וועלען די קאָמוניסטן דאַרפען זאָגען, צו זיי ווילען אָדער ווילען נישט, אַז דער „עקס-פּערימענט" פון פאָלקס פראָנט זאָל זיך אָב-האַקען.

און וואָס זאָגען די קאָמוניסטן אַליין? — זיי מאַכען דעם גרעסטען טומעל פון זייער האַנדלונג. די רידיגע סטענאָגראַפישע בעריכטען פון די קאָ-מוניסטישע אינטערפּעלאַציעס האָבן שאַרפע קעפּ":

דעפּוטאַט גאַבריעל פּערי שרייבט צווישען אַנדערען:

דער אָבמאַך פון נישט-אינטערווענץ איז קיין מאָל נישט רעספּעקטירט געוואָרען נישט דורך דייטשלאַנד נישט דורך איטאַליען. וואָס פאַראַ כוונות עס זאָלען נישט האָבען געהאַט די שעפער פון'ם אָבמאַך, האָט דער פאַקט בלויז געהאָל-פען די אויפשטענדיגע און איז געווען געגען דער רעפּובליק אין שפּאַניען. דייטשלאַנד שיקט קיין שפּאַניען בעוואָפנטע אָבטיילונגען. דער לאָנ-דאָנער קאָמיטעט האָט זיך אַרויסגעוויזען פאַר אומפעהיג צו דורכפיהרען אַ קאָנטראָל און ביי די אַלע רעזולטאַטען זאָגט אונז די רעגירונג: — לאָמיר גאַרנישט ענדערען אין אונזער פיהרונג. לאָמיר פאָרזעצען די אַרבייט פון לאָנדאָנער קאָ-מיטעט! —

דאָס האָבען מיר נישט געוואָלט — זשאַק דיקלאָ האָט עס אויסגעדרוקט אין עטליכע העפ-טיגע פראַזען — מיר האָבען נישט געוואָלט גע-בען אונזער צושטימונג צו דער דאָזיגער פּאָ-ליטיק.

מיר האָבען זיך אָבגעהאַלטען, ווייל מיר זע-בען זיכער צו דיבען מיט אונזער שטעלונג די הייליגע זאַך פון'ם פרידען, פון סאָלידאַריטעט, לגבי שפּאַניען, די פראַגע פון זיכערהייט פון לאַנד און טאַקי די צוקונפט גופא פון'ם פאָלקס-פראָנט.

י. סקי.

קריזיס פון דער קרוין

דערשיטערן די יסודות פון דער ענגלישער אימפּעריע

צי וועט זיך דער קריזיס פון דער ענגלישער קרוין פאַרוואַנדלען אין אַ קריזיס פון דער מלוכה? דאָס איז די גרויסע פראַגע, וואָס בעאונרוהיגט איצט אַלע געמיטער אין דער בריטישער וועלט מלוכה. ווייל מען קען שוין איצט נישט מאַכען דערפון קיין סוד, אַז דער קאָנפליקט עדוואַרד דער אַכטער — באַלדווין וועגען וועלכען מען קען מיט רעכט זאָ-גען, אַז דאָס איז אַ דועל אויף לעבען און טויט, איז שוין ווייט איבערגעשטיגען דעם כאַראַקטער פון אַ קאָנסטיטוציאָנעלען אין דינאַסטישען קאָנ-פליקט. אויב עס איז נאָך נויטיג אַ בעווייז ווי זעהר דער חתונה-פּראָיעקט פון קעניג עדוואַרד האָט דערשיטערט די גרונד יסודות פון זיין מלוכה, דאַרף מען נאָר אָנווייזען אויף דעם עכאָ, וואָס די לאָנדאָ-נער געשעהעניסען האָבען אַרויסגערופען אין די דאָמיניאָנס. אָבער, נאָך כאַראַקטעריסטישער איז אפשר די רעאַקציע, וואָס די געשעהענישען האָבען אַרויסגערופען אין אירלאַנד! דאָרט גלויבט מען, זעהט אויס, אַז עס איז איצט געקומען די ריכטיגע שעה, פולשטענדיג זיך צו בעפרייען פון גרויס-בריטאַניען און איבערצורייסען מיט איהר די לעצ-טע באַנדען. יעדענפאַלס זענען פון דובלין אָנגעקו-מען ידיעות, לויט וועלכע אירלאַנד וועט אין פאַל ווען דער הערצאָג פון יאָרק וועט בעשטייגען דעם ענגלישען טראָהן, איהם נישט אָנערקענען.

ווי בעוואוסט, האָט קעניג עדוואַרד דער אַכטער אויסערגעוועהנליך שטאַרקע סימפּאַטיעס אין די ברייטע פאָלקס-שיכטען. אפילו אין די לינקע קריי-זען זענען פאַרהאַן שטרעמונגען, וואָס זאָגען זיך אויך אַרויס געגען אַ עווענטועלער אַבדיקאַציע. דערצו האָבען זיך אויך לעצטענס פאַרמעהרט שטי-מען, וואָס טעהמען אין שוץ קעניג און פאָדע-רען, אַז די רעגירונג זאָל איינגעהן אויף קאָמפּראָ-מיסען און נאָכגעבען דעם ווילען פון קעניג. פון די דאָזיגע שטימען, וואָס האָבען אַ בעדייטונג אין ענגלישען עפענטליכען לעבען דאַרף בעזונדערס אָנ-געוויזען ווערען אויף ווינסטאָן טשערטשיל און בער-נאַרד שאָו. טשערטשיל איז ווי בעקאַנט, אויסער-געוועהנליך שאַרף אַרויסגעטרעטען געגען דער רעגירונג, און בעזונדערס העפטיג איז געווען זיין אַנ-גריף אויף באַלדווינען. טשערטשיל ערקלערונג האָט בכלל געמאַכט דעם איינדרוק פון אַ פּערזענ-ליכען רעדע פאַר דעם רעכט פון קעניג עדוואַרד זיך פריי אויסצוקלויבען אַ פרוי. זעהר אומפּאַטע-טיש אָבער דערפאַר זעהר וויציג, איז צוגעקומען צום טראָהן - פּראָבלעם בערנאַרד שאָו אין דער פאָרם פון אַ סאַטירע, וואָס שפּילט זיך אָפּ אין די מלוכה פון „האַלבע נאַראָנים" פערשיט ער דעם פרעמיער באַלדווין און דעם ערצבישאָף פון קענטערבורי מיט בייסענדע שפּאָט און טעהמט אונצווייד-דייטיגע שטעלונג לטובת דעם קעניג עדוואַרד, דער וואָס פערשטעהט. אַז צו דער לעצטער מינוט האָט מען נאָך נישט פאַרלוירען די האָפנונג צו קענען לעזען דעם קריזיס דורך אַ קאָמפּראָמיס. די לאָנ-דאָנער ציימונגען האַלטען אַז עס וועט דאָך גע-פינען ווערען אַן אויסוועג. פרעמיער באַלדווין האָט געהאַט צוזאַמענגערופען אַ זיצונג פון קאַבינעט אויף זונטאָג. און ווען מען ווייסט, וואָס עס בעדייט דער פאַקט פון צוזאַמענרופען אַ זיצונג אויף זונטאָג, קען מען זיך פאָרשטעלען, אַז עס האַנדעלט זיך ווירקליך אין ענטשיידענדע ווייכטיגע ענינים. באַלדווין האָט נאָך אָפּגעהאַלטען לאַנגע קאָנפערענ-צען מיט דעם אינערן - מיניסטער סיימאָן, וועלכער ווערט אין ענגלאַנד געהאַלטען פאַר דעם גרעסטען יוריסטישען אויטאָריטעט, אויפן געביט פון קאָנ-סטיטוציע רעכט. איין קאָנפערענץ האָט געדויערט 4 שעה און עס זענען אויף איהר אָהן שום ספק בעטראַכט געוואָרען אַלע מלוכה רעכטליכע מעגליכ-קייטען צו געפינען אַ פּאַסיגען אויסגאַנג פון דער לאַגע.

פון דעם פאַקט, וואָס צו דער זיצונג פון קאַבינעט וואָס איז פאָרגעקומען זונטאָג, זענען איינגעלאַדענט געוואָרען פאַרטרעטער פון אַלע דריי קאָאַליציע-פּאַרטייען איז צו זעהן, אַז באַלדווין האָט זיך געוואָלט פאַרזיכערען די צושטימונג פון אַלע דריי פּאַרטייען. פון פּאַרלאַמענטאַרישען שטאַנדפּונקט בעשטעהט דאָס פּראָבלעם אין אַן אייניציגער פראַ-גע: דער קעניג עדוואַרד דער 8. פאַרלאַנגט פון פּאַר-לאַמענט אַ ספּעציעלען געזעץ וואָס זאָל איהם ערלויבען אויף אַ מאָרגאַנאַטישע חתונה. ד. ה. אַזאַ חתונה, לויט וועלכער די פרוי און קינדער זאָלען נישט האָ-בען קיין שום רעכט צום טראָהן. דאָס ענגלישע מלוכה רעכט זעהט אָבער נישט פאָר אַזאַ חתונה. ווי בע-ציהען זיך אָבער די פּאַרטייען צו דער דאָזיגער פאַר-דערונג פון קעניג?

די מעהרהייט פון די קאָנסערוואַטיווען איז מיט דער רעגירונג און געגען דעם קעניג. געוויס זענען פאַרהאַן איינציגע אָנגעזעהענע קאָנסערוואַטיווען, וואָס טראָגען אָנגעזעהענע, אַזוי למשל, טשערטשיל, סער אַרנאָלד ווילסאָן, סער ראָבערט קיי און אַנ-דערע. די ליבעראַלע פאַרטיי איז אין דער פראַגע פון די מאָרגאַנאַטישער חתונה געטיילט. די געוועזענעם און קודם-כל דער פּרעזידענט פון די טרייד-יוניאָנס, ערנעסט ביווען, שטעהען געשלאָסען הינטער באַלדווינען. אין דער פּאַרלאַמענטאַרישער פראַקציע פון דער לייבאָר-פּאַרטיי, האָט מען פריהער געגלויבט, אַז זיס איז פאַרהאַן אַ מעהרהייט פאַר אַזאַ געזעץ, ווי עס ווינשט דער קעניג. די געוואַלדיגע מאַניפעסטאַציעס פון פּאַרלאַמענט פאַר באַלדווינען האָט אָבער בעוויזען, אַז עס איז נישט אַזוי. פון די ליבעראַלען דאַרף מען בכלל אָננעהמען, אַז זייערע סימפּאַטיעס זענען אויף דער זייט פון קעניג, הגם אויך ביי זיי זענען פאַרהאַן אויסנאַהמען.

אויף נאָך אַ פאַקט דאַרף ביי דער געלעגענהייט אויפמערקזאַם געמאַכט ווערען. עס איז אין ענג-לאַנד פאַרשפּרייט אַ מיינונג. און דאָס איז אין די וויכטיגע לאָנדאָנער צייטונגען אָפען דיסקוטירט געוואָרען, אַז באַלדווינס ווידערשטאַנד צו דער חתונה פון קעניג מיט פרוי סימפּסאָן, טראָגט נאָך אַ פּאָלי-טישען כאַראַקטער. עס האַנדעלט זיך אין דעם, אַז וועגען דער פרוי סימפּסאָן האָט מען גערעדט און רעדט נאָך ווייטער, אַז זי האָט שטאַרקע סימפּאַטיעס פאַרן פאַשיזם און אַז זי האָט דעם קעניג אין דער ריכטונג בעאיינפלוסט. אין לאָנדאָן רעדט מען גאַנץ אָפען, אַז די נייגונג צו אויטאָריטאַטיווע רעגירונגס-מעטאָדען, וועלכע מען האָט לעצטענס בעמערקט ביים קעניג עדוואַרד דעם אַכטען זענען אַ רעזולטאַט פון דער השפּעה פון זיין פריינדין.

דער אויסראָטונגס-קאַמף

געגען יודען אין דייטשלאַנד

בערלין (יט"א) די לעצטע אויסערונגען פון די נאַצי-פיהרער און פון דעי נאַצי-פרעסע קינדיגען אָן אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם אַ. נ. „פיר-יאָהר-פּלאַן" אַ נייעם עטאַפּ אין דעם אויסראָטונגס - קאַמף געגען די יודען אין דייטשלאַנד.

אַ סיגנאַל צו דער נייער קאַמפּאַניע פון אַרויס-שטויסען יודען פון דעם ווירטשאַפטליכען לעבען — דעם איינציגען געביט, וואו יודען האָבען זיך נאָך געקאָנט בעוועגען — האָט געגעבען דער הויפּט-עקאָנאָמיסט פון דער נאַצי-פּאַרטיי בערנאַרד קאָה-לער. אויף אַ געשלאָסענער קאָנפערענץ פון פּאַרטיי-פונקציאָנערען האָט קאָהלער צוו. אַנד. ערקלערט, אַז „יודען קענען נישט האָבען קיין פערשטענדע-ניש" פאַר דער „רעוואָלוציאָנערער עקאָנאָמיק", וועלכען די נאַצים פיהרען איצט איין.

דער שטרייכער'ס אָרגאַן „דער ס. אַ.-מאַן" שרייבט, אַז מינדעסטענס פון געוויסע האַנדעלס - בראַנזשען, ווי אויסלענדישער האַנדעל און פאַר-מיטלונג ביים הייזער-פאַרקויף, מוזען די יודען ווערען בעזייטיגט.

די „פראַנקפורטער צייטונג" קאָמענטירט אין אַ לייט-אַרטיקעל דאָס נייע דעוויזען-שוץ-געזעץ, וואָס זעהט פאָר טויט-שטראָף פאַר שמוגלען וואַלוטע קיין אויסלאַנד, און שרייבט, אַז די דעוויזען - אַמטען וועלען אויפן סמך פון דעם געזעץ קענען איינפיה-רען אַ קאָנטראָל איבער די יודישע פערמעגענס. בנוגע די וועלכע עס קען זיין אַ חשד, אַז מען וועט זיי פרו-בען אַרויספיהרען קיין אויסלאַנד. אין די יודישע קרייזען דריקט מען דעריבער אויס די מורא, אַז די דעוויזען - אַמטען וועלען זייערע נייעם פולמאַכטען אַפּווענדען הויפּטזעכליך אין בעצוג צו פערמעגליכע יודען, כדי צו זיכערען בעזונדערס דעם עמיגראַציע-שטייער, וועלכער בעטרעפט, ווי בעקאַנט, 25 פּראָ-צענט פון פערמעגען.

קהלה - וואַהלען דורך איינהייטס - ליסטעס אין דייטשלאַנד

בערלין (יט"א) אין אַ ריהע גרעסערע קהלות אין דייטשלאַנד זענען די נייע קהלה-פערוואַלטונגען, כדי אויסצומיידען דעם וואַהל-קאַמף, געוועהלט גע-וואָרען דורך איינהייטס - ליסטעס. קהלה-פערוואַל-טונג אין דרעזדען איז געוועהלט געוואָרען לויט דעם פריהערדיגען צוזאַמענשטעל. אויף דעם זעלבען אופן זענען דורכגעפיהרט געוואָרען די וואַהלען אין מאַנ-היים, האַמבורג און אַנדערע קהלות.

פאָרזיצער פון דער בערלינער קהלה ד"ר סטאַהל וועגען פּאַריטעט פּרינציפּ

בערלין (יט"א) אין דעם „געמיינדעבלאַט", (אָרגאַן פון דער בערלינער קהלה) איז ערשינען אַנ-אַרטיקעל פון דעם קהלה - פאָרזיצער דיר. היינריך סטאַהל אַ. ס. „פּאָליטישע פּאַריטעט אין א"י". דיר. סטאַהל בעגריסט זעהר וואַרים די גרויסע רעדע פון ד"ר וויצמאַן פאַר דער קעניגליכער קאָמיסיע און דריקט אויס אין נאָמען פון די נישט-ציוניסטען די פרייד, אַז דעם ד"ר וויצמאַן איז געלונגען צו גע-ווינען פאַר זיין שטעלונג אויך דעם גרעסטען טייל פון דער פריהערדיגער אָפּאָזיציע. דיר. סטאַהל גלויבט, אַז ד"ר וויצמאַן וועט אין אַ צייט אַרום האָבען די מעגליכקייט בריטער צו בעגרינדען זיינע פאָרמולירונגען. פון דער יודישער זייט דאַרף גאַנץ קלאָר ווערען פעסטגעשטעלט, אַז די יודען אין א"י ערוואַרטען נישט עפּעס אַנדערש ווי אַ פּאַריטעטישע בעהאַנדלונג. אין דער ריכטונג דאַרפען אויך — לויט דער מיינונג פון ד"ר סטאַהל — ווירקען די נישט-ציוניסטען אין זייער צוזאַמענאַרבייט מיט די ציו-ניסטען אין די ראַהמען פון דער יודישער אַגענץ.

יובילייע - אויסגאַבע לכבוד. פּראָפ. אויגען מיטוואָך

בערלין (יט"א) אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם 60-יעהריגען געבורטסטאָג פון דעם בעקאַנטען גע-לעהרטען און פאָרזיצער פון דער „געזעלשאַפט צו שטיצען די וויסענשאַפט פון יודענטום" איז ערשי-נען אַ ספּעציעלער נומער פון דער „מאָנאַטשריפט פאַר דער געשיכטע און וויסענשאַפט פון יודענטום" געווידמעט דעם יובילאַר מיט אַ ריהע ענטשפּרעכענדע אָפּהאַנדלונגען.

וואס ס'האט דאמאלט פאסירט

(א בלאט פון דער חנוכה-געשיכטע)

— 3. —

אין פינף און צוואנציגסטען טאג אין כסלו איז דאס בית מקדש פעראומריינגט געווארען דורך דעם בילד פון גריכישען געץ צעאוס וואס מען האט דארט ארויפגעשטעלט, און מיטן טמא חזיר בלוט וואס מען האט אלס קרבן געבראכט האט מען אלעס פערשמוצט וואו נאר עס האט זיך געפונען א קאפיע פון די כתבי הקודש (וועלכעס מען האט מיט אוויילע צוריק אנגעהויבען פערשפרייטען אונטערן פאלק) האט מען עס געווארפען אויפן שייטער הויפען צוזאמען מיט די פערזאגען ביי וועלכע מען האט זיי געפונען דאס יודישע לאנד איבערהויפט מאקע ירושלים, האט אויסגעזעהען ווי א שלאכט פעלד. איבעראל האט מען געזעהען געקרייציגטע יודען. וואס האבען זיך געראנגעלט מיט'ן טויט, און טויטע קערפערס זענען געלעגען אין די גאסען צומאל נישט געקומען צו קבורה. ווי זעלבסטפערשטענדליך האט מען ווייטער פערנומען די יודישע יוגנד און זיי פערקויפט אין ווייטע לענדער צו שקלאפען און שאנד.

נאך אט חנהר שילדרונג און די מאקאבעער, פון יאזעפוס פלאוויוס, ווי אויך אינ'ם תלמוד וועגען די שרעקליכע ענויים און הריגות וואס זענען אנגעגאנגען אין דעם טרויעריגן פעריאד אויפן יודישן פאלק איז זיך ווירקליך צו וואונדערן וואס עס איז נאך וואס פערבליבען איבערהויפט איז זיך צו וואונדערן ווי אזוי עס האבען אויסגעהאלטען די נאך לעבעדיג איבערגעבליבענע אין יענער גרויזאמער צייט.

דאס צוזעהען פון עלטערן ווי מען שענדעט זייער'ע א טאכטער איז שוידערליך געווען, אבער מיט וויפיל שוידערליכער איז עס אז אחנטער'ן דראנג פון טויט שטראף און מאטערניש דארף מען נאך אליין פיהרען די טאכטער צום שונא, ער זאל זי שענדען? אזוי אויך דאס זעלבע ווי מען האט צוגעזעהען ווי מען פאנגט די קינדער צום פערקויף אין די ווייטע לענדער פארן זעלבען צוועק...

אפילו פיל פון די העלעניסטען ביי וועלכע דער געפיהל צו זייער שטאם איז נאך וואהרים געווען אף דער כאטש נישט אויסגעלאשען איינגאנצען אויך זיי האבען חרטזעהען זייער שעדליכען גאנג, ווי אויך די פאלשקייט פון די יעניגע וועמען זיי האבען זייער פריינדשאפט אנפערטרויעט. אבער צו שפעט האבען זיי זיך ארומגעזעהען. ס'איז מעהר קיין פראגע נישט געווען פון א פערטיידיגונג, נאר בלויז א שטארקער אויסברוך פון „רעוואלט", אויב דאס קען נאר ווערען ארויסגערופען מיט א הארטנעקיגען קאמף.

דאס זעלבע מאקע האט פאסירט. דעם אנפאנג דערפון האט געמאכט דער עהרענווירדיגער גרייז מתתיהו מיט זיינע העלדישע זין וועלכע האבען גע־אפפערט זייער לעבען פארן יודישען פאלק.

נישט אזוי לייכט איז אנגעקומען די בעפרייאונג. פיל טויזענדער זענען אומגעקומען אין דעם בלוטיגען בעפרייאונגס קאמף. אין די מאסען האט מען לעבע־דיג פערברענט אדער דערשטיקט מיט רויך די יודישע קעמפער, וואס האבען זיך שבת בעהאלטען אין די הייליגע, נישט וועלענדיג פערשוועכען דעם טאג; ביז דער הערצווייפלדיגער גרייז האט בעפוילען מען זאל דעם שבת טאג פערציכטען און ווי לאנג דער קאמף געהט און אויך ישפעטער האט קיין חללי מלחמה נישט געפעהלט אפילו די העלדישע חשמונאים קינדער זע־נען געפאלען אין שלאכט אבער דאס איז מעהר נישט געווען קיין טויט פון קרבנות נאר א מות גבורים א שענער ריטערליכער העלדען טויט ביים פערטיידיגן זיין שטאלץ און דעם כבוד פון זיין פאלק גלייכצייטיג פעראורזאכט מען דעם שונא א גרויסן פערלוסט אט אזא טויט בעזינגט מען מיט שירים און מען בעקרוינט מיט בלומען און לארבערקראנציען.

ערשט נאך איינציגע יאהרען פון אנ'אונטערמידליכען הארטנעקיגען קאמף איז די העלדישע פאטריאטען געלונגען דעם שונא צו פערטרייבען און אנגעהויבען מאכען ארדנונג אין לאנד, וואס האט פון טאג צו טאג אנגעהויבען שטייגען אין מאכט. די פריהערדיגע שונאים האבען רעספעקט בעקומען זיי האבען גאר גענומען זוכען יהודה'ס פריינדשאפט און תענטען געשיקט.

אט דאס קליינע איבערגעבליבענע הויי[...] באלד השתנאך א מעכטיג לאנד געווארען פאר [...] פיל לענחער ארום האבען מורא בעקומען א[...] צופרידן געווען צו געוויניען זייער פריינדשאפ[...] האט אויך געבראכט די פעראייניגונג פון [...] פאלק. מען האט אוועקגעלייגט די קליינליכע [...] סכסוכים און דערמיט געהעטעט דאס יודיש[...] צוזאמען מיט דער יודישער שטאלצער פאה[...] צי האט די פעראייניגונג אנגעהאלטען פאר [...] — יא, פאר א געוויסע צייט. און ס'איז בשט[...] בעדויערן פאר וואס זי איז נישט געבליבען [...] ס'וואלט נישט געקומען צו די טרויעריגע ה[...] טען אין וועלכע מיר געפינען זיך....

ד. שטיי[...]

א קורצער שמועס מיט'ן בערימטען זינגער טעאדאר שאליאפין

דער גרויסער רוסישער ארטיסט און זינגער טעאדאר שאליאפין האט בך זיין קאנצערט האלב 5 באכמטאג פערלאזט אונזער שטאט.

אונזער מיטארבייטער האט זיך איינגעגעבען אויף דער באהן־סטאציע צו כאפען א שמועס מיט'ן בעריהמטען ארטיסט. עס האט זיך געהאנדעלט אין דעם וואו אין לאדז, אין צוזאמענהאנג מיט'ן איצטיגען קאנצערט, האט מען געשמועסט, אז ווען שאליאפין האט, מיט 26, אדער 28 יאהר צוריק בעהאט א קאנצערט אין לאדז, אין אמאליגען גרויסען טעאטער, האט געוואלט אויסברעכען א סקאנדאל צוליב דעם, וואס שאליאפין האט דאן אנגעהויבען זינגען... „דובינושקא" מיר האבען געוואלט דעם פרט פעסטשטעלען און זיך געווענדעט צום ארטיסט מיט דער דאזיגער פראגע.

שאליאפין האט דערויף געענטפערט, אז די גאנצע מעשה האט געקאנט אויסגעטראכט ווערען פון א „באלוואן", וואס רעדט שטותים ווייל אין יענער צייט אין לאדז האט ער „דובינושקא" נישט געפרובט זינגען! עס זענען איבערהויפט, זאגט שאליאפין, פערהאן „סטאראזשילעס" (אלטע מענשען, וואס „געדענקען"!) וואס קאנען דערצעהלען, אז זיי האבען שאליאפינען געקלאפט אין דער פלייצע, מעשה: -- טשטא, בראט, שאליאפין -- אזעלכע „סטאראזשילעס" דארף מען נישט גלויבען, זיי פלאפלען!

וועגען אונזער שטאט, מיינט שאליאפין, אז אין א רעגענדיגען ווינטער־טאג זענען אלע שטעט גרוי, אבער וועגען לאדזער פובליקום האט ער זיך אפגערופען מיט אנערקענונג. ער פיהלט זיך איבערהויפט בעסער פאר אנ'עולם, וואס פערשטייט רוסיש, און דא האט זיך געפיהלט די מעהר הייט פערשטעהט איהם.

צי איז איהם אמאל אויסגעקומען מיטצווירקען אדער צו זיין אין א יודישען טעאטער.

ביין, עס איז איהם אבער אויסגעקומען צו זעהען אין מאסקווע די „הבימה", דאס דאזיגע טעאטער איז אבער דאמאלט נאך געווען אין די יודי־קעלעך, און מען האט נאך נישט געקאנט וויסען וואס עס וועט פון דעם ארויסוואקסען.

ראדיא - ווינקעל

—*×*—

די ראלע פון טויט שטראהלען ביי צוקונפטיגער מלחמה

דער אנגעזעהענער מיליטערישער ספעציאליסט, מ. סעלין בעמיהט זיך צו בעווייזען, וויפיל אמת עס שטעקט אין די אלערליי ידיעות, וואס קומען פון צייט צו צייט אין דער פרעסע וועגען דער ערפינדונג פון טויט שטראהלען. ער דערמאנט אז די דאזיגע סענסאציאנעלע ידיעות שטאמען נאך פון די מלחמה יאהרען 1914-18. דעם 7 אפריל 1924 האט מען אין ענגלאנד דורכגעפיהרט עקספערימענטען בשעת וועלכע עס איז נישט ווייט פון דארט פערהאלטען געווארען א מאטאר פראך האט אויפגעריסען און עס איז אומגעקומען א מויז. דאך דארף מען נאך נישט פון די און פון ענגלישע ערמארונגען ארויסצודרינגען אז דא געהט בלויז אין דעם מען זאל מאכען גרעסערע גענעראטארען מיט וועלכע מען וואלט געקאנט פון ערגעץ ווייט פערניכטען גאנצע ארמעען פון שונא פערברענען זיינע עראפלאן, טאנקען א.ד.גל. דא דארף מען אבער וויסען אז ארויסצוקריגען אזא גרויסע קראפט, ווען מען זאל אפילו הערביי בענוצען די גאר קורצע עלעקטרא מאגנעטישע כוואליעס איז נישט מעגליך צו מאכען. ווי אזוי מען זאל עס נישט מאכען קומט לויט איהם אויס וועט קיין פראקטישע בעדייטונג נישט האבען נישט מעהר א געוויסע ראלע שפילען זיי יא די "אזיגע כוואליעס. דעריבער ארבייטען הערביי די קריגס־אינדוסטריע און די גענעראל שטאבען אין זייערע לאבאראטאריעס ארביי־טען די בעסטע פאך־לייט און ווי עס ווייזט זיך אר־ויס האבען שוין איטאליע, דייטשלאנד, ענגלאנד און אמעריקע רעכט־ייכט געוויסע רעזולטאטען וואס ווע־רען נאך דערווייל געהאלטן נאך בסוד, אמאל, אמאל בעווייזט זיך איז דער טעכנישער פרעסע א אפיסעל ידיעות וועגען דעם.

למשל מארקאני גיט איבער אין איינעם פון זייגע איכטערוויוען מיט איהם, וועגען די פערשידענע מעגליכקייטען אנצווענדען ראדיא צו קריגסצוועקען. די פירמע טעלעפונקען ארדענט איין א דעמאנסטראציע פון אויטאמאטישען אנפיהרען מיט א עראפלאן דורך כוואליעס פון 5 ביז 15 צענטימעטער א לענג. די ענערגיע וואס די גענעראטארען גיבען ערבייי פון זיך ארויס, טרעפט אן נישט מעהר ווי עטליכע וואט.

דער מחבר רעכענט אויס דאס אלץ, וואס מען קען אלץ אויפטון בשעת דער מלחמה מיט דער הילף פון דעצימעטערדיגע און צענטימעטערדיגע כוואליעס: 1) מען וועט קענען חערגעהען ווי עס געפינט זיך דעם שונא'ס אעראפלאן אדער שיפען [...] בשעת א רעגען, נעפעל, שניי; 2) בעווארע[...] גרענציץ פאר אנ'אומגעריכטן אריינדרינגען [...] נא'ס עסקאדרע, ווארום לענג אויס דער [...] לען שטעהען ראדיא אפאראטען אזוי, אז דא[...] פליהען פון שונא'ס לופטשיף מוז אומבעד[...] לאזען שפירען אויף די כוואליעס פון ראד[...] איבערישיקען צייכענונגען און פאטאגראפיעס [...] אז דער אבסער־וואטאר פון אעראפלאן ארב[...] קענען געבען דעם ארמע פיהרער ידיעות וועג[...] שונא'ס פאזיציעס 4) טעלעוויזיע 5) גיכע ר[...] מוניקאציע, ביי וועלכע עס וועלען אנטשטעה[...] רען שרייב מאשינען ספעציעלע און געשריב[...] אז חער שונא וועט עס נישט פערשטעהען; [...] פיהרען מיט שיפען און מיט אעראפלאנען; [...] שידענערליי סיגנאליזאציע.

דער אויבענדערמאנטער מחבר פיהרט א[...] הגם קיין טויט שטראהלען וועלען זיי נישט [...] וועלען זיי דאך אין א גרויסער מאס מיט[...] אומדיערעקט צו פערניכטען דעם שונא'ס פא[...]

שטימען פון קברים ארויס אויף [...] פאריזער אויסשטעלונג

די צוגרייטונגען צו דער אינטערנאציא[...] אויסשטעלונג, וואס וועט אין יאהר 1937 [...] אין פאריז, געהען צו שנעל. די ראדיא וועט [...] מאלט זעהר אינטערעסאנטע אגידייציס פו[...] שטעלונג. דאס פובליקום וועט קענען הערען [...] מען פון אזעלכע בערימטע ארטיסטען וועלכ[...] שוין נישט: למשל, קארוזא, פאטטי, שרה ב[...] עס וועלען אויך זיין הערשפילען וואס [...] זירען א גאנצע תקופה מען וועט אויך פא[...] בעטהאווענען, ווי ער שאפט זיין 9־טע סי[...] נאמבעטמא ווי ער ארגאניזירט די נאציאנ[...] דיזראעלי אין דער תקופה פון דער קעניגין [...] א.ד.גל.

פון טאג צו טאג קומען צו אין דער [...] פון פאריזער ראדיא אלץ נייע פראיעקטען [...] אלץ זאל לויטן אבמאך מיט אנדערע ראדי[...] יעם פון אלע לענדער גלייך טראנסמיטי[...] יעדע 15 מינוט אין וועלכער הויפטשטאט [...] נאך — צו די ראדיא הערער פון דער טעכנ[...]

Tysiącom dzieci
w Polsce grozi głód
Pomyślcie o tem
i złóżcie ofiarę
na Pomoc Zimową
dla bezrobotnych.

אלעקסאנדער יאנאי

די געשיכטע פון א יודישען קעניג, וואס איז אויך געווען א כהן גדול און דערפיהרט צו א בירגער-קריג אין א"י מיט 2 טויזענד יאר צוריק

פון חיים שוים

ווען די יודישע סאלדאטען וועלכע האבען גע־קעמפט אויף דעמעטריוס'עס זייט האבען געזעהען די מפלה, די דערשלאגענקייט פון אלעקסאנדער יאנאי זענען זיי געווארען ווי געפיטעטע ווארים עס האט געהאלטען דערביי אז א סירישער קעניג זאל ווידער הערשען איבער ארץ ישראל און עס זאל ווע־רען אויס איינציגע יודישע מלוכה.

. דער נאציאנאלער געפיהל האט צום סוף געזיגט איבער דעם רעליגיעזען געפיהל. אמת טאקע, אז די חשמונאים מלוכה איז זעהר א שלעכטע אבער זי איז פארט א יודישע מלוכה. עס איז טאקע אמת, ווי ד פיהרער פון די „פרושים זאגען אז אלעקסאנדער יאנאי איז א רשע, אז ער טאר נישט זיין א כהן גדול אבער ער איז דאך פארט דער יודישער מלך, און בעסער א שלעכטער יודישער מלך אידער א גוטער גוי'אישער.

אט אזוי האבען איצט ארגומענטירט א סך יו דישע זעלנער פון דעמעטריוס'עס ארמעי, און 6 טויזענד זענען אריבערגעגאנגען פון דעמעטריוס'עס צו אלעקסאנדער יאנאי.

דאס האט אינגאנצען געענדערט די לאגע. דעמעטריוס וועלכער איז אליין געווען א שוואכען הער שער וועלכער האט געקיינגט איבער איין טייל פון סיריע האט איצט גארנישט געקאנט אויפטון, נאכדעם ווי א גרויסער טייל יודישע סאלדאטען האט איהם פערלאזען, און ער האט דערפאר זיך צוריקגעצויגען פון ארץ ישראל.

אלעקסאנדער יאנאי איז איצט ווידער געזעסען אין זאטעל. אמת טאקע נישט אלע זיינע געגנער זענען ארי בערגעגאנגען צו איהם די „פרושים האבען נאך אלץ געהאט אנ'ארמע און האבען אויך אן דעמעטריוס'עס הילף נאך אלץ פארטגעזעצט די מלחמה געגען איהם אבער אלעקסאנדער יאנאי איז איצט ווידער שטארק געווארען און עס האט זיך איהם איינגעגעבען צו צעשלאגען אין עטליכע שלאכטען דעם חיל פון די „פרושים"

די אנפיהרער פון אויפשטאנד זענען אנטלאפען אין א שטאט מיט א פעסטונג און אלעקסאנדער יאנאי האט בעלאגערט די שטאט. נאך דעם ווי ער האט זי איינגענומען האט ער זיי אלעמען געשמידט אין קייטען און אוועקגעפיהרט אלס געפאנגענע קיין ירו שלים.

יאזעפוס פלאוויוס דערצעהלט, אז אלעקסאנדער יאנאי האט גענומען א שרעקליך בארבארישע נקמה פון די אנפיהרער פון אויפשטאנד. ער דערצעהלט א זעלכע שוידערליכע זאכען וואס עס איז גאר אומ־גלויבליך אז אזוי וואס האט געקאנט פאסירען.

אלעקסאנדער יאנאי, דערצעהלט יאזעפוס, האט געמאכט א יום־טוב'דיגע סעודה ווען ער איז געקו־מען אין ירושלים אלס זיגער איבער זייגע שונאים און פיינד. אויף דער דאזיגער סעודה האט ער געגע־סען און געטרונקען מיט זייגע קעפסווייבער און אין דערזעלבער צייט האט מע אויף זיין בעפעהל, געקריי־ציגט איז מיטען שטאט פאר אלעמען אין די אויגען 800 פרושים. איז דאס נאך נישט געווען גענוג פאר איהם האט ער בעפוילן, אז א ווייליע פאר דער הינ־ריכטונג זאל מען הורגשנייידען די העלזער פון די קינדער און די ווייבער פון די הינגעריכטעטע פאר זיי אין די אויגען.

יאזעפוס גיט אנ'ערקלערונג פארוואס אלעקסאנ דער יאנאי איז געווען אזוי בארבאריש, אזוי אומ־מענשליך צו די אנפיהרער פון אויפשטאנד. זיי האבען איהם צופיעל וועה געטון, זאגט יאזעפוס, צופיעל סכנות אומגליקען געבראכט אויף איהם און זיין קעניגרייך. נאך נישט גענוג סשווען, וואס זיי האבען אליין געפיהרט א מלחמה געגען איהם האבען זיי זיך פערבונדען מיט א פרעמדען גוי'אישען קעניג. אזוי שטארק האבען זיי איהם צוגעדריקט צו דער וואנד, אז ער האט געמוזט צוריק אפגעבען דעם אראבישען קעניג מואב און גלעד, די צווויי פראווינ־צען אין עבר הירדן וואס ער האט פריהער איינגע־נומען אלס שוחד צו די אראבער אז זיי זאלען זיך נישט פערבינדען מיט זייגע פיינד.

יאזעפוס זוכט אזוי ארום צו ערקלערען די באר־בארישע מעשים פון אלעקסאנדער יאנאי, אבער ער זוכט נישט איהם צו פערענטפערן, אדרבא, ער זאגט נאכדעם, אז נישט געקוקט אויף אלס וואס די פרושים האבען געטון זענען אלעקסאנדער יאנאי'ן איז דאך זיין אכזריות זיין בארבאריי געגען זיי נישט געווען נויטיג און דעריבער זאגט יאזעפוס, האט אלעקסאנדער יאנאי געקריגען ביי יודען דעם צונאמען „טראקיער" די טרא קיער אין מזרח פון דער באלקאן האלב־אינזעל זע־נען געווען אין יענער צייט בעקאנט פאר ווילדע און א „טראקיער" האט דערפאר דעמאלט בעטייט ווי א „ווילדער קאזאק" אין די צארישע צייטען).

די מאסען הינריכטונג פון די פיהרער פון דעם אויפשטאנד האט ארויסגערופען א שרעק איבער דעם גאנצען לאנד, און טויזענטער פרושים זענען אין מי טען נאכט אנטלאפען פון ארץ ישראל און האבען געלעבט אלס פאליטישע פליכטלינגען אין די לענדער ארום, ביז אלעקסאנדער יאנאי'ס טויט.

דער אויפשטאנד איז געווען אינגאנצען אונטער־דריקט. אלעקסאנדער יאנאי האט פון איצט אן מעהר נישט געהאט צו פיהרען קיין שום מלחמה מיט דעם אינערליכען פיינד. דאס לאנד איז געווען רוהיג, פון אויבענאויף יעדענפאלס, אבער מיט פיינד פון דרויסען האט נאך אלעקסאנדער יאנאי געפיהרט א סך מלחמות.

די סירישע מלוכה איז דעמאלט געווען אין איהר נסיסה קאמף. דער אויבענדערמאנטער דעמעטריוס איז שוין געווען טויט, און אנטיוכוס דער צוועלפטער איינער פון די לעצטע גריכישע מלכים פון סיריע האט געפיהרט גלייכצייטיג א מלחמה אי אקעגען זיין ברודער אי אקעגען דעם אראבישען קעניג. האט אנט יוכוס געוואלט דורכמארשירען מיט זיין ארמעע דורך ארץ ישראל, אויפ'ן וועג קיין אראביע, האט אלעק־סאנדער יאנאי איהם פערווערט דאס צו טון און אויסגעבויט א שטארקע וואנד מיט הויכע הילצ[...] טורעמס און מיט אויסגעגראבענע טראנשי[...] דעם טאל ביים ים צווישען יפו און כפר־סבא [...] האלטען דעם דורכמארש פון דער סירישער [...] אבער די מחיצה האט נישט געהאלפען. אנטי[...] האט דאס אלץ אונטערגעצונדען—און דורכמ[...] שירט מיט זיין חיל.

אנטיוכוס איז אין אט דער מלחמה גע[...] אראבער געפאלען טויט, און די אראבישע [...] (פון די נאבאטעער — בניבטיות) איז איצט גע[...] זעהר מעכטיג אין דרום און מזרח טייל אין א[...] ראל. די דאזיגע נאבאטעער זענען איצט געווא[...] געפעהרליכסטע שכנים פאר די יודען און באל[...] אויך אלעקסאנדער יאנאי אנגעהויבען פיהלען [...] מאכט. ארעטאס דער קעניג פון די נאבאטעער [...] געמאכט אנ אטאקע אויף דער יודישער מדינ[...] און אלעקסאנדער יאנאי איז צעשלאגען געווארען [...] מיט א סך הנחות האט אלעקסאנדער יאנאי זיך [...] קויפט און געפועל'ט ביי ארעטאס'ען ער [...] צוריקציהען אין זיין איינענעם לאנד.

אין די קומענדיגע 3 יאהר איז אלעקס[...] יאנאי געווען פערנומען מיט מלחמות אין ע[...] ער האט דארטען איינגענומען א סך שטעט [...] און א סך בעפעסטיגטע גריכישע שטעט א[...] פיל אויסגעפרייטערט די יודישע מלוכה [...] צו

נאך אנ'אפוועזענקייט פון דריי יאהר אין [...] סאנדער יאנאי געקומען צוריק אין ירושלים, א[...] מאל דערצעהלט יאזעפוס איז ער אויפגענומ[...] ווארען מיט פרייד פון דער בעפעלקערונג.

גיט נאך די „פרושים" פארן [...] ווייל ער וויל האבען א שעהנע[...]

אין די לעצטע דריי יאהר פון זיין לעב[...] אלעקסאנדער יאנאי געליטען פון א קראנקהייט [...] האט איהם נישט אפגעלאזען. דאס איז נישט [...] פון אלטקייט, ער איז נאך נישט אלט געווען [...] לע פופציג יאהר ווען ער איז געשטארבען. [...] איז קראנק געווען פון לעבען כסדר אויפן [...] פיעלד און נאך מהר — פון שיכור'ן צופי[...]

סוף מארגען

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דאנערשטאג, 10 דעצעמבער, כ"ו כסלו תרצ"ז

זון-אונטערגאנג 3.22
זון-אויפגאנג 7.49

פאר דער ערשטער זיצונג פון שטאט-ראט

אויף דער ערשטער זיצונג וועלען נישט פארקומען די וואהלען פון פרעזידענט און וויצע-פרעזידענטען

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט וועט די ערשטע זיצונג פון שטאט-ראט פארקומען דעם 17 דעצעמבער. אויף דער דאזיגער זיצונג וועט בע-שטימט ווערען די צאהל וויצע-פרעזידענטען און ס'וועט בעשטימט ווערען דאס געהאלט פאר דעם פרעזידענט, וויצע-פרעזידענטען און לאווניקעס.

ס'איז געווען א פראיעקט, אז אין דעמזעלבען אווענד זאל נאך פארקומען א צווייטע זיצונג פון שטאט-ראט, צונויפגערופען דורכ'ן וואיעוואדע, אויף וועלכער ס'זאלען פארקומען די וואהלען פון פרע-זידענט און וויצע-פרעזידענטען, פון דעם דאזיגען פראיעקט איז אבער גארנישט געווארען, ווייל מ'רעכענט זיך דערמיט, אז די ערשטע זיצונג וועט זיך לאנג פערציהען אזוי, אז ס'וועט נישט בלייבען קיין צייט אדורכצופירן די צווייטע וואהל-זיצונג, די מאכט שטעהט אבער יעדענפאלס אויפ'ן שטאנד-פונקט, אז די וואהלען פון א שטאט-פערוואלטונגס-פרעזידיום זאלען פארקומען ווי אמגיכסטען און ס'איז מעגליך, אז זי וועט נאך פארקומען פאר די חגאות.

* * *

ווי מיר דערוויסען זיך האט זיך די שטאט-ראט-פראקציע פון פ. פ. ס. זיך שוין קאנסטיטואירט. אלס פארזיצער פון דער פראקציע איז בעשטימט געווארען דער פרעזעס פון לאדזער ארגאניזאציע פון פ. פ. ס. כאדינסקי.

היינט קומט פאר א זיצונג פון דער שטאט-ראט-פראקציע פון פ. פ. ס. אויף דער דאזיגער זי-צונג וועלען ארומגערעדט ווערען די פראגען, וועל-כע זענען פערבונדען מיט דער ערשטער זיצונג ווי דאס געהאלט פאר די מיטגלידער פון דער שטאט-פערוואלטונג, וואהלען פון די קאמיסיעס און ס'וועט אויך ארומגערעדט ווערען די אלגעמיינע טאקטיק פון דער פראקציע אויף דער ערשטער זיצונג, ווי דעקלאראציעס פון די פראקציעס א. א. וו.

* * *

די ביז-איצטיגע מיטגלידער פון דער שטאט-פערוואלטונג וועלען, ווי מיר דערוויסען זיך, אי-בערגעפיהרט ווערען אויף אנדערע אמטען. בנוגע דעם פרעזידענט גאדלעווסקי ווערען בעטראכט 2 מעגליכקייטען. ה' גאדלעווסקי זאל צוריק איבער-נעהמען זיין אמט פון וויצע-וואיעוואדע אין לוצק, אדער — צוליב זיין אויסגעצייכענטער קענטניש פון זעלבסטפערוואלטונגס-ארבייטען ווערט ער ארויסגערוקט אלס פרעזידענט פון לובלין. דער דאזיגער אמט אין לובלין איז נישט בעזעצט.

דער וויצע-פרעזידענט פאנטשעק זאל בע-שטימט ווערען אויפ'ן אמט פון זעלבסטפערוואל-טונגס-אינספעקטאר פון די פוילישע שטעט. דער וויצע-פרעזידענט קאזלאווסקי וועט זיך אומקעהרען אויפ'ן אמט פון אינספעקטאר פון דער זעלבסט-פערוואלטונגס-אפטיילונג אין דער לאדזער וואיע-וואודזטווע.

ערוווארט נישט קיין פרעמדע הילף! —— העלפט אייך אליין!
ברענגט אייערע אפשפארונגען און אלע פרייע געלדער בלויז אין

BANK KUP. KRED.

29 PIOTRKOWSKA 29

יעדער נישט-איינגעצאהלטער גראשען איז א פערברעכען!
געגען אייערע אייגענע אינטערעסען!

Bank Kupiecko-Kredytowy Sp. w Łodzi
ul. Piotrkowska 29

אפשפארונגען אנהויבענדיג פון 1 זלאטי, אינקאסא, וועקסלען, איבערווייזונגען, טשעק-קאנטעס.

פעראנטווארטליכער רעדאקטאר פון „נייעם פאלקסבלאט"

פערמשפט געווארען אויף 4 חדשים ארעסט

פאר אפדרוקען אנ'ארטיקעל וועגן די מאטיווען פון פשיטיקער פראצעס

אין שטאטישען געריכט איז פארגעקומען דער פראצעס געגען דעם פעראנטווארטליכען רעדאק-טאר פון „נייעם פאלקסבלאט" חנן קאופמאן, וועל-כער איז אנגעקלאגט געווארען לויט'ן ארטיקעל 170 און 127 פון שטראף קאדעקס. די פערברעכענס זענען בעגאנגען געווארען צוליב'ן אפדרוקען אנ'-ארטיקעל א. ב. „די מאטיווען".

דעם אנגעקלאגטען האט פערטיידיגט אדוו. בי-רענצווייג.

אין קורצען בעשולדיגונגס-אקט ווערט געזאגט, אז אין ארטיקעל „די מאטיווען" אין נומער 187 פון „נייעם פאלקסבלאט" איז עפענטליך בעליידיגט גע-ווארען דאס קרייז-געריכט אין ראדאם דורך א בייז ווויליגער אפשאצונג פון אורטייל וואס קוואליפיצירט זיך לויט'ן ארטיקעל 127 און ס'זענען גלייכצייטיג אנגעגעבען געווארען פאלשע ידיעות וועגען די גע שעהענישען אין פשיטיק, וואס קוואליפיצירט זיך לויט'ן ארטיקעל 170.

דער אנגעקלאגטער איז זיך נישט מודה אין דער שולד.

עס נעהמט א ווארט אד"ו. בירענצווייג, וועלכער זאגט צוו. אגד. צוליב דעם וואס דער בעשולדיגונגס-אקט ווארפט פאר דעם אנגעקלאגטען, אז אין אר-טיקעל „מאטיווען" איז געגעבען געווא"ען א בייז-וויליגע אפשאצונג פון אורטייל אין פשיטיקער פרא צעס, וועלכער איז ארויסגעגעבען געווארען דורכ'ן ראדאמער קרייז-געריכט, דארף מען אויפפאדערן צום פראצעס די אפיציעלע געריכטס-מאטיווען פון ראדאמער קרייז-געריכט.

מיר ערקלעהרען, זאגט דער אדוו. אז אלץ וואס בעפינט זיך אין ארטיקעל „די מאטיווען" גע-פינט זיך אויך אין די געריכטס-מאטיווען, כדי דאס פעסטצושטעלען מוז איצט דאס געריכט האבען פאר זיך די אפיציעלע מאטיווען.

ווייטער ,זאגט אדוו.. בירענצווייג, ווערט דעם אנגעקלאגטען פארגעווארפען, אז ער האט פאלש פארגעשטעלט די געשעהענישען אין פשיטיק, כדי דאס פעסטצושטעלען מוז איצט דאס געריכט הא-בען פאר זיך דעם גאנצען פראטאקאל פון די גע-ריכטס - פערהאנדלונגען אין פשיטיקער פרא-צעס אין ערשט דעמאלס וועט מען קענען אורטיילען צי די פאקטען זענען אמת פארגעשטעלט געווארען אדער פאלש .

צוליב דעם אלעם, ענדיגט אדוו. בירענצווייג, לעג איך פאר אפצולעגען דעם פראצעס, און ארויס-פאדערען פון ראדאם דעם גאנצען פראטאקאל פון די געריכטס-פערהאנדלונגען אין ראדאם אין פשי-טיקער פראצעס.

דער פראקוראר זאגט זיך ארויס געגען די פארשלאגען פון אדוו. בירענצווייג.

נאך א קורצער בעראטונג בעשליסט דאס געריכט אפצווארפען דעם פארשלאג פון דער פערטיידיגונג.

דער פראקוראר האלט דאן א קורצע רעדע, אין וועלכער ער שטיצט אונטער די בעשולדיגונג און פערלאנגט א שטרענגע שטראף פאר'ן אנגע-קלאגטען .

אדוו. בירענצווייג לעגט פאר צו בעפרייען דעם אנגעקלאגטען .

מיר פערטיידיגען זיך דערמיט, ערקלעהרט דער פערטיידיגער, אז אלץ וואס יועדט געזאגט אין ארטיקעל „די מאטיוועו" איז אמת, אז דאס אלץ וואס געפינט זיך אין ארטיקעל געפינט זיך אויך אין די מאטיווען, וועלכע זענען נאכ'ן אורטייל אין פשיטיקער פראצעס ארויסגעגעבען געווארען דורכ'ן ראדאמער קרייז-געריכט ,מיר זאגען אויך, אז די געשעהעני'שען אין פשיטיק זענען פארגעשטעלט גע ווארען אין אנ'אמת'ן ליכט ,קיינער האט דערביי נישט אין זינען געהאט צו בעליידיגען דאס גע-ריכט, ס'איז אפגעווארפען גע'וארען מיין פארשלאג צו פערגלייכען אלץ מיט'ן אפיציעלען פראטאקאל, אזוי, אז די שולד איז נישט בעוויזען גע'וארען און צוליב דעם בעט איך, צו בעפרייען דעם אנגע-קלאגטען.

נאך א בעראטונג, טראגט דאס געריכט ארויס אנ'אורטייל, לויט וועלכען דער אנגעקלאגטער חנן קאופמאן איז פערמשפט געווארען פאר בעליידיגען דאס -געריכט דורכ'ן בייזוויליגען אפשאצען די מא-טיווען אין פשיטיקער פראצעס אויף 4 חדשים ארעסט און פאר פאלש פארשטעלען די געשעהע-נישען אין פשיטיק אויף 3 חדשים ארעסט, צוליב'ן צונויפפאל פון די פערברעכענס איז די אלגעמיינע שטראף 4 חדשים ארעסט און צו בעצאהלען די געריכטס-קאסטען .

אדוו. בירענצווייג האט אנגעקינדיגט אנ'אפע-לאציע.

געשטארבען איז גאס א יודישע פרוי

טראגישע פאסירונג אויף פיעטריקאווער גאס

(—) נעכטען ארום 7.30 אווענד, איז אויף פעט-ריקאווער גאס פלוצלונג אנידערגעפאלען א יודישע פרוי. דורכגעהער האבען זי אנטשהויבען צו מינטערן. יעדע הילף איז אבער געווען צו שפעט. די פרוי איז באלד געשטארבען. מען האט זי אריינגעטראגען אין טויער, פעטריקאווער 17, וואו ס'איז ארויסגערופען געווארען די פריוואטע פאגאטאוויע (12-333), דער דאקטאר האט פעסטגעשטעלט דעם טויט פון א הארץ שלאג.

אין דערזעלבער צייט איז ארויסגעלאפען פון דערביי'איגען זיידען־געשעפט פון די ברידער פאט, (פעטריקאווער 16) א יונג מיידעל און אנגעהויבען הארצרייסענד צו וויינען, דאס איז נעמליך געקומען די טאכטער פון דער געשטארבענער פרוי גוטשא אפאטשינסקא. 50 יאהר אלט (זאמענהאפא 13).

אומזער מיטארבייטער איז אוועק אויפן ארט פון טראגישען פארפאל און האט פעסטגעשטעלט פאל-גענדעס : די פרוי אפאטשינסקא האט זיך אויף נעכ-טען 7 אווענד אפגערעדט מיט איהר איינציגער טאכ טער דארא, וועלכע איז בעשעפטיגט אין זיידען-גע-שעפט ביי די ברידער פאט.

ארום האלב 8 אפווארטענדיג נעבען הויז פעט-ריקאווער 17, איז דער פרוי פלוצים נישט גוט געווא רען, און איז געשטארבען.

אויפן ארט איז ארויפגעקומען איהר מאן, דאביי האבען זיך אפגעשפילט הארצרייסענדע סצענעס.

חסד של אמת פערנעהמט זיך מיט דער קבורה און היינט וועט פארקומען די לויה.

צי וועט קומען צו א שטרייק אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל?

נעכטיגע קאנפערענץ ביים ארבייטס-אינספעקטאר

(א) ביים ארבייטס-אינספעקטאר איז נעכטען פארגעקומען א קאנפערענץ פון פערטרעטער פון פראפ. פעראיין פון ארבייטער און אינסטיטוציעס פון עפענטליכען געברויך מיט פערטרעטער פון דער דירעקציע פון פאזנאנסקי'ס שפיטאל.

אויף דער דאזיגער קאנפערענץ, זענען ארויס-גערוקט געווארען א רייה פאדערונגען פון די אר-בייטער פון פאזנאנסקי'ס שפיטאל, וועלכע פאדערן צווישען אנדערען אנ'אכט שעה'דיגען ארבייטס-טאג, נארמירען די אויסצאהלונגען א. אנד.

די קאנפערענץ האט זיך פערצויגען ביז שפעט אין אווענד. די ארבייטער-פארשטעהער הא-בען זיך געהאלטען פעסט ביי זייערע ארויסגע-שטעלטע פאדערונגען און ערקלערט, אז אויב די פאדערונגען וועלען נישט נאכגעגעבען ווערען, וועלען זיי ערקלערען א שטרייק.

צוגאב-פאבאר-קאמיסיע

דעם 15־טען דעצעמבער ד. י. דארפען זיך מעלדען די פאבאראווצעס פון יאהרגאנג 1915 און עלטערע, וועלכע האבען נאך ביז איצט נישט ער-לעדיגט די דינסט פליכט, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פאליציי-קאמיסאריאטען.

פאר די חגאות

צענניקעס מיט פרייזען מוזען זיין אויף אלע ארטיקלען

(א) כדי נישט צו דערלאזען געמען העכערע פרייזען פאר די חגאות, וועט די סטאראסטווע ארויסגעבען א פעראָרדינונג אנצוגעבען פרייזען אויף ארטיקלען פון ערשטען געברויך. און נישט ארויסשטעלען צענניקעס מיט העכערע פרייזען. די וואס וועלען עובר זיין אויף דער פעראָרדנונג, וועלען שטרענג בעשטראפט ווערען.

15 טויזענד פראטעסטירטע וועקסלען איז חודש נאוועמבער

(א) די צאהל פראטעסטירטע וועקסלען אין נאוועמבער איז אין פערגלייך מיט אקטאבער גע-שטיגען אויף 20 פראצענט. אין נאוועמבער זענען אין לאדז פראטעסטירט געווארען 15.055 וועקס-לען אויף א סומע פון 1.669.338 זל. און 1 אוים-לענדישער וועקסעל אויף 150.95 זל.

פרויען-פאליציאנטקעס אין לאדז

ערשטע אפטיילונג טעטיג פון 1 יאנואר

(א) די פאליציי-מאכט מאכט אלע פארבע-רייטונגען צו ברענגען אין בעוועגונג א מונדירירטע פרויען-פאליציי-אפטיילונג, פון 1-טען יאנואר ק. י. אן, וועט טעטיג זיין אנ'אפטיילונג פון 10 פאליצ-יאנטקעס, גלייכצייטיג וועט געעפענט ווערען א פונקט פאר מינדעריעהריגע פערברעכער אויף קא-פערניקא 34.

בעריכט-זיצונג פון וואיע-וואדישער ראט

קומט פאר היינט אין דער וואיעוואדזטווע

(א) היינט 10 פארמיטאג, וועט אין קאנפע-רענץ זאל פון דער וואיעוואדזטווע אונטערן פאר-זיץ פון וואיעוואדע ה' האוקע-נאוואק, פארקומען די יעהרליכע בעריכט-זיצונג פון וואיעוואדישען ראט. אין דער זיצונג בעטייליגע זיך א חוץ די 18 ראט-מיטגלידער אויך די נאטשעלניקעס אי אלע אפטיילונגען, דער וואיעוואדע וועט האלטען א רע-דע אין וועלכע ער וועט ארומרעדען די ווירט-שאפטליכע לאגע אין דער לאדזער וואיעוואדשאפט אין דעם לויפענדען יאהר, נאך דער רעדע וועט זיין א דיסקוסיע און ס'וועלען אפגעגעבען ווערען בעריכטען.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט · דיזשורען

(א) סאדאווסקא-דאנצער, זגערזשער 57; וו. גראשקאווסקי, 11 ליסטאפאד 15; ט. קארלעו, פילסודסקעגא 54; ה. רעמבעלינסקי, אנדזשעיא 28 י. כאנדזשינסקי, פיעטריקאווער 165; ע. מילער, פיעטריקאווער 46; ג. אנטאניעוויטש, פאביאני-צער 56.

קיין ארץ-ישראל
דורך טריעסט און קאנסטאנץ.

שיפסקארטען
אויף הר-ציון און הר-כרמל.

פעקלעך קיין רוסלאנד
פינקטליך און שנעל

ערלעדיגט
דאס וועלט-רייזע-ביורא

Union Lloyd

42 פיעטריקאווער 42
טעל. 107-87.

KINO TEATR
MIRAŻ
11 LISTOPADA 16

היינט און פאלג. טעג!

„JADZIA"

אין דער הויפט-ראלע:
Jadwiga
Smosarska

אנהויב 4 א זייגער נאכמיטאג,
שבת און זונטאג — 12 בייטאג.

צי מעג די קהלה פערקויפען
א חלק הויז, וואס איז אפגעשריבען אין א צוואה פאר דער קהלה
א גדול בישראל וועט דארפען ארויסזאגען וועגען דעם א פסק. — נעכטיגע ספעציעלע זיצונג אין קהלה. — קהלה קויפט דאס הויז אויף פאמארסקא 18

ווי מיר האבען שוין בשעתו מיטגעטיילט אונטערהאנדעלט די קהלה שוין א לענגערע צייט צו קויפען דאס הויז, וואו ס'געפינט זיך דער לאקאל פון דער קהלה אויף פאמארסקא. גלייכצייטיג איז אין צוזאמענהאנג דערמיט ענטשטאנען דער פראיעקט צו פערקויפען דאס חלק הויז, וועלכעס די קהלה האט אויף שענקעוויטשא 26, ווי בעקאנט האט די אלמנה פון דעם פערשטארבענעם כלל־טוער פערשריבען 37 פראצענט פון דערמאהנטען הויז פאר דער לאדזשער יודישער קהלה.

נעכטען איז פארגעקומען א זיצונג פון דער קהלה פערוואלטונג וועלכע האט געדארפט ערלעדיגען די דערמאהנטע ביידע פראגען.

צו דער זיצונג זענען געקומען: פרעזעס מינצבערג, די דאזארעם: שטאהל, פליוואצקי, רומקאווסקי און הרב קרול.

די פראגע וועגען קויפען דאס הויז אויף פאמארסקא 18 האט **רעפערירט פרעזעס מינצבערג**. ער האט אנגעוויזען אויף אלע איינצעלהייטען פון דער בעפארשטעהענדער קניה און נאך א קורצער דיסקוסיע איז בעשלאסען געווארען דאס הויז צו קויפען.

דאן רעפערירט פרעזעס מינצבערג די פראגע וועגען פערקויפען דעם חלק אויף שענקעוויטשא 26, וואס איז אפגעשריבען געווארען דורך פרוי פרענקעל פאר דער יודישער קהלה. פרעזעס מינצבערג ווייזט אן אז ס'איז שוין געמאכט געווארען אן'אפמאך מיט דעם צווייטען שותף פון הויז ה' שטילער וועגען פערקויפען דעם קהלה־חלק פאר 50 טויזענד זל. בתנאי אז די טראנזאקציע מוז אקצעפטירט ווערען דורך דער פערוואלטונג און ראט פון דער קהלה. ווייטער ווייזט דער פרעזעס אן אז די חלקים זענען ניט צוטיילט און ס'זענען שטענדיג פאראן סכסוכים, א חוץ דעם האט די קהלה אין דער ערשטער אינסטאנץ פעשפילט א חלק פון 17 טויזענד זל. וועלכער וועט אנולירט ווערען אויב די טראנזאקציע וועט צושטאנד קומען.

ס'נעהמט א ווארט **דאזאר רומקאווסקי**, וועלכער טרעט שארף ארויס נעגען חעם פערקויף. ער זאגט צווישן אנדערען: **ווען די פערשטארבענע פרוי פרענקעל וואלט געוואלט שענקען דער קהלה געלד וואלט זי אליין פערקויפט דעם חלק און דאס געלד אוועקגעגעבען דער קהלה. דער ווילען פון דער פערשטארבענער איז געווען, אז די קהלה זאל בלייבען ביי דעם הויז אלס שטענדיגע זאך. די קהלה טאר נישט פערשוועכען די צוואה פון דער פערשטארבענער ווייל דאס וואלט געווען נישט עטיש און נישט מאראליש.**

נאכמעהר דערפאר, ווייל דאס חלק הויז וויל די קהלה פערקויפען עפעס איינעם פון דער פרוי פרענקעלס יורשים ה' שטילער, ווען פרוי פרענקעל וואלט דאס געוואלט אוועקגעבען דעם ה' שטילער וואלט זי דאך יעם נישט פערשריבען דער קהלה, ועל־כולם ווערט דאך געזאגט אין דער צוואה, אז אויב די קהלה וועט זיין געצוואונגען צו פערקויפען דעם חלק הויז מוז דאס חערגרייכטע געלד פערטיילט ווערען צווישען פערשידענע אינסטיטוציעס, מוז מען דאך פאר'ן פערקויף וויסען אויף וועלכע אינסטיטוציעס דאס געלד וועט פערטיילט ווערען. דאזאר רומקאווסקי לאזט זיך איבער דעם פארבעהאלט אז אויב טראץ זיין געגנערשאפט וועט דאך בעשלאסען ווערען צו פערקויפען דעם חלק הויז, וועט ער ארויסטרעטען גערינכטליך און שטערען דער קהלה דעם פערקויף. ער פאדערט דעריבער א נאמשטנטליכע אפשטימונג וועגען דער דאזיגער פראגע.

דאזאר שטאהל האלט, אז אויב אין דער צוואה רעדט זיך וועגען צוטיילען דאס חערגרייכטע געלד פאר אינסטיטוציעס וואלט מען ווירקליך געדארפט פריהער בעשטימען פאר וועלכע אינסטיטוציעס ס זאל פערטיילט ווערען. צווייטענס איז א פראגע צי מיטן פערקויפען דאס הויז וועט פונקטליך אויסגעפיהרט ווערען דער רצון פון דער צוואה.

וועלכע האט איבערגעלאזט די צוואה. ער לענט דער פאר אז היות אויף דער זיצונג געפינט זיך הרב קרול זאל ער פסקענען צי לויטן דין מעג מען פערקויפען דאס הויז.

דאזאר רומקאווסקי ערקלערט, אז הרב קרול געפינט זיך אויף דער זיצונג נישט צו פסקענען קיין שאלות נאר אלס בעשטימטער מיטגליד אין חער פערוואלטונג און אויב ס'האנדעלט זיך וועגען א דין תורה דארף מען דעם ענין איבערגעבען 3 רבנים אבער נישט פון לאדזשער ראבינאט, צו דער דין־תורה מוז אבער צוגעלאזען ווערען א מענש, וועלכער זאל קענען אויסדריקען די טענות נעגען פערקויף.

הרב קרול ערקלערט, אז איהם איז נישט בעקאנט די צוואה, מ'וואלט זי געדארפט לאזען איבערזעצען און איבערשיקען דעם ראבינאט וועלכער זאל זיך ארויסזאגען אין דעם זין, אויב אבער דאזאר רומקאווסקי האט א פארבעהאלט צום לאדזשער ראבינאט וועט מען דעם ענין איבערשיקען צו א גדול בישראל, וועלכער זאל ארויסזאגן זיין פסק ווי אזוי צו ערפיהלען דעם פולען רצון פון דער צוואה.

ביי דער אפשטימונג איז **בעשלאסען געווארען צו פערקויפען דעם חלק הויז אבער ערשט נאכדעם ווי א גדול בישראל וועט זיך ארויסזאגען וועגען דעם, אז דער רצון פון דער צוואה זאל נישט בעריהרט ווערען.**

נעגען דעם האט געשטימט, דאזאר רומקאווסקי און האט ערקלערט אז ער וועט טענען דעם ענין ארויסטרעטען אויפן גערינכטליכען וועג.

היינט — א קאנפערענץ אין מאגיסטראט
אין צוזאמענהאנג מיט דער ערשטער זיצונג פון שטאט־ראט
מ'זאל אויך רעדען וועגען „בעזונדערע בענק"

אויף היינט 10 פריה זענען איינגעלאדענט געווארען אויף א קאנפערענץ אין מאגיסטראט די פארשטייער פון פאליטישע פארטייען, עווענטועל — די פארשטייער פון בעזונדערע פראקציס, וואס גייען אריין אין נייעם שטאטראט.

די דאזיגע קאנפערענץ שטייט אין שייכות מיט צוזאמענרופען די ערשטע זיצונג פון שטאטראט. ווי מ'שמועסט זאל אויך בעהאנדעלט ווערען די פראגע פון פונאנדערזעצען די ראטסמענער־גרופען אויף בעזונדערע בענק.

הילף פאר די פאמיליעס פון די קדושים
בערקאוויטש און זענדער ז"ל

נעכטען האט דער סטאראסטע לעגאליזירט דעם הילף־קאמיטעט פאר די אומגליקליכע פאמיליעס בערקאוויטש און זענדעל.

דער דאזיגער קאמיטעט אונטער דער אנפיהרונג פון הרב שמחה טרייסטמאן טרעטעט צו ארגאניזירן א ברייטע געלד־זאמלונג אין אונזער שטאט.

ביז איצט האט דער קאמיטעט דערהאלטען פרייוויליגע נדבות אויף א סומע פון 6500 זל. דער קאמיטעט ווענדט זיך צו פערעפענטליכען אן'אפעל צו דער יודישער בעפעלקערונג צו שטיצען די הילפס־אקציע, וועלכע דארף זיכערן די עקזיסטענץ פון צוויי טרעסערע שווער־געפרובטע משפחות.

אלע געלדער ווערען אריינגעגעבען אין דער דיסקאנטא באנק (פעטריקאווער 43) וועלכע נעהמט אן גערן נדבות צו דעם דאזיגען צוועק.

צום קאמיטעט געהערען פאלגענדע פערזאנען: הרב טרייסטמאן, הרב זינגער, מ. ח. רומקאווסקי, שמערל לעווי, העטנאווסקי, פישעל מילראד, טשערניאקאוו, פוקס, קנאפעל און מארעק פיין.

נאך איידער דער קאמיטעט האט אנטהויבען די זאמעל טעטיגקייט, האבען זיך פון אייגענער איניציאטיוו אפגערופען פערשידענע מנדבים מיט גרעסערע שפענדונגען.

אזוי האבען אריינגעשיקט זייערע נדבות צו הרב טרייסטמאן פאלגענדע פערזאנען:

ה' מארעאוש ווינטער 150 זל.; ה' אסקאר כהן 100 זל., דיר. דוד ראבינאוויטש 50 זל., יודישער קאמבאטאנטען פעראיין 50 זל. א.א.

גרויסע גנבה אין צענטער שטאט
צוגענומען פוטערס און ציהרונג פאר 5 טויזענד זל.

(ז) אויף זאכאדניע 17 איז נעכטען אויסגעפיהרט געווארען א גרויסע גנבה.

אין דעם הויז וואוינט דער גאלאנטעריע־סוחר דוד אבראמאוויטש. נעכטען פערנאכט איז די פרוי אבראמאוויטש אריינגעגאנגען אויף עטליכע מינוט צו א שכנ'טע. צוריקקומענדיג האט זי געטראפען אן'אונארדנונג אין שטוב. די שענק און שופלאדען אויפגעריסען. ס'איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז אין משך פון די עטליכע מינוט, האבען די גנבים בעוויזען צוצונעהמען דריי פוטערס און ציהרונג אויף א סומע פון 5 טויזענד זלאטעס. פאליציי פיהרט אן'אויספארשונג.

Karol Foerster Łódź–tel. 142-82 Zamenhofa 23
RURY KAMIONKOWE DO KANALIZACJI
PŁYTKI TERRAKOTOWE do wykładania podłóg
PŁYTKI SCIANNE glazurowane białe i kolorowe
KLINKIER budowlany, posadzkowy i do licowania fasad.

אויף 100 מענשען רויכערן 99
די איינציגע אונשעדליכע פאר'ן געזונד פאטענטירטע 4־ן אטמאסווע גילזען זענען
„OSMAN"

קליינער פעליעטאן
„הומאניטאר"

אלזוי — זאגט שמיל־שמעלקי — צ'ס'געהערט, מ'האט דאך שוין געבראכט מאטראצען איבער'ן וואשאווער שחט־הויז פאר די אקסען!...

איידער מ'וועט זיי געבען א טערעבענץ איבער'ן קאפ און מאכען כיק־כיק, לויט דעם נוסח טשאק וטשעטשאק, וועט מען זיי פריהער, הייסט עס, אוועקלייגען אויף „ספאטשינעק", אפצורוהען אויף א ווייכען מאטראץ, אונטערגעבעט מיט א שעבער אויף ספרענזשינעס און זיי וועלען האבען א דער פריסטער־לטרקלין אויף דער וועלט.

עס איז אויך דא — זאגט שמיל־שמעלקי — נאך א פראיעקט, ערב שחיטה אוועקצולייגען יעדען אקס ביי דער זייט א שיינע קיה, א בלאנדינקע, א שאטינקע — „דא וויבארו", בכדי עס זאל אויסקומען אזוי, ווי שלמה המלך האט אויף דער עלטער געזונגען אין דעם שיר השירים אשר לשלמה כי טובים דודיך מיין...

אטא דאס. פערשטייט איהר מיך. אטא דאס הייסט הומאניטאר! ווער מיר גוטס גינט! ס'הייסט דאך — ס'גן עדן אויף דער וועלט!

נישט בחנם זאגט מען, אז נעהענטער צום רבונו של עולם זענען די אט־א־ד'אקסען!

זיי — זיי ווייסען טאקי, וואס גוט איז!

ווארום אט גייט מען איצט „אפשחט'ען" די ענגלישע קעניג. און ווער ווייסט, צי וועט מען איהם לאזען אוועקלייגען זיך אויף א מאטראץ...

שמילשמעלקי.

דער גורל פון אפריל
סענסאציאנעלער און שפאנענדער ראמאן

(28

מאריס'ן איז מיט אמאל זעהר שווער געווארען אויפן הארצען. ער האט אזוי געוואלט זיין פאטער אלץ צוליב טון. נאר ער האט שוין געפילט אז זיין טאטע נעהמט מיט איהם רעדען וועגען רחל'ען.

— מיין זון — האט אלעקסאנדער ווייטער געזאגט — דו ווייסט, אז איך בעציה זיך צו דיר נישט נאר ווי א טאטע, נאר אויך ווי זעהר א גוטער חבר און אויב איך וויל דיר אמאל אנווייזען דעם דרך הישר איז עס דערפאר, וואס איך ווייס דיר דעם גלייכען וועג בעסער פון דיר צוליב מיין לאנגער און פיינליכער דערפארונג. טאמער עס נישט פאר אומגוט. וואס איך וועל צו דיר איצט רעדען.

— טאטע דו ווייסט וואס פאר דרך ארץ איך האב פאר דיר!

— גוט! איך האב לעצטענס בעמערקט אז עפעס וועגט דיר שווער אויפן הארצען. דו זעהסט אויס שלעכט פערנאכלעסיגסט דיין ארבייט און ביסט עפעס איינגעשלאפען געווארען אנ'אנדער מענש. איך האב דיך א פאר מאל געפרעגט וואס עס איז דען מיט דיר און דו האסט מיר אנגעגעבען פערשידענע תירוצים, וואס איך האב גלייך גע'זעהען אז זיי זענען פאלש. איך פערשטיי אז דו האסט מיר נישט געוואלט וויי טון, דער פאר האסטו מיר געליקענט, איך האב אבער אליין אויסגעפונען, וואס ס'איז מיט דיר דער מעהר!

— וואס?!

— עפעס א קאבארעט טענצערין פערדרייט דיר דעם קאפ.

— יא.

— אנדריי האט עס דיר געזאגט.

— ער איז א ליגנער! איך האב נאך צו איהר קיין איין ווארט נישט גערעדט!

— אבער פערליבט אין איהר ביסטו?! שטומע ליבע איז אויך ליבע.

מאריס האט אראפגעלאזט די אויגען צום דיל און געשוויגען.

— מיין זון. איך וויל נישט בעליידיגען דייגע געפיהלען נאר קאבארעט טענצערינס זענען פון דעם ערגסטען סארט!

ביי מאריס'ן אין הארצען האט זיך אנגעצונדען א פייער. ערגער פון אלץ איז ביי איהם געווען אז מ'האט אויסגערעדט אויף רחל'ען א שלעכט ווארט:

— טאטע, רעד נישט אזוי! דו קענסט זי דאך נישט

— איך קען זיי אלע איך ווייס פון וועלכען מאטעריאל זיי זענען אלע געמאכט!

— פון דער זעלבען מאטעריאל וואס מיר אלע זענען געמאכט. זי איז דאך אמאל געווען א קינד! געהאט א טאטען, א מאמען! ווער ווייסט וואס פאר א טראגישע אומשטענדען ס'האבען זי געבראכט צו איהר איצטיגער לאגע! טאטע קיינער טאר נישט שטיין נעגען א צווייטען מענשען ווי א ריכטער נעגען א זינדיגען! שטעל זיך פאר אז דו ביסט איהר טאטע ווי'אלסט אויך אזוי גערעדט וועגען איהר!

די לעצטע ווערטער האבען אנגערירט אין אלעקסאנדער'ן א וואונד, וואס איז נאך געווען פריש. אויפן זינען איז ארויף רחל, זיין טאכטער וואס ער האט פערלוירען און די אויגען זענען איהם פייכט געווארען. מאריס האט געמיינט אז זיינע סענטימענטאלע ווערטער האבען אזוי שטארק געווירקט אויף זיין פאטער און ער האט צוגעטראגען מוט:

— זי איז א וואונדערליך מיידעל! זעהר א שטאלצע! זי האט, ווייזט אויס, א סך געליטען, טראגט זי דעריבער א פעראכטונג צו דער וועלט. מען קאן אבער זעהן אז טיף, טיף אין הארצען איז זי אזא קינד! אזא קינד! איך פיהל צו איהר ווי א ברודער צו א שוועסטער... איך וואלט זי געוואלט פון עפעס ראטעווען... איך ווייס אליין נישט פון וואס... איך זעה, אז זי וועט גיין פון אומגליק צו אומגליק, אויב מען וועט זי נישט ראטעווען!

מאריס האט זיך גלייך געכאפט, אז זיין פערליבטקייט האט איהם איינגאנצען בעהערשט און ער האט זיך ארויסגעכאפט מיט אזעלכע ווערטער, וואס ער וואלט צום טאטען, אזוי פלוצים נישט געדארפט זאגען. צו רידען גוטס וועגען רחל'ען איז ביי איהם געווען אזא שטארקער געפיהל, וואס פלעגט אפט אוועקמאכען זיין שכל הישר...

אלעקסאנדער'ן האבען זיין זוהנס ווערטער טיף זעהר שטארק שאקירט. ער האט בעשייגפליך געזעהען, אז ער איז פערליבט אין דער קאבארעט טענצערין ביז איבער די אויערן און ס'וועט איהם זיין שווער צו ראטעווען פון איהר, ער האט פונדעסטוועגען געמאכט נאך א פרוב:

— מיין זוהן, ביסט אפיסעל צו סענטימענטאל און דו טייטשסט אין דעם מיידעל זעהר פיל אריין. אנדריי האט גאר אנ'אנדער מיינונג וועגען איהר. און וואס דו זאלסט נישט זאגען וועגען אנדריי, א קלוגער איז ער און א מבין אויף מענשען איז ער אויך.

— ער איז בלויז א גוטער מבין אויף דער שלעכטער זייט פון מענשען. ער האט זיך ליב צו ראיען אין מענשליכע וואונדען און ווייזען ווי מיאוס זיי זענען.

— אבער, דו ביסט נאך אזוי יונג. טארסט זיך נאך נישט פערדרייען דעם קאפ מיט א פרוי! דיין קאריערע! ביסט א טאלאנטפולער מאהלער און דו דארפסט זיך אינגאנצען אנגעבען מיט דיין קונסט כדי עס זאל פון דיר עפעס ווערען!

אלעקסאנדער האט געמיינט, אז זיינע ווערטער פאלען אויף טויבע אויערען. ער האט גאנץ גוט גע'וואוסט, אז ליבע איז בלינד און טויב און ס'וועט זיין שווער איבערצורעדען צו זיין. ער האט פערענדיגט דעם טאן, זיך אנגערופען צו מאריסן:

— איך האב דיר אהערגערופען מיט דיר צו רעדען אויך וועגען אנ'אנדער ענין, וואס איז פערבונדען מיט דעם, וואס מיר האבען פריהער גערעדט

(פארטזעצונג קומט)

די אנדזשעיעווער שלעגער'ס

זענען אלע „יונג-דייטשע" ווילע-בעזיצער

אינטערוועניץ ביי דעפ. מינצבערג וועגן די כוליגאנישע אנפאלען אויף יודען

(—) אין שייכות מיט דער נעכטיגער ידיעה וועגן איבערפאלן און שלאגען יודען אין אנדזשעיעוו, בעת וועלכען דריי יודען זענען שרעקליך צישלאגען געווארען, האט די פאליציי נעכטען פערהאלטען דריי שלעגערס „יונג-דייטשע" עדמונד היבלער, אטא קעפלער און סטאניסלאוו פייקאוו. די דאזיגע „העלדען" זענען אלע ווילע-בעזיצער פון אנדזשעיעוו, ווישניאווא-גורא און פון דער אומגעגענד.

א דעלעגאציע פון די אנדזשעיער יודען האט נעכטען אינטערוועניערט ביי דעפ. מינצבערג, וועגן די כוליגאנישע ארויסטרעטונגען פון די ארטיגע ווילע-בעזיצער, וואס מאכען פערמעגענס פון יודישע לעטניקעס. דעפ. מינצבערג האט פארנאטירט די נעמען פון די צעשלאגענע יודען, און וועט אינטערוועניערען דערוועגן ביי דער מאכט.

געבויט א ווילע אויף די וועקסלען

נישט בעצאהלט

פאר צערייסען וועקסלען פערמשפט א פארפאלק אויף 7 חדשים תפיסה

(א) דאס פאר-פאלק זיגמונד און אננא סטאשאק האבען זיך געבויט א ווילע אין טעאפילאוו. דאס געלט צום בנין האבען זיי געקויפט ביי יחזקאל ראזענבערג אויף פילסודסקיעגא גאס. די סטאשאק'ס האבען אויסגעשטעלט 7 וועקסלען, היות ווי די וועקסלען זענען צום טערמין נישט געצאהלט געווארען, איז ראזענבערג אוועק צו די סטאשאק'ס מאהנען דעם חוב. די פרוי סטאשאק זעהענדיג די וועקסלען אויפ'ן טיש, האט זיי א כאפ-געטון און צעריסען. סטאשאק האט פערהאלטען ראזענבערג'ן, ווען ער האט נישט געוואלט צולאזען די פרוי צום טיש.

ביידע, דער מאן און פרוי זענען צוגעצויגען געווארען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט.

נעכטען איז פארגעקומען דער פראצעס. דאס געריכט האט דאס פארפאלק פערמשפט צו 7 חדשים תפיסה.

Pomoc bezrobotnym to nie jałmużna, to obowiązek i nakaz s u m i e n i a.

א סוטענער פאר'ן געריכט

3 יאהר טורמע פאר האלטען א „הייזל"

(א) אונטערן פארזיץ פון וויצע-פרעזעס אילי-ניטש איז נעכטען, ביי פערמאכטע טירען, פאר-געקומען דער פראצעס געגען דעם 39-יעהריגען יאן בעם, (זאמענהאף 16). בעם איז געווען בע-שולדיגט אין דעם, אז ער האט געפיהרט א „הייזעל" אין וועלכען ער האט אויפגעהאלטען מעהרסטען-טייל מינדעריעהריגע און זיי געצוואונגען צו פראסטיטוציע.

די פאליציי, וועלכע האט א לענגערע צייט אבסערווירט בעמ'ן האט איהם נישט באלד געקאנט כאפען, ווייל ער האט לפנים געהאט א פאססע-אין א פאבריק און פערדינט 40 זל. א וואך. ערשט נאך א גענויער אבסערוואציע און רעוויזיע, בעת וועלכער מען האט ענטדעקט עטליכע 15-יעהריגע און נאך יונגערע מיידלעך זייערע „געסט", האט מען בעמ'ען ארעסטירט.

דאס געריכט האט איהם פערמשפט אויף 3 יאהר טורמע און 500 זל. שטראף.

טעאטער „פילהארמאניע"

20 נארוטאוויטשא 20 טעל. 213-84

לעצטע געזעגנונגס-פארשטעלונגען — פון — טעאטער-סעזאן

**

ווילנער יודישע אפערעטען-טרופע

נחמה • קאדיש • חאש • קוטנער

געזעגענען זיך מיט'ן לאדזשער עולם!

וואך-רעפערטואר:

פרייטאג, 11 דעצ. 9 אוונט / שבת, 12 דעצ. 9 אוונט / זונטאג, 13 דעצ. 9 אוונט	גרויסער שלאגער! גרעסטער ערפאלג! **גאליציאנער מויד** אין 2 אקטען מיט פראלאג. מוזיק! טענץ! געזאנג! הומאר!
שבת, 12 דעצ. 4 נאכמיטאג / זונטאג, 13 דעצ. 4 נאכמיטאג	לעצטע 3 מאל! **נחת פון קינדער** לעבענס-פיעסע אין 2 אקטען מיט פראלאג. — צום שלוס: א גרויסער קאנצערט, וואו יעדער אקטיאר וועט געבן דאס בעסטע פון זיין רעפערטואר.
מאנטאג, 14 דעצ. 9 אוונט	**גאליציאנער מויד**
דינסטאג, ד. 15. 9 אוונט	**נחת פון קינדער** — צום שלוס גרויסער קאנצערט
מיטוואך, ד. 16. 9 אוונט	**אמעריקאנער ליטוואק** אין 2 אקטען פון א. לער, מוזיק: אלשטנעצקי.

ווער עס קויפט פריער א בילעט בעקומט א נענטערע רייה. — אלע פארטער-בילעטען **1.09** — גאלעריע 40 גראשן. — גאנץ לאדזש קומט אויף די לעצטע פארשטעלונגען!

מוזיק, כאר-אנפירונג: דוד בייגעלמאן. דעקאראציעס, קאסטיומען, און א סך איבערראשונגען. בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער.

פון „טאז"

צווישען די געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס פון אונזער שטאט פערנעהמט „טאז" אן'אויסגעצייכנטעם ארט. „טאז" האט אנטוויקעלט א ברייטע און פער־צווייגטע ארבייט אויף דעם געביט פון געזונטהייט און קרעפטיגען דעם שוואכען ארגאניזם פון יודי־שען קינד.

די בעראטונגס - שטעלען פון „טאז"

האבען זיך קונאַרשם געוועזען ביי דער יודישער מו־טער אלס נוצליכע און נויטיגע אינסטיטוציעס, וואו־הין זי ווענדעט זיך נאך הילף פאר איהר קליין קינד, וואו זי געפינט ווערטפולע אנווייזונגען ווי אזוי צו דערנעהרען, האדעווען, און אויפציהען איהר קינד. הונדערטער מוטערס קומען טאג טעגליך אין „טאז" מיט זייערע קינדער.

איינע קומט מיט איהר זויגקינד. זי האט בע־מערקט אז דאס קינד האט פערלוירען דעם אפעטיט, עס וויל נישט די ברוסט, עס מאדזשעט, עס איז אומרוהיג, שלאפט נישט די נאכט — און די מו־טער קומט אין „טאז" צו פרעגען וואס איז מיט דעם קינד; וואס טוט מען; די אנדערע קומט מיט דעם צוויי־יאהריגען קינד: זי האט בעמערקט אז דאס קינד וויל נישט ארומלויפען אין שטוב, דאס קינד, וועלכעס זי האט מיט אזוי פיל מיה אויסגעלערנט זיך פעסט האלטען אויף די פיס, לויפען ארום דעם טיש וויל נישט אראפ פון איהרע הענט, האט מיט אמאל פערלוירען די נאטירליכע לעבענספרייד פון אליין־געהן, אליין־לויפען, אליין־שטעהן — און די אומ־רוהיגע מוטער געהט אין טאז זיך בעראטען און ער־קונדיגען וואס איז מיט איהר קינד.

א מוטער בעמערקט אז איהר אכט־יעהריגער בחור איז בלאס געווארען, קען איגדערפריה נישט אויפ־שטעהן אין שול געהן, קלאגט זיך אויף קאפוועה־טאג — און די מוטער איילט אין טאז — געהט צום דאקטאר, בעט, אפשר ווער איהר קינד די זכיה הא־בען ארויסגעשיקט צו ווערען אויף דער טאז'ער זו־מער קאלאניע.

אזוי שטראמען א גאנצען טאג פערשידענע מו־טערס. יעדע בעקומט א ענטפער, יעדע בעקומט הילף לויט די בעגרעניצטע מעגליכקייטען וועלכע טאז פערמאגט.

דאס יאהר האט „טאז" איבערגענומען א וויכ־טיגען צווייג פון ארבייט **לטובת דעם יודישען קינד** א חוץ די אויבען־דערמאהנטע טאג־טעגליכע ארבייט אין די בעראטונגס שטעלען. א דאנק דער הילף פון אויסלאנד וועט אין דעם שול־יאהר גע־פיהרט ווערען א גרויסע בעשפייזונגס - אקציע אין אלע יודישע שולען. דריי טויזענד פינף הונדערט יו־דישע קינדער וועלען יעדען טאג אין שול בעקומען א פריהשטיק — זעמעל, מילך, אלע יודישע געזעל־שאפטליכע שולען, חדרים און תלמוד־תורות ווע־לען ארומגענומען ווערען אין דער דאזיגער זעהר וויכטיגער אקציע.

אויף די **ווינטער-פעריען** וועט אין ווישניאווא גורא ארגאניזירט ווערען א ווינטער קאלאניע. די קא־לאניע ווערט זיך געפינען אין א ווארימער, קאנאליזיר־טער פרעכטיגער ווינטער־ווילע אין מיטען בעקאנטען געזונדען ווישניאווא־גורער סאסנאווען וואלד. די קינדער וועלען פערברענגען אין דער קאלאניע פיר וואכען אונטער דער השגחה פון קוואליפיצירטע דערציהערינס און בעקומען געזונטע פערשטארקטע דערנעהרונג. איינשרייבונגען ווערען אין טאז אנגע־נומען.

כדי צו געפינען מיטלען אויף אדורכצופיהרען די דאזיגע נוצליכע ארבייט פיהרט די פערוואלטונג א ווערביר־אקציע פון נייע מיטגלידער, זאמלונגען. ס'איז צו ערווארטען אז די לאדזשער געזעלשאפט וועט שטיצען „טאז", וועט ערטיילען דעם „טאז" א שטיצע, וועלכע ער פערדינט.

„בגערופען דעם וויכטיגען רע־פעראט פון דר. נחום גאלדמאן

צוליב שלעכטע אטמאספערישע בעדינגונגען אין דער עראפלאן. מיט וועלכען עס האט געזאלט קומען קיין פוילען דר. נחום גאלדמאן, נישט ארויס־געפלויגען, דר. גאלדמאן איז דעריבער אנגעקומען קיין ווארשא מיט א פערשפעטיגונג און האט שוין נישט בעוויזען צו קומען קיין לאדז, ווייל ער מוז מארגען שוין זיין צוריק אין זשענעווע.

די היינטיגע אקאדעמיע אין פילהארמאניע-זאל מיט דער בעטייליגונג פון דר. נ. גאלדמאן איז צוליב דעם אבגערופען געווארען.

פראטעסט-פערזאמלונג פון מזרחי

אין בערלינער זאל איז פארגעקומען א פראטעסט-פערזאמלונג גערופען דורכ'ן לאדזער „מזרחי" און „תורה ועבודה"-בעוועגונג אין לאדז.

די רעדנער האבען פראטעסטירט געגען די רעכטע פועלי ציון, וועמענס פארטיי-צייטונג „דאס ווארט" דערשיינט אום שבת.

די פערזאמלונג האט געעפענט ה' מ. קורמאן מיט א קורצער רעדע. עס האבען גערעדט די ה"ה: ב' מארעק, הרב מ. סאכאטשעווסקי, י. זאכאריאש, מ. ש. רובין און מ. ש. קאלבע און עס זענען אנגענומען געווארען ענטשפרעכענדע פראטעסט-רעזאלוציעס. צום סוף האט דער פערטרעטער פון „פועלי אגודת ישראל" ה' יחיאל דייטש אויך אויסגעדריקט זיין צושטימונג צום פראטעסט.

מיטן געזאנג פון התקוה איז די פערזאמלונג געשלאסען געווארען.

שפענדע

דוד שטערן פון קאליש האט געשפענדעט 5 זל. פאר „לינת הצדק" דאס געלד איז אפצונע־מען אין אדמיניסטראציע פון דער צייטונג.

פקדונות פון פ. ק. א

איז נאוועמבער 1936

אין חודש נאוועמבער האבען די פקדונות ווי אויך די צאהל שפארער ארויסגעוויזען א בעדייטענ־דען וואוקס.

דער שטאנד פון די פקדונות האט זיך פער־גרעסערט מיט 5.193.349 זל. און די צאהל שפאר־ביכלעך מיט 46.515, דערגרייכענדיג אויפן 30-טען נאוועמבער 1936, די אלגעמיינע צאהל 2,257,659 אקטיווע ביכלעך.

בעשטראפט פאר קאנקורירען מיט דער פאסט

(—) פאר קאנקורירען מיט דער פאסט, איי־בערפיהרענדיג מיט זיין אויטאבוס אין פערשידענע שטעט פעקלעך און קארעספאנדענץ, איז פערמשפט געווארען דורכ'ן סטאראסטע-געריכט א געוויסער 43 יעהריגער מיכאל לערנער, (דרעווגאווסקא 17) אויף 7 טאג אומבעדינגטען ארעסט.

Doktór Z.

HENRYKOWSKI

ספעציעל-ארצט פאר מענער - שוועכע, וועגערישע און הויט-קראנקהייטען

טראוגוטא 9. טעל. 262-98

נעמט אן פון 8—1 און פון 5—9 אוונט

זונטאג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאג

פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

Dr. med. **L. Berman**

צעגעלניאנא 15, טעל. 49-07

ספעציעל-ארצט פאר מענער - שוועכע-בע־האנדלונג און סעקסועלע בעראטונג

נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט.

זונטאג פון 9—1 פארמיטאג

פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

Dr. med.

HALTRECHT

ספעציעל-ארצט פאר הויט-, געשלעכטס קראנקהייטען און מענער-שוועכע

האט זיך איבערגעצויגען פון פעטריקאווער 10 אויף

161 פיעטריקאווער 161

טעל. 245-21.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

Dr. med. **H. LUBICZ**

ספעצ. פאר הויט וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע

האט זיך איבערגעצויגען פון ציגעל-גאס 7 אויף

69 פילסודסקיעגא 69

(רוג נארוטאוויטשא) טעל. 141-32

Dr. **REICHER**

פאלודניאווא 28, טעל. 201-93

ספעציאליסט

פאר מענער - שוועכע - בעהאנדלונג

סעקסועלע בעראטונגען פון פסיכא - אנאליזע

רענטגען-בעשטראהלונגען ביי הויט-קראנקה.

נעמט אן פון 8—11 פון 5—8 אוונט.

זונטאג און חגאות פון 9—12.

Dr.

Wołkowyski

ציגעל-גאס 11, טעל. 238-02

ספעצ. פאר טריפער. סיפיליס און הויט-קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע

נעמט אן פון 8—11 בייטאג און 4—9 אוונט

1-טע לעטשניצע

מיט שטענדיגע בעטען

פאר כירורגיע פון ציינער, קיהן-באקען און יאסלעס.

פון Dr. med.

Sadokierski

פיעטריקאווער 56, טעל. 129-77.

עמפפאנגס-שעה'ן פון 9 פריה ביז 12 בייטאג.

Dr. med. **Trepman**

ספעציאליסט פאר טריפער, סיפיליס און הויט-קראנקהייטען.

בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע.

זאוואדזקא 6, טעל. 234-12

נעמט אן פון 8—11 נאכמ. און פון 6—8 אוונד.

טעאטער. מוזיק און פערוויילונג (קאמוניקאטען)

דער איינציגער יודישער טעאטער אין פוי. הארמאניע געזעגנט זיך שוין מיט לאדז

לאדז איז שוין פערבליבען בלי איין יודישען טעאטער און דער דאזיגער מוז שוין אויך ענדיגען זיין גאסט-אויפטריטען. ווייל עס ענדיגט זיך שוין דער טעאטער-סעזאן, צום שלום פון סעזאן ווערט געגעבען א פערשידנארטיגער רעפערטואר פון די בעסטע שלאגערס פון סעזאן.

פרייטאג און שבת 9 אווענד — ווערט געגעבען די מעלאדישע אפערעטע „די גאליציאנער מויד".

שבת און זונטאג 4 נאכמיטאג „נחת פון קינדער" און צום שלוס א גרויסער רעוועלערסען קאנצערט וואו יעדער אקטיאר וועט געבען דאס בעסטע פון זיין רעפערטואר. דעריבער איז פשוט א חוב פון יעדען לאדזער טעאטער בעזוכער צו קומען זיך געזעגענען מיט דער אזוי בעליבט געווארענער טרופע.

צוויי בערימטע זינגער יעזשי טשאפליצקי און פאוועל פראקאפיעני אין לאדז

די דירעקציע פון פילהארמאניע בעמיהט זיך מיט אלע מעגליכקייטען אז אין לאדז זאלען קאנצערטירען די גרעסטע קינסטלער אויף אלע געביטען. אויף דעם 17 דעצעמבער איז ווידער צוגעגרייט געווארען א גרויסער קאנצערט פון די יונגע טאלאנטירטע זינגער יעזשי טשאפליצקי דער ערשטער און בסעטער באריטאן אין פוילען

און פאוועל פראקאפיעני, א זינגער מיט א וועלט-נאמען וועלכער איז בערימט געווארען אין פוילען מיט זיין רויסטריט צוזאמען מיט דעם גרעסטען וועלט-טענאר יאן קיעפורא.

אקאמפאנירען וועט פראפעסאר לודוויק אורשטיין, דער דאזיגער קאנצערט האט ארויסגערופען א פערשטענדליכן אינטערעס צווישען די לאדזער ליבהאבער פון שעהנעם און קינסטלערישען געזאנג.

פון פוילישען שטא-יישען טעאטער

היינט דאנערשטאג 8.30 אווענד צום 21-טען מאל „די מאראל פון פרוי דולסקא. מארגען פרייטאג גאסט-ראל שפילען פון דעם בעריהמטען פוילישען ארטיסט לודוויק סאלסקי אין דער היסטארישער פיעסע „פרידריך דער גרויסער."

שבת 4 נאכמיטאג, צו פאפולערע פרייזען „די נקמה" פון פרעדרא

ווארשאווער אפיציעלע בערזע

האלאנד	–	–	–	–	288.80
לאנדאן		–	–	–	26 05
ניו-יארק (קאבעל)		–	–	–	5.31
פאריז	–	–	–	–	24.77
פראג	–	–	–	–	18,74
ציריך	–	–	–	–	122.—

אפיציעלע פראצענטיגע פאפירען

באנק פאלסקי	–	–	–	106,—
3 פראצ. אינוועסטיציע I. פרעמירטע				66,—
3 „ „ II.		„	–	65.00
4 „ דאלאריבקע	–	–	–	47.50
7 „ סטאביליזאציע		–	–	468
3- „ ווארשאווער		–	–	54.—
5- לאדזשער	–	–	–	48.50

ZACHETA
זגערזשער 26
היינט און פאלג. טעג!
הערליכער פראגראם פון דער פוילישער פראדוקציע א. נ.:
זיין גרויסע ליבע
אין דער הויפט=ראלע:
Stefan Jaracz
??? אויסער'ן פראגראם
אנהויב טעגליך 4 א זייגער נאכמיטאג,
שבת און זונטאג — 12 א זייגער בייטאג.

פערסמ'ט מיט ברען-שפירט און געשטויסענע גלאז

צו וואס ווייבער זענען אלץ פעהיג!..

(א) נאך א מחלוקה מיט איהר מאן, האט די פרוי לינדא קלעם (קילינסקיעגא 225) בעשלאסען צו בעגעהען זעלבסטמארד. צו דעם צוועק האט זי אויסגעטרונקען א גרויסע דאזע ברען-שפירט געמישט מיט געשטויסענע גלאז.

אין א גוססן צושטאנד, איז זי אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

לטובת הונגעריגע שול-קינדער אנ'אווענד אין דער פאלקס-שול נ' 150.

די יודישע פאלקס שול נומער 150 ארדענט איין חנוכה 12 ד.ח. א טאנץ-אווענד, די גאנצע הכנסה פונם אווענד איז בעשטימט אויף צו דערנעהרען די ארימע און הונגעריגע קינדער פון דער אויבענדערמאנטער שול. עס איז כדאי דערביי צו דערמאהנען אז די דאזיגע שול ציהלט 720 קינדער פון זיי 310 קינדער פון ארבייטסלאזע עלטערען וועלכע בעקומען אפילו נישט קיין אונטערשטיצונג פון ארבייטסלאזען פאנד.

ראדיא - פראגראם

דאנערשטאג דעם 10 דעצעמבער.

6.33 — גימנאסטיק, 6.50 — מוזיק, 7.15 — ידיעות. 7.30 — פראגראם אויף היינט. 8 — אוי-דיציע פאר שילען. 11.30 — מוזיק פריהמארגען (טראנסמיסיע פון טארן), 11.57 — צייט-סיגנאל, 12.40 — ידיעות. 12.50 — דיסקוסיע. 1 — קאנ-צערט. 2.57 — לאדזער בערזע ידיעות. 4 — מוזיק. 4.20 — קינדער דיסקוסיע. 4.35 — רעפרעזענטא-ציע קאנצערט (טראנסמיסיע פון קאטאוויץ). 5.15— קאמעראל קאנצערט. 5.50 — „בוך און קולטור". 6 — אקטועלער געשפרעך. 6.10 — שניר-קאמוני-קאט פון קראקא). 6.12 — ספארט-ידיעות. 6.20 — פליטען. 6.35 — רעפעראט פון אינזש פר. אס-טראווסקי. 6.50 — אקטועלער שמועס. 7.35 — א שעה אין וויען". טראנסמיסיע פון קראקא. 8.30 — „אומאפהענגיגקייט פראגראם מיט 100 יאהר צוריק" פארלעזונג פון דר. מאריאן טיכאוויטש (טראנסמיסיע פון לעמבערג). 8.45 — אווענד-ידיעות. 9 — אוידי-ציע. 10 — קאנצערט פון ווילנא. 10.55 — לעצטע ידיעות און מעטעאראלאגישער קאמוניקאט.

ווייטערע איינצאהלען אויף דער ווינטער=הילף

דער ביורגער קאמיטעט פון ווינטער-הילף פאר די ארימסטע האט ווידער בעקומען מיטיילונגען פון א גאנצע רייע פירמעס, אז דעם 1 דעצעמבער לויט די פערפליכטענדע נארמעס האבען זיי אפגערעכנט די גאזשעס פון די אנגעשטעלטע און אויך די דער-קלערטע דאך די פירמעס סומען, אלעס איבער-געשיקט דעם קאמיטעט אויף דער ווינטער-הילף.

פייערליך ערשט חנוכה-ליכטל אין „אהר שרה"

אין דער היינט פאר פאך פערפאלקאמונג און רע ליגיעזער ערציהונג אין די ערשטע נאכט חנוכה פאר-געקומען א פייערליכקייט. אין דעם הערליכען גרויסען זאל זענען געווען פערזאמעלט אלע תלמידות און דער חזן ר' אהרן גאלדוואסער האט געצינדן חנוכה ליכט און געזונגען הנרות הללו און מעוז צור. באלד דערנאך האט פרינם פריד'מאן געהאלטען א רעדע מענינא דיומא און פערבינדען דאס היסטארישע חנוכה-נס מיטן היינטיגען אקטועלען מצב פון יו-דישען פאלק.

א דרייסט, אבער נישט געלונ-גען „שטיקעל ארבייט"

אין מיטען העלען טאג אויף פיעטריקאווער גאס

(ז) דער סטרוזש פון הויז פיעטריקאווער 28 האט בעמערקט, אז צו זיידלער'ס מאנופאקטור-געשעפט איז צוגעפאהרען א דראשקע, און עטליכע פערשוינען האבען גענומען לאדענען סחורה דער-זעהענדיג דעם סטרוזש, האבען די לייט איבער-געלאזט די דראשקע מיט די סחורה און אנטלא-פען. דער דראשקאזש איז פערהאלטען געווארען, וועלכער איז נאכ'ן פערהער בעפרייט געווארען.

די דרייסטע גנבים ווערען געזוכט פון דער פאליציי.

„קיזאון מאבער"
סימפאניע פון ליבע און מאנען
אנהויב 4 נ"מ, שבת און זונטאג—12 בייטאג
MARJON DAVIES, CLARK GABLE
היינט און פאלגענדע טעג!
אין די הויפט=ראלן:

קלאנג=קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

אין דער פויליש=פאלעסטינער האנדעלס=קאמער אפטיילונג אין לאדז
איז פריי א פאסטן פאר א לייטער
פערזאנען מיט ענטשפרעכענדע קוואליפיקאציעס קאנען בעלייגען אפערטן נאר שריפטליכע צו דער פערוואלטונג פון דער פויליש-פאלעסטינער האנדעלס=קאמער, לאדז, מאניושקי 1.

הילף און רפואה פאר ברוך=קראנקע

רופטורען) אויף פויוינקעל, נופעל ביי מענער, פרויען און קינדער, אויך פאר פערהרימונגען פון רוקענבייז (הויקערס), פיס. שיפע פליצעס און שמערצהאפטע פלאט-פיס.
דאס ליידען איז נישט צו פערנאכלעסיגען. ווייל די פאלגען זענען פאר'ן לעבען בישער און גע-פעהרליך. דורך מיין מעטאדע ערפונדענע ספע-ציעלע גומי=הייל-באנדאזשען, וועלכע האלטען צו די גרעסטע פערנאכלעסיגטע געפער-ליכע ברוכען און בעזייטיגען ראדיקאל מיט גאראנטיע אהן בלוטיגע אפע-ראציע. מיין ספעציאליטעט איז אויך: הייל-אפאראטען און גארסעטען געגען אלערליי פערקריפלונגען, פערקרימטע פלייצעס, פוס, הויקערס ווי אויך שמערצענדע פלאט-פיס. פאר אמפו-טירטע אינוואלידען אמעריקאנישע קונסט-פיס (סאלאן-ארבייט).
ביים ארבייטן זיך פון מאגען, קישקעס, געבירט-מוטער, עמפפעהל איך ספעציעלע הייל-באנדאזשען לויט דעם סיסטעם פון פראפ. ד"ר גלענארד דער אמת'ער בעריהמטער איז גאנץ פוילען פון אוניווער-זיטעטס=פראפעסארען אנערקענט
אנערקענונגס-צייגניש און לויב-שרייבען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען:
Prof. Dr. Marischler, Prof. Dr. Barącz, Dr. B. Kielowski, Dr. Maksymiljan Münzer.
ספעציאליסט Ortoped NATAN RAPAPORT
מיט 30-יעהריגער פראקטיק אין וויען, דייטשלאנד און לעמבערג, נעמט אן פון 9 פריה ביז 1 בייטאג און 3 ביז 7 אווענד
אין לאדז, פילסודסקיעגא № 23
פערזענליכעס ערשיינען פון קראנקע ביי מיר איז אונבעדינגט נויטיג.

ווינקטיג פאר אלע!
בריפבויגען, ראנדערטען, ריעכונגען, טעמפאראנדומס, חתונה-קארטען, זערט, עטיקעטען, מיטען-עטיקעטען, מעם-ביכער, ברוים-עטיקעטען, סריקא-עטיקעטען, שטריקא בעגרעניש און כאיטעריושען
מיט די מאדערנסטע שריפט עקספעדיציע
די שנעל-דרוקעריי בראמבערג
לאדז, צענעלניאנא 8 טעל. 255-09

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
אנאנאס ביז 15 הערטער

פערשידענעס
צו פערקויפען א ניי מאדערן סלאף-צימער, קרעדענס ארושעכאנע, א ווי... דער טיש, 5 שטיהל און 1 פאטעל. ... ערפאהרען שענקיעוויטשא 52, ה. 21.

צו פערקויפען פרענ=מאשינע אפריכט-מאשין צו האלץ=אויסארבייט... אפערטען אין אדמיניסטר. אונטער „M."

די ה"ה גובים, וואס האבען ... גוב'עט ביים שניידער פיעטריקאווער 68 3 פאר הויזען און א וועסט צוגעפאסט נערהייט, ווערען געבעטען געגען בעל... נונג זיך צו פערשטענדיגען טעלעפאן 123-32, אדער לויט'ן אויבענאנגעוויזענעם אדרעס.

לעטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
11 בזשעזשינער 11
טעל. 137-63.
עס נעהמען אן פאלגענדע דאקטוירים:
ד"ר קויפמאן, ד"ר דינענזאן, ד"ר רויטער, ד"ר שפירא, ד"ר פאדעל, ד"ר י. איציכזאן, ד"ר סמופאי, ד"ר ראבינאוויטש=נינזבורג, ד"ר שמירנעלד נערוועז-קראנקהייטען
און דענטיסטין סמאראפאלסקא.
וויזיטען אין שטאט. אלע ארט מעדיציניש הילף. קאבינעט פאר פיזיקאלישער טע-ראפיע און רענטגען.
אלע ארט אימפונגען (געגען דיפטעריט און אנדערע).

ד"ר ראבינאוויטש-נינזבורג
אינערליכע קראנקהייטען
נעהמט אן פון 3—4.

Doktór Klinger
ספעציאליסט
פאר וועגערישע, הויט, האאר און סעקסואל-קראנקהייט
Andzrzeja 2, tel. 132-28
נעמט אן פון 9 ביז 11 פ.ן און פון 6 ביז 8 אוו.

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער - שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1טער שטאק
נעהמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אוונט
זונטאג און יום טוב פון 9-1 נאכמיטאג.
ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען

ד"ר העללער
ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער - שוואכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט
זונטאג פון 10—2 מיטאג.
פאר פרויען - א ספעציעלער ווארטע-זאל
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

בעקומען אויסצייכנונג און א גאלדענעם מעדאל אויף די אויסשטעלונגען אין די גרעסטע שטעט פון אייראפא און אין תל-אביב (ארץ-ישראל)

RATUJE WŁOSY
usuwa łupież–zapobiega wypadaniu
DAJE PIĘKNA
bujną fryzurę
פארקויפט אין אלע אפטייקען, אפטייק-סקלאדן און פערפומעריעס.
Fabr. Chem. Kosm. „Pharmachemja", Bydgoszcz.

Dr. med. E. WAJNBERGOWA
אויגען-קראנקהייטען
Dr. med. M. WAJNBERG
נערוועזע-קראנקהייטען
האבען זיך איבערגעצויגען אויף LEGJONóW 3 (Zielona) tel. 172-20.

Dr. med. M. TAUBENHAUS
צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען קראנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט
זגערזשער 11, טעלעפאן 246-09.
נעמט אן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אוו

DR. MED. H. Różaner
הויט, וועגערישע און סעקסועלע קראנק.
NARUTOWICZA 9, tel. 128-98.

Dr. B. Hurwicz
Choroby skórne i weneryczne
Piotrkowska 10
נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב - פון 8 ביז 1 בייטאג

Dr. med. Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען בלאז און אורין-קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95.
נעמט אן פון 9-11 און פון 6-8 אוונט.
צוריקגעקעהרט

Ze wydawnictwo „Nejer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.